VRIJMAKING DER SLAVEN IN SURINAME EN DE OPHEFFING VAN HET...

A. HALBERSTADT

VRIJMAKING DER SLAVEN

OF

SURINAME

EN

DE OPHEFFING VAN HET MEESTERSCHAP,

VOLGENS DE STAATSCOMMISSIE

DOOR

A. HALBERSTADT
[illegible]

[illegible]

AMSTERDAM,
H. C. MEIJER,
1860.

VRIJMAKING DER SLAVEN

IN

SURINAME

EN

DE OPHEFFING VAN HET MEESTERSCHAP,

VOLGENS DE STAATSCOMMISSIE;

DOOR

A. HALBERSTADT,

Oud W. I. Ambtenaar.

> L'on ne saurait croire encore
> Les hommes assez vils, scélérats et pervers,
> Pour faire une injustice aux yeux de l'univers
>
> MOLIÈRE.

AMSTERDAM,
R. C. MEIJER.
1856.

Quelle belle guerre que celle qui se déclarerait aux Gouvernements de servitude, sans autre but que de faire rendre la liberté à leurs serfs!"

„De tous les vols, le plus atroce c'est celui qui ravit à l'hu„manité les premiers droits de la nature."

Le Colonel DE WEISS.

AAN

ZIJNE EXCELLENTIE,

DEN HEER

MINISTER VAN KOLONIËN,

ENZ., ENZ.

Voor dat ik de eer had het handschrift van hetgeen thans in druk verschijnt, en eerbiedig aan Zijne Excel-

lentie wordt aangeboden, aan haar ter lezing gaf, had ik haar het ontwerp overhandigd, ter behandeling eener aangelegenheid, die *na, zeer na* aan de pijlschaal staat, waarop niet alleen de mate van beschaving, maar ook van echt godsdienstig gevoel van een volk geteekend wordt, ik bedoel de vrijmaking der slaven. Na dien tijd toetste ik mijn ontwerp aan het plan der benoemde Staats-Commissie, en in het antwoord van Zijne Excellentie, toen ik de vruchten van dien arbeid, in handschrift, aan haar ter lezing en zoo noodig, tot gebruik aanbood, dat Zijne Excellentie ze, als zij in druk zouden verschenen zijn, lezen zou, vond ik niet alleen den wenk uitgedrukt, hoe zij de openbaarheid van mijn werk wenschte, maar ook hoe zeer zij de gevoelens van allen,

de plannen van allen waarderen wilde tot het bereiken van een doel, dat te lang reeds voor 's lands naam en belang werd achteruitgeschoven. *Bevorderen van openbaarheid, toegang verleenen aan de meeningen van allen, die het wel met het vaderland meenen,* voorwaar heerlijke hoedanigheden in eenen Minister! hoedanigheden, die zoo zeer bij mij wogen, dat ik alle aarzeling ter zijde stelde, en de vrijheid neem dezen mijnen arbeid aller eerbiedigst aan Zijne Excellentie aan te bieden, met den vurigen wensch, dat de schitterende parel, die zij aan haren parlementairen kroon hechten kan, en te vinden is in de vrijmaking van eenige duizendtallen onzer natuurgenooten, die in het karakter van slaven, aan winstbejag en gierigheid worden dienstbaar gehouden, tot verderf

onzer overzeesche bezittingen, en tot eeuwige schande van het moederland, niet versmaden moge.

Ik heb de Eer mij met den meesten eerbied te noemen:

Van Zijne Excellentie den gehoorzamen Dienaar,

A. HALBERSTADT.

Leiden,

den 22sten September 1856.

VOORREDE.

Men behoeft juist niet met buitengewone scherpzinnigheid gewapend te zijn, of veel tijd aan onderzoek te besteden, om de afzigtelijke en ruwe hoofdgebreken onzer maatschappij onmiddelijk te ontdekken. Slechts een vlugtige blik in de zamenleving geworpen, zal ieder weldenkend en getrouw vaderlander een droevig schouwspel doen ontwaren, bij het zien voortduren en het toenemen van die gebreken, alsof hare herstelling en verbetering onmogelijk, en buiten het bereik van menschelijke krachten gelegen waren. Nog treuriger gewaarwordingen moet echter dit schouwspel verwekken bij hem, die, de oorzaken van die gebreken nasporende, bemerkt, dat woeste onwetendheid en willekeurige, zedelijke blindheid die verderfelijke gevolgen na zich slepen. De hinderlijke aanschouwing daarvan wordt tot een' ondragelijke hoogte gedreven, wanneer men weet, dat kortzigtige, baatzuchtige, ongeschikte mannen, land en volk tot eene prooi hunner hartstogten, of het slagtoffer hunner dwaasheden maken, en dat goedhartige, onnadenkende burgers hunne langzame ondermijning met onverschillige oogen aanstaren. Maar het moet bij den vriend der menschheid den smartelijksten indruk teweeg brengen, diep verontwaardigd als hij tevens is, wanneer de overtuiging bij hem bestaat, dat slechts eensgezindheid noodig ware om den stroom dier verdelgingsoorzaken het hoofd te kunnen bieden.

Laat ons hier slechts uit de tallooze gebreken, die zich voordoen, twee der voornaamste herinneren, waaruit ontelbare rampen en onzedelijke vertakkingen voortspruiten: armoede, *welke alle zedelijke*

verheffing verstikt en valsche beschaving, *waardoor zedelijke en maatschappelijke verdiensten als van geene waarde worden beschouwd.*

Een treffend bewijs van weldadigheidszin wordt door onze landgenooten geleverd in bijdragen voor hunne behoeftige natuurgenooten onder alle vormen: bijdragen, die verbazingwekkend zijn en boven allen lof verheven, omdat zij den hoogsten trap van menschlievendheid schijnen te bereiken.

Wanneer wij echter gewaar worden, dat die bewonderenswaardige milddadigheid slechts tot leniging van tijdelijken nood strekt en die middelen het edel doel niet bereiken, dat men er bij op het oog heeft, de oorzaak van het gebrek niet in den grond aangetast en vernietigd, maar de kwaal eerder verergerd wordt: dan is het diep te bejammeren, dat zulke echt Christelijke beginselen zulke onvoldoende vruchten dragen, en geen resultaten opleveren, die aan het verheven doel beantwoorden.

Ieder jaar, bij elken naderenden winter, wordt het gemoed van ieder mensch die een gevoelig hart met zich omdraagt, droevig aangedaan bij de ellende, waarmede onze behoeftige natuurgenooten zullen te worstelen hebben; maar de winter, die wederom voor de deur staat, is door den hoogen prijs der levensmiddelen, geene uitgezonderd, letterlijk hartverscheurend.

Zal het getal ongelukkigen, die door gebrek zullen bezwijken, dezen winter minder zijn dan in den vorigen?

Die aan den ijzingwekkenden toestand der maatschappij nog mogt twijfelen, en wien een slechts oppervlakkige blik in onze straten van dien twijfel niet kan genezen, bezoeke de verblijfplaatsen der ellende en de holen des ongeluks: die het echter onderneemt zal de zenuwen van een alias staatsman moeten bezitten (zoo als Mr. ALDRIDGE *dien afschilderde) om bij de aanschouwing van zoovele, diep armoedige huisgezinnen, totaal van alles ontbloot, in naamlooze behoeften verkeerende, zijn gevoel meester te blijven. En bij het verpletterende, dat zich daarbij voordoet, staan op den voorgrond de kinderen! die rampzalige kinderen! immers hoe ook deze noodlottige toestand zijn bestaan hebbe verkregen, onder alle denkbare omstandigheden zijn die arme bloeden van kinderen onschuldige slagtoffers!*

„La charité, bien ordonnée, commence par soi-même."

Met hart en ziel zijn wij de emancipatie der negerslaven toegedaan: zóó toegedaan, dat wij er onze beste krachten aan toegewijd hebben. Wij willen echter met die weldaden geene uitzondering maken, wij willen de negers emanciperen, doch ook tevens onze maatschappij niet uit het oog verliezen.

Wanneer wij ons niet vergissen, kan *en* moet *het een met het ander in verband worden gebragt en bewerkstelligd.*

Dit verband, die bewerkstelliging hebben wij ons voorgesteld te behandelen, in twee deelen: 1°. *Emancipatie der negerslaven;* 2°. *Kolonisatie van Nederlanders in Suriname.*

De behandeling van de eerste bieden wij hier met de meeste bescheidenheid onzen landgenooten reeds aan.

Zijn onze krachten ontoereikende geweest om ons oogmerk te bereiken? Zeer wel mogelijk. Wij verwachten, en wij rekenen er op, dat het ontbrekende en het verkeerde in onze pogingen door meer ervaren vaderlandslievende mannen zal worden aangevuld of verbeterd; niets zal ons streelender zijn dan het voorregt te mogen genieten, met dezulken in aanraking te komen. Wij veroorloven ons een beroep te doen op hunne welwillende medewerking, in het belang van de menschheid.

Eer wij echter onze taak aanvangen, zouden wij gaarne eene vlugtige beschouwing willen voorop zetten, die daarmede in een naauw verband staat. Zien wij namelijk hoe onze respectieve regeringsmannen, magteloos als ze schijnen te zijn, worstelen om zaken te behandelen, verbeteringen daar te stellen, waarnaar de maatschappij smacht, en die levenskwestiën zijn; zien wij hoe, slechts enkelen uitgezonderd, zij met alle krachtsinspanning kampen en woekeren, alléén om zich zelven op hunne hooge zetels staande te houden, zoodat hun niets overblijft, om aan hunne roeping voor de behartiging der welvaart van het algemeen te beantwoorden; zien wij dat zij zaken, die in hunne nabijheid en hun bereik liggen, en die zoo luid en dringend om verbetering of herstelling roepen, niet kunnen ten uitvoer brengen, en in gebreke blijven om aan hunne verpligtingen te

voldoen; kan het dan worden verwacht, dat de emancipatie der negerslaven in onze West-Indische bezittingen door hen zóó zal worden begrepen en in praktijk gebragt, dat zij de voldoening van het algemeen en de goedkeuring van deskundigen zullen wegdragen?

Hebben wij niet reeds een voorgevoel gekregen van eene zekere vrees, door het zien benoemen van eene Commissie, zamengesteld uit personen, die ons aan mystificatie doen denken, duidelijk voor ieder, die er een helderen blik op kan slaan, doch in het bijzonder duidelijk voor zaakkundigen.

Er wordt, op zijn zachtst genomen, eene zeldzame stoutmoedigheid vereischt, om in eene blinde vooringenomenheid met zich zelven zaken te behandelen van het hoogste, algemeene belang.

Een uitsluitend najagen van baatzuchtige zelfbevrediging is, het kan niet worden ontkend, het regt tegenovergestelde van zuivere deugd en vaderlandsliefde. Terwijl het eerste beginsel is gevestigd om zijne eigene bijzondere voorwerpen van vermaak of voordeel te bezitten, eischt het laatste eene opoffering, niet alleen van die bijzondere beginsels, maar zelfs van goed, bloed en leven.

Men heeft ten allen tijde de meeste vaderlandsliefde gevonden in dien staat, in welken men het meest zelfverloochening, gematigdheid, geduldige inspanning van krachten, ten gevolge van Christelijke beginselen beoefende; maar waar de dampkring met heersch- en hebzucht en aanmatiging besmet is, daar kan geen helder licht ontstoken worden; de minste poging hiertoe brengt de hartstogten in oproer en doet de gramschap van den gekrenkten hoogmoed in hare afschuwelijkste gedaanten ontwaken. De vermetele die deze stoute wending *durft ondernemen, moet, zoo hij niet door drogredenen of sluipmiddelen kan worden onschadelijk gemaakt, door magthebbende satellieten worden uit den weg geruimd of verdelgd, waartoe men zelf den moed niet bezit:*

Bij hen helpen geen middelen tot overtuiging, alle betoogen van de uitstekendste wijsgeeren en staatsmannen schieten hier te kort, noch kunnen den geringsten indruk maken.

De grenzelooze en vurige ijver, waarmede zij steeds ongestoord en ongestraft voorthollen, heeft hen immer onvatbaar gemaakt voor

elke teregtwijzing, die de geringste afwijking van dien baan zou vorderen; een giftige haat wordt gekoesterd tegen een ieder die hunne begrippen aanrandt, en het is eer mogelijk met de schutterij van Hazerswoude Kroonstad intenemen, dan dezulken tot het bekennen te brengen van hunne verkeerde zienswijzen en handelingen: neen, letterlijk onmogelijk is het: alles spannen zij in, wat het vernuft in ondereenmenging van onderwerpen tot eene Coulisse *kan maken om hunne onkunde te verbergen, en nimmer zijn zij scherpzinniger en vindingrijker dan om opiniën en verkeerdheden te verdedigen. Met eene ongekende bedrijvigheid belasteren, bespotten en stellen zij aan de kaak iedereen, die het durft ondernemen, zich tegen hunne waanzinnige denkbeelden te verzetten, en onder het voorgeven aan hunne „waarde landgenooten" van op te zien tot* den Kenner der harten, *willen zij het stelsel doordrijven:* périsse l'état, plutôt qu'un principe.

Men kan geene woorden vinden om zijne verwondering uittedrukken over een alleropmerkelijkst verschijnsel; dit namelijk, hoe het molijk is, dat, in een vrij land, onder eene constitutionele regering, waar het aan geene wijze en geleerde staatsmannen ontbreekt, en waar de volksvertegenwoordiging ruim is voorzien van zulke mannen, onbezonnen scheurmakers, naar luim eene rol kunnen spelen, waardoor reeds zoo vele rampen zijn veroorzaakt, zoo velen ongelukkig gemaakt en zoo vele millioenen schats verspild. En bij dat alles staan zij nog steeds in den weg bij alle verbeteringen en voorstellen, die veranderingen van tijden en omstandigheden noodzakelijk maken; zij zien alle navorschingen en voorstellen, hier noodig en heilzaam tot onderschraging van het staatsbestuur, als gruwelen aan, wanneer hunne kortzigtigheid de waarde er van niet kan bevroeden, of wanneer hun eigenbelang daardoor getroffen wordt, of hunne heerschzucht gevaar loopt, dewijl deze zich alleen in hun behoudstelsel kan bewegen, en krachteloos is om zich in eene betere sfeer te ontwikkelen — in één woord, alles is voor hen geweldenarij, wat tot verbetering wordt aangeprezen. Zoo blijven dezulken steeds struikelblokken voor de bevordering van algemeene *welvaart. Van waar de magt, de invloed van zulke wezens, die alleen met behendigheid, en zeer middelmatige bekwaamheid hun*

doel weten te bereiken, om in hun belang den weg te versperren aan vrienden des Vaderlands voor de ontwikkeling van ware verdiensten, in het algemeen belang. Welk een zonderling verschijnsel! Welk een jammerlijke toestand! Getroffen en verontwaardigd tevens, spaarden wij geene moeiten om er de oorzaken van te ontdekken. Wij meenen het geluk te hebben gehad met den waren inhoud dezer tinnegieterij van nabij bekend te zijn geworden. Wij bewaren echter onze opmerkingen tot eene geschikte gelegenheid, die zich spoedig zal voordoen en die hier, in eene voorrede bezwaarlijk zou kunnen gevonden worden.

Eindelijk meenen wij met betrekking tot taal en stijl te moeten opmerken, dat wij op bedrevenheid in dat opzigt geene de minste aanspraak maken. Wij schrijven op onze wijze de eenvoudige waarheid, niets meer dan de waarheid, naar ons beste weten ontdaan van alle kunstmiddelen. De aanhalingen hier en daar, uit vreemde talen, strekken eenvoudig en alleen ter verduidelijking van de waarheden.

Overigens schamen wij ons niet met CICERO *te bekennen, dat wij niet weten wat wij niet weten.*

DE HOOFDZAKELIJKE INHOUD

VAN HET

EERSTE RAPPORT DER STAATS-COMMISSIE.

To „daub" the concern of all the Colony's and to rule it when it is wildness.

W. Scott.

Wij hebben het nuttig, zelfs noodig geacht, onzen lezers een beknopt overzigt te geven van het zoogenoemde Eerste Rapport der Staatscommissie, en wel voornamelijk voor hen, die dat betrekkelijk volumineuse boekdeel niet bezitten of minder goed uit al den omhaal en dooreenroering van zaken kunnen zamenvatten, wat de Commissie eigentlijk ter uitvoering van eene emancipatie der slaven in Suriname voorstelt.

Om het niet uit zijn verband te rukken, konden wij niet wel meer achterwege laten, en om ons boekdeel niet even zoo lijvig te maken, en ook met veel eenzijdige, doellooze zinnen op te vullen, mogten wij er niet veel meer in opnemen.

Wij hebben ons onthouden hier ter plaatse ook van de geringste aanmerkingen. Met veel verkorting doch met dezelfde woorden volge hier:

DE HOOFDZAKELIJKE INHOUD VAN HET EERSTE RAPPORT DER STAATS-COMMISSIE,

ingesteld bij koninklijk besluit d.d. 29 November 1853, N°. 66, met het doel „om te onderzoeken welke maatregelen, met het oog op den „tegenwoordigen toestand der slavenbevolking in de koloniën en be„zittingen van het Rijk in andere werelddeelen, door de Regering „kunnen en behooren te worden genomen, en vervolgens van hare „bevinding verslag te doen, onder bijvoeging van de voorstellen, waar„toe dat onderzoek mogt aanleiding geven."

De commissie bestaat, na het overlijden van den vice-admiraal J. C. Rijk en na de vrijwillige terugtreding van den staatsraad Mr. G. Groen van Prinsterer, uit de Heeren J. C. Baud *Voorzitter*, J. Heemskerk, R. F. Baron van Raders, R. H. Esser, P. Fiers Smeding, A. Brugmans, G. C. Bosch Reitz en H. G. C. L. Jansens als *Secretaris* later toegevoegd.

Het Rapport is gedagteekend: 's Gravenhage, 16 Augustus 1855.

Onderzoek door de Commissie ingesteld naar den toestand der slavenbevolking.

Het onderzoek van den tegenwoordigen toestand der slavenbevolking was een hoofdbestanddeel van de taak der Commissie; de kennis van den toestand en van de plaatselijke gesteldheid was het punt van uitgang van haar onderzoek. Zij mogt zich niet verlaten op de talrijke geschriften, omdat hunne beschouwingen uiteenloopen en het karakter van authenticiteit missen, hetwelk alleen langs ambtelijken weg kan worden verkregen.

Daarom heeft zij de ontbrekende inlichtingen aan de gezaghebbers der betrokkene bezittingen gevraagd door tusschenkomst van het Departement van Koloniën; zij was eerst op het einde van 1854 in het bezit van de volstrekt noodzakelijke gegevens, tot rigtige vervulling harer taak.

Zij heeft ook subcommissiën uit de leden gekozen en gemagtigd om onderhands personen te raadplegen, die zij wenschelijk achtten, hetgeen omtrent de kust van Guinea met goed gevolg is beproefd. Zij nam haren toevlugt tot de voorlichting van deskundigen, die zij in haar midden ontbood.

Zij heeft zich moeten verdiepen in de bijzonderheden der reglementen, die ten aanzien der slavernij thans bestaan.

Zij heeft hare aandacht gevestigd op den oorsprong, den aard en het wezen der slavernij; op de afschaffing daarvan in de Engelsche en Fransche koloniën en de gevolgen daarvan; op onderscheidene *) voorstellen van emancipatie door den druk openbaar gemaakt of bij de Regering ingediend; op de overwegingen en handelingen, waartoe die voorstellen hebben aanleiding gegeven, en eindelijk, op de middelen tot opheffing der slavernij, welke vóór de instelling der Commissie door de Regering zelve reeds zijn beraamd.

Uit de geraadpleegde bronnen is gebleken:

Plaatselijke gesteldheid van Suriname in betrekking tot het vraagstuk der emancipatie.

1°. Het cijfer der lijfeigenen in Suriname op 1 Januarij 1851 was:

mannen	12,597	38,545
vrouwen	13,155	
kinderen	12,793	

2°. Deze waren beroepswijze verdeeld in:

landbouwers	14,690
ambachtslieden	4,995
bejaarden en kinderen, geen deelnemende aan den arbeid	14,375
huisbedienden	4,485
	38,545

*) XXIX daarvan zijn in het Rapport (van pag. 33 tot 92) opgenomen en veroordeeld.

3°. Zij waren op de volgende wijze bij de onderscheidene kultures ingedeeld *):

kultuur van suiker	18,438
„ „ koffij	5,405
„ „ koffij en cacao	837
„ „ cacao alleen	18
„ „ katoen	4,742
„ „ rijst	81
op kostgronden	623
„ houtgronden	2,304
„ kweekgronden	86
	32,534
niet op plantaadjes, maar in of bij Paramaribo arbeidende †)	5,531
op het etablissement Batavia gevestigde Lepreusen .	427
op de buitenposten	53
	38,545

4°. Van 2800 ▢ geogr. mijlen, zijnde de gansche oppervlakte van N. Guyana, zijn slechts 700 bekend (geëxploreerd);
van 30 ▢ geogr. mijlen ter bebouwing uitgegeven, zijn slechts 10 werkelijk in kultuur gebragt.

5°. Over deze 30 ▢ geogr. mijlen zijn de slaven op 263 plantaadjes verspreid als:

op	2	plantaadjes	met	eene	slavenmagt	van	600	tot	500	hoofden
„	4	„	„	„	„	„	500	„	400	„
„	14	„	„	„	„	„	400	„	300	„
„	25	„	„	„	„	„	300	„	200	„
„	99	„	„	„	„	„	200	„	100	„
„	119	„	„	„	„	„	100	en	minder.	

6°. De plantaadjes zijn dikwijls op groote afstanden van elkander gelegen. Daardoor en door de gesleldheid des lands is de onderlinge gemeenschap op vele plaatsen aan groote moeijelijkheden onderhevig.

7°. Als een gevolg van een en ander, bestaat op de meeste punten geene gouvernements-politie en evenmin eene waakzame bescherming tegen mishandeling en willekeur. De gouverneur schat de meerdere uitgaven, gevorderd om, onder het thans bestaande stelsel, in die leemte te voorzien op *f* 100,000 's jaars.

8°. De slaven, aan welke tot dusver de vrijheid geschonken is,

*) Met inbegrip van de tot elke categorie behoorende kinderen en bejaarden en van de 528 gouvernements-slaven der plantaadje Catharina-Sophia.

†) Met inbegrip van 125 gouvernements-slaven.

oefenen den landbouw slechts zeldzaam uit. Van de 2538 sedert 1845 tot 1853 gemanumitteerden, hebben zich slechts 120 aangegeven als arbeiders op kostgronden. De vrijen worden meestal ambachtslieden, huisbedienden, visschers, haarsnijders, wasschers, kleinhandelaars en tappers.

9°. Vele vrijgegevenen in de stad Paramaribo liggen onder verdenking van hoofdzakelijk te leven van hetgeen hunne betrekkingen op de plantaadjes ten hunnen behoeve aan hunne meesters ontvreemden. De onvoldoende middelen van politie en de plaatselijke gesteldheid begunstigen dit kwaad.

10°. De slaven staan op een lagen trap van beschaving en zedelijkheid. Zij zelfs die worden opgegeven het Christendom te belijden, maken daarop in het algemeen geene uitzondering.

Veelwijverij en veelmannerij zijn algemeen; het christelijk huwelijk behoort tot de uitzonderingen.

11°. Het aantal landbouwers vermindert gestadig, *a.* door manumissie; *b.* door ontvlugting; *c.* door meerdere sterfgevallen dan geboorten en *d.* doordat het aantal geboorten veel minder is dan het kon zijn.

De schok der emancipatie moet zoo min mogelijk door andere schokken worden voorafgegaan; zij zal de hulp eener *voorzigtige vastberadenheid der bewindslieden* en de *volgzame onderwerping der slaven* niet kunnen ontberen. Algemeene beginselen van een voor Nederland aannemelijk emancipatie-plan.

De Commissie spreekt als haar gevoelen uit, dat slavenarbeid in het veld, zonder eene vrij uitgebreide huisselijke jurisdictie eene onmogelijkheid is.

Zij gaat thans over tot de beschouwing der algemeene beginselen, waarop naar haar inzien het te beramen emancipatie-plan rusten moet, om voor Nederland aannemelijk te zijn.

Axiomata: I. Geene emancipatie van Staatswege, zonder voorafgaande schadeloosstelling.

II. Teruggave, zooveel doenlijk, door de geëmancipeerden aan den staat, van de kosten hunner vrijmaking en maatschappelijke vestiging.

III. Bevoegdheid van den Wetgever, om te bepalen op hoedanige wijze aan die voorwaarde zal worden voldaan.

IV. Bevoegdheid, ja verpligting van den Wetgever om te zorgen, dat de opheffing der slavernij bevorderlijk zij aan de eischen van Godsdienst, beschaving en stoffe-

lijke welvaart, of, zoo men hier onteigening op staatsgezag wil zien, dat de onteigening werkelijk ten algemeenen nutte strekke.

Het is niet voldoende, zegt de Commissie, slaven te bevrijden en hun de bevoegdheid te laten om de vrijheid in barbaarschen zin te genieten; zij moeten op den weg geholpen worden om eene maatschappelijke vrijheid, die in de slavernij niet bestaat, te leeren kennen met al de verpligtingen die zij oplegt. De slaking der banden van de slavernij moet niet gepaard gaan met eene plotselinge loslating van alle verpligtingen in den slavenstand opgelegd; men moet zich het middel inzonderheid voorbehouden, om de verpligtingen tot *arbeid* te doen naleven. De zamenwoning der geëmancipeerden moet bevorderd, hunne uiteenrukking verhinderd worden. Het grondbezit moet hun geen luiheid kweeken, noch eene aanleiding zijn om zich van de banden des gezelligen levens te ontslaan.

De leden brengen drie nieuwe ontwerpen ter tafel.

Zoo men vrij eenstemmig dacht over het doel waarnaar gestreefd moest worden, eene groote verscheidenheid van inzigten openbaarde zich bij het bepalen van den weg, die daartoe moest worden ingeslagen. Die inzigten werden tot drie onderscheidene stelsels gebragt, welke uitgewerkt aan de volle Commissie ter beraadslaging zijn onderworpen *).

Onderzoek en verwerping van het *eerste* en *tweede*, aanneming van het *derde* ontwerp.

Het *eerste* en het tweede stelsel worden na delebiratiën door de meerderheid der leden verworpen; doch het derde, bekend onder den naam van *emancipatie door centralisatie*, en dat eenige overeenkomst heeft met het eerste der door de Regering (in 1844) ontworpen plannen, aangenomen. Dit ontwerp is vervat in *een ontwerp van wet tot vernietiging van het meesterschap in de Kolonie Suriname* en in *een ontwerp van reglement op de onteigening der slaven en gronden*: dit laatste moet als een integrerend deel van het eerste worden beschouwd.

De drie hoofdstukken dier wet zijn:

I. Over de opheffing van het meesterschap;

II. Over de vestiging en den regtstoestand der van het meesterschap onthevenen en over hunne bestuurders.

III. Over de middelen om de onteigeningsgelden te vinden en de maatregelen om daarvan de teruggave te erlangen.

Op welke gronden de overtuiging der Commissie rust, dat hetgeen zij voordraagt inderdaad uitvoerbaar is, moet blijken uit:

a. een ontwerp van reglement op de inrigting en het bestuur der *distriktsgemeenten* in de kolonie Suriname.

*) Het rapport zegt niet door *welke* leden ieder der drie stelsels werd aangekleefd, uitgewerkt en ter tafel gebragt; ook niet wie zich voor of tegen het aangenomen ontwerp hebben verklaard.

b. een ontwerp van reglement op de inrigting en het bestuur der *gilden* in de stad Paramaribo.

c. een ontwerp van voorloopige bepalingen ten aanzien van den regtstoestand der van het meesterschap ontheven personen, in het bijzonder met betrekking tot het burgerlijk regt, de regtsvordering, de strafvordering en het strafregt.

De volgende algemeene beschouwingen zullen tot verduidelijking der aangeboden ontwerpen kunnen strekken; meer volledige ophelderingen worden gevonden in de toelichtende memoriën, bij ieder ontwerp gevoegd.

1. Kwalificatie van het voorstel.

De woorden *opheffing van het meesterschap* zijn, in verband tot den *overgang onder het Staatsgezag* en de gansche strekking van het voorstel, eigenaardiger voorgekomen dan *emancipatie* of *vrijverklaring*: deze uitdrukkingen zijn zorgvuldig vermeden, omdat zij onwillekeurig maatregelen van een geheel anderen aard voor den geest brengen en schadelijke denkbeelden opwekken.

2. De onteigening van slaven en gronden.

Het gevormd ontwerp kan niet worden uitgevoerd, zonder aan de Regering de beschikking te verzekeren over de vruchtbare gronden; daarom is de onteigening daarvan aan die der slaven gekoppeld. De waarde der slaven staat in betrekking tot die der gronden en omgekeerd. De gronden worden in *vier* klassen verdeeld.

3. De voorgestelde schadeloosstelling.

De prijzen voor elke categorie van slaven voorgesteld, zijn veelal bij meerderheid van stemmen bepaald; de discentierende leden verlangden in den regel eene hoogere waardering.

De slaven van Suikerplantaadjes zijn per hoofd gesteld op		*f* 500.
„ „ „ Koffij-, Koffij en Cacao- en Cacao-plantaadjes, kweek- en kostgronden.		„ 325.
„ „ „ Houtgronden.		„ 240.
„ „ „ Katoen- en rijstplantaadjes.		„ 200.
De slaven van particulieren.	Jongens onder de zeven jaren.	„ 50.
	„ van 7—14. „	„ 150.
	„ „ 14—23. „	„ 500.
	Meisjes beneden de zeven „	„ 50.
	„ van 7—12. „	„ 150.
	„ „ 12—21. „	„ 500.
	Mannen „ 23—35. „	„ 700.
	„ „ 35—45. „	„ 500.
	„ „ 45—60. „	„ 150.
	„ „ 60— „	„ 50.
	Vrouwen „ 21—30. „	„ 700.
	„ „ 30—40. „	„ 500.
	„ „ 40—55. „	„ 150.
	„ „ 55— „	„ 50.

BEREKENING DER EMANCIPATIEKOSTEN.

18438 min 528 =	17910	slaven van suikerplantaadjes,		à ƒ 500	ƒ 8,955,000
6969 =	5405	„ „ koffij- „			
	837	„ „ koffij- en cacao „			
	18	„ „ cacao- „		„ „ 325 „	2,264,925
	628	„ „ kostgrond.			
	86	„ „ kweek „			
2304		„ „ hout „		„ „ 240 „	552,960
4823 =	4742	„ „ katoen „		„ „ 200 „	964,600
	81	„ „ rijst „			
32534 slaven					ƒ12,737,485
5531 *) particuliere slaven door elkander . . .				à ƒ 260 „	1,500,000
427 lepreuse slaven					„
53 op de buitenposten					„
38545 slaven					ƒ14,237,485

De stoommolens en ijzeren waterwerken van suikerplantaadjes, deze zullen door de ondernemers der centraalfabrieken worden overgenomen; zij worden gebragt voor . . . . *zie memorie.*

De kosten der eerste vestiging van de *gemeenten* en gilden . . . . „ 762,515

Totaal der emancipatiekosten ƒ15,000,000

De vestiging der plantaadje-slaven in gemeenten.

Het denkbeeld om de plantaadje- of landbouwende slaven in gemeenten van 1500—2000 zielen in de gezondste oorden te vereenigen, steunt op *finantiele*, *staatkundige* en *zedelijke* gronden.

Uit een *finantieel* oogpunt is die vereeniging noodzakelijk, omdat *daardoor alleen* bij vereenigden arbeid in de kosten van hun onderhoud en bestuur kan worden voorzien, en het voor de emancipatie te besteden kapitaal kan worden terug gegeven.

Uit een *staatkundig* oogpunt is die vereeniging onontbeerlijk als de eerste stap op den weg van het burgerschap. Onder de leiding van de Gouvernements-ambtenaren zullen de bevrijde negers de voorregten en verpligtingen daarvan leeren kennen.

Het grondgebied zal in zes districten worden verdeeld en ieder district in zoo vele gemeenten als noodig wordt bevonden: over ieder district voert een *landdrost* en over iedere gemeente een *hoofdman* het bewind. In elke gemeente zijn vier *oudsten*, uit de negers op voordragt van den hoofdman en na overleg met den landdrost, door den Gouverneur voor twee jaren te benoemen, wanneer zij daarvoor rijp zijn geworden.

*) Hier zijn de 125 Gouvernements-slaven niet afgetrokken, zoo als dit met bovengemelde 528 door de ontwerpers gedaan is.

Op plaatsen tot zetels der Gemeenten gekozen, waar de bevolking beneden de 1500 tot 2000 zielen is, worden van elders zooveel als noodig is, toegevoegd.

Met het oog op wijzigingen zullen de algemeene verordeningen om de *tien* jaren worden herzien.

Uit een *zedelijk* oogpunt is de vereeniging der landbouwers in gemeenten even wenschelijk. Wanneer de zoogenoemde *blokken* door woningen zijn vervangen; wanneer de Christenleeraars zullen ontheven zijn van de tegenwerking van een kortzigtig eigenbelang, zich onbelemmerd zullen hebben doen gelden en het Christelijk huwelijk in eere gebragt, dan zijn de grondslagen gelegd tot het aan de slavernij vreemde familieleven. Deze uitkomst kan alleen in welgeordende gemeenten worden verwacht, die de kosten van een waakzaam burgerlijk bestuur en van een toereikend kerk- en schoolwezen kunnen dragen.

De slaven welke zich onder de vrijen te Paramaribo bevinden, kunnen van zelve bij die gemeente worden opgenomen; doch niet plotselijk. De kosten van hunne emancipatie moet ook worden vergoed. Zij die reeds door manumissie vrij zijn geworden en de te emanciperen slaven zullen onder *gilden* en gildenmeesters aan den arbeid worden gehouden, onder toezigt van den gouverneur. 5. De indeeling der stadsslaven bij gilden.

RAMING DER BATEN.

A. *van de landbouwende gemeenten.*

30,230 veldarbeiders, voor de suikerproductie te bestemmen, à 1100 pond kunnen 's jaars opleveren . .		33,253,000	N. ℔
af om dit getal tot een rond cijfer te brengen	253,000		
af voor mogelijke tegenspoeden	3,000,000	3,253,000	„
		30,000,000	„
af, ter zake van de vermindering van 6 op 5 werkdagen, 1/6		5,000,000	„
		25,000,000	„
bij, naardien de gansche bevolking zich aan den veldarbeid wijdt 1/5		5,000,000	„
Vermoedelijk suikerproduct		30,000,000	„

30 millioen pond suiker tegen ƒ 14 de 100 pond netto	ƒ 4,200,000
dram en melassie	„ 400,000
	ƒ 4,600,000
aan de centraalfabrieken af te staan voor de bereiding der grondstoffen 1/3	„ 1,533,333
Beschikbare baten der gemeenten	ƒ 3,066,667

Baten der gemeenten . . . ƒ 3,066,667

B. *der gilden.*

van de 5531 stadsslaven ⅓ als geheel bekwame gilde-leden stellende, geeft 1840 × 250 dagen à 50 centen . . . . ƒ 230,000

en evenzoo ⅓ als half bekwaam, geeft 1840 × 250 dagen 25 Cents . . . . „ 115,000

Baten der gilden . . . ƒ 345,000

Totaal der baten ƒ 3,411,667

Af voor misrekening en nadeelige uitkomsten „ 411,667

Blijft . . ƒ 3,000,000

RAMING DER LASTEN.

A. *der gemeenten.*

jaarwedden aan ambtenaren, geestelijken en onderwijzers, justitie- en administratiekosten in 6 gemeenten en 15 districten . . ƒ 300,000

jaarlijksche kosten voor de geneeskundige dienst „ 200,000

jaarlijksche uitgaven voor kleeding enz. der gemeenteleden, boven het voedsel hetwelk zij zelven telen . . . . „ 600,000

Lasten der gemeenten ƒ 1,100,000

B. *der gilden.*

administratiekosten, onderwijs enz. . . . . ƒ 40,000

geneeskundige dienst . . . . „ 10,000

kleeding enz. ad ƒ 25 per hoofd . . . . „ 138,475

zie . . . . Lasten der gilden ƒ 188,475

Totaal der lasten ƒ 1,288,475

C. *schaden aan de kas van Suriname na de emancipatie.*

de hoofdgelden der plantaadjeslaven . . . ƒ 150,000

„ „ „ particuliere „ . . . „ 27,655

tegenwoordige netto inkomsten der Gouvernementsplantaadje Catharina Sophia . . „ 20,000

uitgaande regten en andere ontvangsten . . „ 97,000

ƒ 294,655

D. *vermeerdering van uitgaven.*

versterking van het garnizoen . . . . „ 125,000

ƒ 1,708,130

Alzoo blijft een jaarlijksch definitief batig slot tot kwijting aan den Staat der emancipatiekosten . . . . „ 1,291,870

ƒ 3,000,000

Aan de bestuurders der gemeenten en zelfs der districten is de magt niet toegekend om de straf van slagen op te leggen, de mogelijkheid daarvan wordt echter voorbehouden, doch alleen op tucht- en strafplantaadjes. 6. Het strafstelsel der Staats-Commissie.

Het verzekeren der verpligtingen en werkzaamheden aan de *gemeenten* en *gilden* en het handhaven der openbare orde tusschen de leden onderling, geschiedt door de hoofden der *districten*, *gemeenten* en *gilden*, zonder het toebrengen van slagen en krachtens verordeningen, tevens aanwijzende hoedanig gehandeld wordt, wanneer strenger maatregelen worden gevorderd, en in welke gevallen en door welke magt de schuldigen kunnen verwezen worden naar *tuchtplantaadjes*, en bij zwaarder vergrijp, naar *strafplantaadjes*. Door deze bepaling wordt het regt van ouders en voogden, om over jongeren dan zestien jaren een ouderlijke tucht uit te oefenen, niet verkort.

Overigens zullen aan de niet naar tucht- of strafplantaadjes verwezenen geene straffen opgelegd worden dan krachtens eene openbare regtspraak, waarvan aanteekening wordt gehouden.

De opheffing van het meesterschap zou voor den slaaf geen voldoende waarde hebben, indien hij met de verpligtingen, aan zijn nieuwen stand verbonden, niet verkreeg de zelfstandigheid, welke alleen uit het genot van burgerlijke regten kan ontstaan. Dit voorregt zou echter een ondragelijke last worden, indien van hun gevergd wierd het naleven van voorschriften, alleen verstaanbaar voor hen, die zich van hunne geboorte in eene beschaafde maatschappij hebben ontwikkeld. 7. Stelsel van burgerlijk regt.

Om verschillende redenen heeft de Staats-Commissie voor de leden der *gemeenten* en *gilden* een zamenstel van burgerlijke regtsvormen voorgedragen, berekend voor hunne vatbaarheid, hun karakter en toestand. Welligt zal bij ervaring blijken, dat de voorgestelde uitzonderingen *hier* beperking, *daar* uitbreiding veroorloven, maar in geen geval zal een ongekend juk worden opgelegd dat de zedelijke krachten te boven gaat.

1°. Tot het tijdstip der inbezitstelling of bezitneming, vestiging der gemeenten of indeeling bij een gild, blijven de slaven onderworpen aan alle in de kolonie Suriname van kracht zijnde wetten, verordeningen en reglementen, en onder het gezag der meesters of van de representanten of zaakgelastigden van dezen. 8. Overgangsbepalingen.

2°. Het meesterschap van den Staat dient aanvankelijk geheel aan het bijzonder meesterschap gelijkvormig te zijn, opdat elke poging tot verzet bij gelegenheid der verplaatsing naar de zetels der gemeenten, terstond kan worden bedwongen. De vreedzame vestiging is de conditio sine qua non der regten en voorregten der gemeenteleden. De Gouverneur is bevoegd, om bijzondere omstandigheden, ook na de vestiging en indeeling, ten aanzien van een of meer gemeenten en gilden, de werking van de vigerende wetten enz. te verlengen.

3°. Het individueel of gezamentlijk op ruimer schaal verzet, kan zich

al dadelijk of eerst later vertoonen. In het eerste geval geeft de tucht- of strafplantaadje het middel van bedwang; in het laatste geval kan de Gouverneur de thans bestaande reglementen verlengen.

Aan het einde van haar eerste rapport genaderd zijnde, besluit de Commissie met twee mededeelingen:

Twee leden der Staats-commissie hebben eene opzettelijke herinnering verlangd van de versterking van het garnizoen; de eene van die van de militaire magt in het algemeen; de andere van die van het garnizoen te Paramaribo.

De voorsteller van het eerste der nieuwe, door de Commissie ter tafel gebragte ontwerpen, verlangt, dat van zijn ontwerp de strekking en voordeelen op eene volledige wijze zou worden bekend gemaakt.

Bij dit ontwerp behooren alzoo achttien bijlagen:

Aan de vrucht kent men den boom.

Eindelijk heeft de Staats-commissie haar eerste Rapport over de Emancipatie der Negerslaven uitgebragt. Zij heeft eene vrucht gebaard, zwaarwigtig en verbazend; maar, van schors en schil ontdaan, wordt er, helaas! een zeer onbeduidend pitje in gevonden, dat voor het grootste gedeelte nog wormstekig is, en tot geen voedsel dienen kan. Eigenaardigheid is het echter niet te ontzeggen; het is eenig in zijn soort, want er is eene ongewone stoutmoedigheid toe noodig, om een produkt de wereld te durven inzenden, dat, zulk eene belangrijke zaak betreffende, de doorslaande blijken draagt, op zijn zachtst gezegd, van zeer oppervlakkige kennis van zaken. Dat gebrek, die onmagt — om niet van bijzondere bedoelingen te gewagen — wordt ondergedompeld en bedolven onder een stortvloed van citaten, besluiten, axiomata, reglementen, publicatiën, placaten, beschouwingen, bewijzen (?), bijlagen enz. Ook wordt de pil hier en daar verguld met menschlievendheid, regtvaardigheid, christelijke bedoelingen enz. Met eene rijkheid van woordenpraal, een legio uitheemsche termen en fraaije afgeronde volzinnen, wordt die pil aangeboden, zoodat het niet falen kan, of de Volksvertegenwoordiging en de „Waarde Landgenooten" zullen haar zonder grimassen slikken! (?) Maar wat er ook mag gebeuren, geheel of gedeeltelijk door dezen verworpen, er wordt immers op die wijze tijd gewonnen om de zaak zoo lang mogelijk te rekken; de onkunde werkt dat doel uitmuntend in de hand, terwijl de volumineuse vorm van het Rapport menigeen van de lezing zal afschrikken.

In de kunstmatigheid, waarmede het Rapport is ingerigt, is echter juist het gevaar gelegen voor hen, die minder in staat zijn het kaf van het koren te ziften.

Maar het is de pligt van ieder deskundige, zich de zaak met alle kracht aan te trekken, haar toe te lichten, het duistere er van op te helderen en ter algemeene bekendheid te brengen,

om daardoor tevens wrijving en wisseling van gedachten uit te lokken.

Het Rapport heeft bij alle in ervaring grijs geworden mannen den allerbittersten indruk gemaakt. Wel is het waar, dat zij er zich juist niet zoo bijzonder veel van hadden voorgesteld; maar, dat het in degelijkheid zóó zeer hunne verwachtingen zou teleurstellen, dit was niet te vermoeden. Het was toch niet mogelijk die massa kunstmiddelen te gissen, waarmede men op nieuw getracht heeft zijne onwetendheid te bemantelen. Wat men zich echter van het slagen dier kunstmiddelen hebbe voorgespiegeld; zij kunnen *ons* nimmer verblinden.

Billijkerwijze mag van ons verwacht worden, dat wij ons oordeel staven, door het aantoonen der gebreken van dit beruchte Rapport, en het aanwijzen van de gronden, waarop onze onvoorwaardelijke afkeuring rust — en dit niet alleen — maar dat wij ook tevens onze gedachten mededeelen, hoe het, naar onze meening, had behooren te zijn.

Hieraan zullen wij trachten te voldoen. Eerst zullen wij aantoonen, welke gebreken er in het Rapport zijn; 2°. het onuitvoerbare er van bewijzen, en 3°. de hoofdbeginselen van een plan ontwerpen tot eene emancipatie der negerslaven, die het Gouvernement tot geene onzekere, overgroote uitgaven dwingt en dat in alle belangen van planters en negers evenzeer voorziet.

I.

De redenen, zeer ligt te vermoeden, waardoor de Commissie gedreven is om zulk een kolossaal Rapport uit te brengen, komen ons voor te zijn gelegen in het streven om haar *eigen* plan van emanciperen zooveel mogelijk met illusiën te verbinden, waarbij zij beschouwingen en vergelijkingen met 28, zegge: *acht en twintig* plannen van anderen levert, en waardoor dan de hooge waarde van het eigen ontwerp zou moeten uitkomen. Waren die *acht en twintig* ontwerpen niet goed te keuren (dat wij ten volle beamen), waarom ze dan in het Rapport opgenomen? Waarom voorbeelden van Cayenne, Demerary enz. aangehaald, die evenzoomin met Suriname en met de Surinaamsche negers kunnen vergeleken worden, als met eene Fransche, Engelsche of Hollandsche provincie; zoo als in den loop van ons werk nader blijken zal. Maar dat alles moest dienstbaar worden gemaakt aan het doel, om het werk van de Commissie toejuiching te bezorgen en om de Fabriekanten er van als sterren van de eerste grootte te doen begroeten — alsof zij boven al de tot heden geleverde plannen, en bekende of onbekende ontwerpers den prijs hadden behaald!

Ware het plan der Commissie zoo alléén, op zich zelf staande, opgedischt, dan zou het meer voor iedereen bereikbaar en verkrijgbaar zijn geweest; maar dan zou het te bloot in het licht staan, en de naaktheden er van zouden meer in het oog zijn gevallen; het zou dan gemakkelijker wezen zulk eene eenvoudige voorstelling dan de importante massa, die thans voor ons ligt, te aborderen en te refuteren. Maar ook dit is eene illusie; men heeft ook daarin buiten den waard gerekend: het heeft ten minste ons niet afgeschrikt. Niet dat wij den ganschen inhoud, stuk voor stuk, willen analyseren en behandelen: wij zullen slechts

zooveel er van bespreken, als ons voldoende voorkomt, om de onwaarde van het fabriekaat te doen uitkomen.

Vóór wij iets van het Rapport wisten, hadden wij reeds den voorsmaak er van. Het was immers blijkbaar, dat er niet veel goeds van kon verwacht worden, voor ieder, die met de Commissie in haar geheel, met ieder der Leden in het bijzonder, en met de zaak der emancipatie naauwkeurig bekend was.

Wij hebben ons zelven de vraag voorgesteld: kennen die Heeren Suriname? kennen die Heeren vooral de Surinaamsche negers, waarop toch alles aankomt? — Wie zal daarop een bevestigend antwoord durven geven? — Wij ten minste hebben aan eene hooggeplaatste autoriteit (den afgetreden Minister) herhaaldelijk, zoowel schriftelijk als mondelijk, de verzekering lang vooraf gegeven van de onbeduidende resultaten, die deze Commissie zou opleveren; hetgeen ook door die *autoriteit volkomen werd beaamd*, nadat wij onze denkbeelden over de wijze van emanciperen hadden ontvouwd, schriftelijk zamengevat en overhandigd. Wij moeten echter hierbij niet verzuimen mede te deelen, dat zulks geschiedde onder de uitdrukkelijke voorwaarde van die *bijdragen tot een ontwerp van emancipatie* aan de Commissie *niet* ter beoordeeling te geven; omdat wij haar daartoe onbevoegd achtten; echter stemden wij toe, ons werk aan den President dier Commissie ter inzage toe te vertrouwen.

Te regt zal men ons tegenwerpen, dat er toch drie specialiteiten, in zaken de West-Indiën betreffende, in die Commissie zitting hadden, die er zeer van nabij mede bekend moesten zijn. Het is hier de kwestie niet, of die specialiteiten met de zaak bekend *konden* en *moesten* zijn; maar wel, of zij er wezentlijk mede bekend *zijn*.

Laat ons de vrijheid nemen, het geheele personeel der Commissie kortelijk in oogenschouw te nemen; want dat is noodig, om een meer juist begrip van den loop der zaken, en daardoor van de zaak zelve te verkrijgen.

De Heer J. C. BAUD, president! Volgens de algemeen bekende, geestige historie van D^r. SCHARP, worden de wijzen in twee klassen verdeeld: wijzen uit het Oosten en wijzen uit het Westen. De Heer BAUD valt in de eerste categorie. Hoeveel echter in de laatste jaren op zijne oostindische wijsheid is afgedongen, gaan wij stilzwijgend voorbij: genoeg, hij zij in die eerste categorie gerangschikt, omdat wij onbevoegd zijn hem zulks

te betwisten: — wij willen niet over hetzelfde blok struikelen, waarover hij steeds struikelt, namelijk: kennis van de O. I. levert geen bewijs of waarborg voor die van de W. I.; omdat de beide Indiën in alles hemelbreed verschillen, en in geen opzigt, hoe ook, mogen worden verward. Dit is zóó waar, dat zelfs de Heer BAUD, daartoe bevoegd zijnde, voorzeker de laatste zou zijn, die een der drie W. I. Specialiteiten zou willen belasten met het hervormen van, bijv. een of ander O. I. eiland Hij zou, en teregt, de eerste wezen, die zulks, niet slechts als eene dwaasheid, maar als eene verregaande spotternij zou beschouwen. Nu omgekeerd; het doet niets af dat de W. I. in vergelijking van de kolossale O. I. niet veel te beduiden hebben; in allen geval is men onbevoegd te oordeelen, zelfs in de minst beduidende zaak, wanneer men daarvan geene kennis heeft: hoeveel te minder dus is men geschikt, om eene gansche maatschappij te hervormen, die ons geheel vreemd is. Is dit eene algemeene, onomstootbare waarheid; met betrekking tot de W. I. zaak is dit het geval bij uitnemendheid. Uit dien hoofde is er maar weinig, dat verderfelijker voor Suriname werkt, dan benoemingen van O. I. ambtenaren tot gezagvoerders in de W. I. »Het ware beter," zeide daaromtrent eens een beroemd Nederlandsch Staatsman en regtsgeleerde, „dat men den eersten den „besten dorpsburgemeester het bestuur over de W. I. koloniën „toevertrouwde: hij zoude in den regel altijd nog geschikter te „achten zijn voor de waarneming der betrekking van Gouverneur „van Suriname, dan de meest verlichte O. I. Ambtenaar, die „doordrongen van verkeerde indrukken, aldaar aankomt, en zich „onwillekeurig altijd het bestuur van Java voor oogen stelt, dat „echter van dat van Suriname evenzeer verschilt, als de tegenover„gestelde ligging der beide landen op den aardbol."

„Een levendig besef der waarheid van het hier aangevoerde, „omtrent het groote verschil tusschen de O. I. en de W. I. „verkrijgt men bovendien bij de overweging: dat het onder an„deren gemakkelijk zoude zijn de W. I. te brengen onder de „bepalingen der grondwet: iets dat, wat de O. I. betreft, niet „denkbaar is."

Wij deelen in die zienswijze geheel en volkomen. Een O. I. wijze vooral is ongeschikt geworden, om zich te hervormen tot een W. I. wijze; omdat geen inspanning denkbaar is, die de eens ontvangene indrukken kan abstraheren in de W. I., waar iedere toe-

passing van O. I. denkbeelden eene verwarring te weeg brengt, die de rampzaligste gevolgen na zich sleept: de kolonisatie in Rio Saramacca onder anderen, droeviger gedachtenis, strekte eenmaal hiervan ten bewijze!

Wordt de emancipatie naar het plan der Commissie ten uitvoer gebragt, de resultaten zullen, onder andere vormen, nog vreesselijker gevolgen hebben. Zoo er echter op den regel van de onvereenigbaarheid der O. I. met W. I. capaciteiten eene uitzondering mogelijk zijn kan, dan schijnt de Heer J. C. BAUD die uitzondering te willen wezen; parce que c'est un homme achevé par excellence, et qui est parvenu au plus haut dégré des lumières, qu'un homme peut atteindre.

Naar aanleiding nu van de zoo even verklaarde zienswijze, zouden de Heeren BRUGMANS, HEEMSKERK en BOSCH REITZ, die nooit in Oost- noch in West-Indië zijn geweest, en die alzoo geene O. I. indrukken te abstraheren hebben, met een gezond oordeel en eene onpartijdigheid, zich de zaak zooveel mogelijk hebben kunnen eigen maken, om juist geen bloote toeschouwers te zijn; namelijk: zij hadden geene gelegenheid moeten verzuimen, om te weten te komen, wat er van de zaak is, in het belang van de zaak zelve. Maar deze Heeren hadden misschien andere indrukken te beheerschen: — of zij geslaagd zijn, deze indrukken te overwinnen? — wij hebben alle redenen om het te betwijfelen, zonder dat wij juist noodig hebben om diep door te dringen in, en te zoeken naar die indrukken.

Bepalen wij ons slechts bij de blijken, die het rapport er van draagt; wij laten de verdere gevolgtrekking aan anderen over.

Zoo werd een van die Heeren terdege verstoord, omdat zijne denkbeelden niet konden domineren over de ervaring van een algemeen bekend respektabel man, met een gedistingeerden rang in de maatschappij, die zich eenige jaren in Suriname had bevonden en volmondig verklaarde, dat hij, onder de lectuur van Dr. VAN HOËVELL's werk „Slaven en Vrijen" enz. zich zoo geheel weder in de Surinaamsche Maatschappij levendig terug zag gebragt. Wij zelf hebben, door hooggeplaatste mannen daartoe aangemoedigd, in het belang der zaak, en van hunne tusschenkomst voorzien, onze diensten bij een van die Heeren te vergeefs aangeboden. Ware die tusschenkomst aangenomen, zoo als men ter goeder trouw mogt verwachten, dan had daardoor de zaak eene gansch andere wending kunnen nemen.

Maar ofschoon de aanbieding onmiddelijk na de benoeming der Commissie plaats had, kwamen wij misschien te laat; het bestek was welligt reeds gezet.

Dat de Heer BOSCH REITZ er een nog eigenaardiger belang bij heeft, is ons, hij weet dit zeer goed, bekend; en het zou aan de zaak niets veranderen, wanneer wij al, wat ons dienaangaande ter kennis kwam, wilden mededeelen. Wanneer het emancipatie-plan van de Commissie kan worden ten uitvoer gebragt, wordt er een zeer hooge prijs voor de slaven betaald, vooral voor die van de houtplantaadjes, *et vogue la galère!* Indien echter de Heer BOSCH REITZ en alle eigenaren van plantaadjes van eene andere gezindheid waren, en de moeijelijkheid niet bestond, om hen dien ouden slender uit eigene neiging te doen verlaten; zij hadden sedert lang een gansch anderen weg ingeslagen en een verstandiger en menschlievender eigenbelang ontwikkeld, waardoor uitkomsten zouden zijn verkregen, die nimmer den druk der slavernij bij derden in het oog hadden doen vallen; dewijl de slaven in een toestand zouden zijn gebragt, die voor vrijen benijdenswaardig ware geweest; uitkomsten, die voor altijd het bezit der plantaadjes aan de eigenaren verzekerd hadden. Maar — *la part du lion* staat daar onverzettelijk op den voorgrond, — en — zoo lang gaat de kruik te water tot zij breekt.

Thans zijn wij gekomen aan de drie „Surinaamsche specialiteiten." Het behoeft geen betoog, dat hooggeplaatste ambtenaren, juist door hun hoog standpunt, de minste geschiktheid hebben, om bekend te worden met den inwendigen toestand eener maatschappij. Zou men op goeden grond mogen aannemen, dat de titel van Gouverneur en President van een Geregtshof enz. een voldoend mandaat is, waaraan de kennis van alle bijzonderheden van een volk en land verbonden is? Zou men mogen gelooven, dat juist de Gouverneurs enz. het minst bekend zijn met de huishouding en het karakter der neger bevolking, en dat zij verreweg achterstaan bij diegenen, die dagelijks met een ieder in directe aanraking zijn? te meer, naarmate dezen zich daarvan een voorwerp van onderzoek maken? Wanneer wij toch gezien hebben [1]), dat een Gouverneur van Suriname geheel onbekend is met, en mistast in zaken, welke direct van zijne competentie zijn, en die hij weten *moet*; dan zullen wij daaruit mogen afleiden, dat hij steeds onbe-

[1]) Alg. Handelsbl. 12 Dec. 1853.

kend was en bleef met die zaken, waarin hij niet tot onderzoek wordt toegelaten; juist omdat hij Gouverneur is. Zoo zien wij een ander Gouverneur, in de *Amsterdamsche Courant* [1]), door een hoogstachtenswaardig landgenoot, — ofschoon deze nooit de W. I. bezocht heeft — allertreffendst teregtwijzen. Wij weten ook, dat geen der drie Heeren de surinaamsche Negertaal spreekt, of verstaat; hun omgang met negers bepaalde zich slechts bij eenige huisbedienden: de Heer RADERS maakt op dit laatste eene uitzondering, deze is met het Curaçao's patois bekend.

Om kort te gaan, het rapport, ontbloot van alle praktische kennis èn van de negers èn van hunne behoeften èn van hunne omstandigheden, bevestigt in werkelijkheid, wat wij er ons van voorstelden. Een Oost-Indisch man kan zulks vergeven worden; maar wij, West-Indiërs, kunnen aan zulke hersenschimmen en gevaarlijke theoriën, als in het Rapport ter uitvoering worden voorgedragen, ons zegel niet hechten, noch kan dit iemand die het met Suriname goed meent.

Zoo kort mogelijk gaven wij een overzigt van het personeel der Commissie, dat het rapport heeft ten einde gebragt en onderteekend; maar daar de Heer GROEN VAN PRINSTERER vroeger ook lid van die Commissie was, willen wij hem hier niet vergeten, en wenschen wel de redenen te kennen, waarom die Heer zich van de Commissie heeft afgescheiden.

Dat de Commissie eene vereeniging van de singulierste bestanddeelen is, lijdt geen tegenspraak; zóó singulier, dat, nu men naauwkeurige kennis bezit van ieder individu, men onwillekeurig in verzoeking geraakt, om van verbazing een gat in de lucht te slaan. Jammer is het, dat de Heer GROEN, die toch voor geen klein geruchtje vervaard is, uit het vaandel is geloopen.

Zoo als wij de verschillende individuën voor het grootste gedeelte hebben geanalyseerd, ziet er die Commissie allerkoddigst uit; zij is letterlijk een amalgama van de meest uiteenloopende bestanddeelen; en het was voor den Heer GROEN niet mogelijk om met die verschillende karakters, welke van nature corps refractères zijn, in de verte iets tot stand te brengen, wat eenigzins naar een harmonisch geheel gelijkt. Er is zorg gedragen om aan de eigenaardige ontwikkeling van gevoelens paal en perk te stellen. Daarvoor bestond een president als directeur, die tevens de

[1]) 13 Jan. 1854.

eerste viool speelde. Het heeft in het begin wel wat moeite gekost, zéér veel moeite, om die verscheidenheden te concentreren: van daar het lang uitblijven van het rapport; doch hieraan zijn nog andere oorzaken verbonden, die zich nader wel zullen doen kennen.

Eindelijk is men geslaagd, een product te leveren; men heeft den tijd genomen, om elkander zoo wat te polsen en te leeren kennen, en de groote meerderheid gaf, niet uit bijzondere belangen (!), maar in het belang van de zaak der menschheid en van het Vaderland, hare zienswijze en beginselen ten beste (!), in harmonie gebragt met de eerste viool. Hoe die eerste viool gespeeld is, daarvan levert de Compositie van het product het bewijs.

Iets heeft ons steeds bij uitnemendheid bevreemd, dat de Heer G. S. DE VEER geen deel van die Commissie heeft uitgemaakt; buiten kijf was de Commissie, door de tegenwoordigheid van een hoog verlicht man en specialiteit, zeker de grenzen harer volmaaktheid genaderd; ons komt het voor, dat hij er in alle gevallen bij behoorde, al ware het ook slechts voor de leus of voor de luxe geweest, om de viool van den directeur naar de Commissie te brengen.

Naar aanleiding van een en ander, hadden wij ons reeds lang te voren een product voorgesteld, dat niet veel te beduiden kon hebben. Wij hebben ons niet vergist; want de zaak heeft zoo wat den navolgenden loop: Het rapport van de Commissie is gedrukt; het zag het licht; het zal, met den meesten omhaal, alles op zijn elf en dertigste, met ap- en dependentie, aan de Tweede Kamer voorgedragen worden; daar wordt er over gehaspeld tot in het oneindige; het zal onaannemelijk worden beschouwd, en alles zal daarop uitdraaijen: dat men geene goede finale kan vinden. Men zal dus weer van voren af aan beginnen, et c'est du temps gagné sur l'ennemi — want, is het met de emancipatie opregt gemeend, de verschijnselen kunnen daarvoor geen vertrouwen inboezemen. Was het inderdaad ernst geweest, men zou, indien het noodig ware eene commissie te benoemen, een gansch ander personeel hebben gekozen; onafhankelijke, onpartijdige mannen, die bekend stonden als met liefde de zaak te zijn toegedaan, en die de ontbrekende ervaring door beproefde deskundigen hadden aangevuld.

Een beroemd Nederlandsch Staatsman schreef ons dezer dagen: „ik kan mij zeer goed voorstellen, gelijk in andere takken van

„bestuur, zoo ook ten aanzien van de regering der kolonie Suri-
„name, en speciaal van de emancipatie der slaven, dat er tusschen
„het empirisch behoudstelsel en de op waarheid en regt gebouwde
„theorie geen transactie, maar een overgang noodig zijn kan; en
„dat de invoering van de nieuwe regtstoestand voorbereiding en
„voorzorgen eischt, welke de theorie alleen magteloos is te ver-
„ordenen."

Indien wij thans, na al het voorgaande in overweging te hebben genomen, en met de kennis, die wij van den Heer GROEN bezitten, de vermoedelijke oorzaak moesten gissen, die hem aanleiding heeft gegeven, zich uit de Commissie te verwijderen; dan komt het ons voor, dat het moeijelijk viel, misschien wel ondoenlijk, zich met die vreemdsoortige bestanddeelen staande te houden. De toon, die door sommigen werd aangeslagen, kon nimmer in harmonie zijn met het gevoel van eigenwaarde en de personele waardigheid, die de Heer GROEN zich toeeigent: zoo als men wel eens zegt: is hij wat van het hondje gebeten. Hij ontmoette daar niet dien tact, welke den Heer GROEN niet kan ontzegd worden. Een paar konden des noods in die categorie gerangschikt worden; maar het grootste deel, ofschoon allen ordentelijke menschen, — was toch wat burlesque, altijd tegenover den Heer GROEN; het ware een onoverkomelijke zaak daarmede te sympathiseren; dewijl daartoe noodig was, van zijn standpunt af te dalen, waartoe de Heer GROEN geen lust gevoelde, noch er de noodzakelijkheid van inzag. Hoe dieper hij in de kennis van het personeel indrong, hoe duidelijker hem zulks werd. Maar het meest afmattende en hinderlijke wat zich aan den Heer GROEN voordeed, was de linksche contenance, die door sommigen geëtaleerd werd, om hunne alias zelfstandigheid aan de convenance op te offeren, zonder dat het door derden werd bemerkt. Dat kon den scherpen en schalkschen blik van den Heer GROEN niet ontgaan, terwijl niemand onder hen het minste erg in den Heer GROEN had, die wat moeijelijk valt te apprécieren en alzoo buiten het bereik van het Commissiepersoneel ligt.

Indien wij ons niet bedriegen, dan stond de Heer GROEN midden in dat gezelschap, ook met betrekking tot het moreel en materieel belang, alléén, geheel op zich zelven. Het was voor hem niet moeijelijk te ontdekken, dat er een decorum heerschte, hetwelk door een onzigtbaren empirischen invloed werd uitgeoefend, gelijk aan die van een tarantula; zoodat het onnoodig werd, wat

gewoonlijk plaats heeft, dat de directeur door de beweging van zijn' strijkstok de maat aangeeft.

Daarbij moet nog worden gevoegd, dat het den Heer GROEN niet kon bevallen, dat *hij* de eerste vioolpartij niet *zelf* speelde, iets waarop hij toch wel wat meer aanspraak had dan de Heer J. C. BAUD; dat zijne verheven toonen, door zijn hooggespannen snaren vooortgebragt, moesten verkwist worden onder het geluid van een troepje zeer ordinaire speelmannen, die zich meesters waanden. Hoe ook beschouwd, het was er voor *hem* niet uit te houden.

Bestond er bij hem echter nog éénige aanleiding, tot overweging geneigd, of zijn tegenwoordigheid nog eenig doel kon treffen, zoo werd die totaal vernietigd, toen zijne scherpzinnigheid tot de ontdekking geraakte, dat hij zich onder eene verzameling van vernuften bevond, die met betrekking tot het doel, waartoe zij vereenigd waren, geheel niet aan zijne verwachting beantwoordden, en hij niet die bekwaamheid, en vooral die kennis van zaken, op waarheid en regt gegrond, aantrof, die hij zich had mogen voorstellen. De convictie bezittende, zelf slechts met eene zekere mate van theorie te zijn gewapend, moest het hem mismoedigd maken, om met eene overmoedige ingebeelde capaciteit een doel te bejagen, dat niet te bereiken was.

En, zoo als dat eigenaardig aan de ingebeelde kennis verbonden is, wordt die met eene snerpende overbluffenden toon opgedischt, waartegen de welsprekendheid van den Heer GROEN, noch van iemand ter wereld, is opgewassen; men zou zich nog heescher hebben kunnen prediken dan JONAS te Ninive, en geen haar breed gevorderd zijn.

Het standpunt des Heeren GROEN was onhoudbaar, en niemand kan het hem euvel duiden, dat hij zich terugtrok. Ongehouden als hij daardoor was geworden, om, ondanks zich zelven, het project van de Commissie te verdedigen, of het stilzwijgen te bewaren, is hij thans in de gelegenheid in oppositie te komen tegen hetgeen hem niet bevalt, en wel met meer succes dan als Lid dier Commissie.

Misschien is juist door zijne afscheiding de bedoeling van zijne benoeming als lid van die Commissie verijdeld; terwijl het als een zeer eigenaardige geestige trek van hem kan worden beschouwd, het getal van *zeven* leden achter te laten. Die *zeven* leden kunnen misschien in categorien gesorteerd worden: de di-

recteur met drie leden zonder bijoogmerken (!). en voor de luxe drie wijzen uit het Westen, op welke echter één eene uitzondering maakt.

Toevallig herinneren wij ons in een der *Nieuwe Rotterdamsche Couranten* van Mei ll. te hebben gelezen: „wij vernemen, dat „ten gevolge der opwekking van Dr. GUTZLAFF, zich het eerst „in deze stad een Vrouwen-hulpzendeling-genootschap gevormd „heeft, ten einde aan de verspreiding van het Christendom in „China bevorderlijk te zijn, en dat het aan H. M. onze geeer„biedigde Koningin behaagd heeft, zich als beschermvrouw aan „het hoofd dezer onderneming te stellen. Men mag hopen dat „de verdere in dit rijk te vestigen vereenigingen zich aan deze „zullen aansluiten, en dat alzoo door vereenigde krachten de goede „zaak, die beoogd wordt, onder Gods zegen rijke vruchten zal „dragen."

De lezing daarvan heeft onze verbazing gaande gemaakt, en doen vragen, waarom de Heer GUTZLAFF zich zoo ver in de wereld moet begeven om Christenen te fabrieken? Een blik om zich heen had hem de onbetwistbare overtuiging moeten geven, dat er geen mindere behoefte daaraan was in het land waar hij zich toen bevond!

Of heeft hij, in zijne vrome onschuld, misschien gemeend, dat wij hier reeds klaar waren en alle Dr. GUTZLAFF's overtollig zijn? Betrekkelijk moge dit waar wezen; wij hebben den *naam* van Christenen; maar als wij een onpartijdigen en gemoedelijken blik werpen in onze Christelijke handelingen, dan ziet het er allerarmzaligst uit. Mogelijk kan hem de hoop hebben verleid bij de Chinezen beter te zullen slagen. Wil men een voorbeeld, slechts één onder duizenden? De slavernij der negers, onder onze respectieve Nederlandsche wet en de herstelling van dien volslagen onchristelijken toestand, ziet er nog zoo twijfelachtig uit, dat het noodig is, zoo als een Haagsche kiezer zich zeer naïf uitdrukt, om een man als de Heer GROEN is, in de Tweede Kamer te brengen, ten einde kracht te helpen ontwikkelen, om de regering tot een Christelijke daad te bewegen: iets dat dan toch waarlijk geen hoogen dunk van onze bewindsmannen inboezemt.

Eer wij nu het Rapport, voor zoo verre zulks noodig is, gaan behandelen, veroorloove men ons echter nog eene vraag tot de Heeren Auteurs van dat product te rigten: Zoudt gij u genegen gevoelen, om U met de uitvoering van het emancipatie plan, zoo

als Gij dat hebt helpen fabrieken, te belasten? Zoo ja, dan verzekeren wij, dat gij niet weet wat gij op u neemt. Het zou u te vergeven zijn, indien er het belang en de welvaart van vele duizende menschen niet bij op het spel werden gezet — zoo neen: wat hebt gij dan gedaan? — Maar nog iets anders; en dit zeggen wij niet op eigen gezag: — geen der zake kundige, doch fatsoenlijk man, zal zich met de uitvoering van uw plan, tot welken prijs ook, willen belasten! Mogt het den tegenwoordigen Gouverneur worden opgedragen.... de Hemel beware!... de rampen en de verschrikkelijke gevolgen zijn dan niet te overzien!

„Lorsque des factieux émancipent un peuple, il est bientôt „réduit à s'écrier: „Grand Dieu! délivrez nous de nos libérateurs!"

HET RAPPORT.

Op pag. 2 der Inleiding lezen wij:

„De straks aangehaalde woorden uit het besluit waarbij zij werd „ingesteld, dragen aan de Staats-Commissie eene taak op van wijden „omvang. Zij heeft niet bepaaldelijk in last het vinden van eene be„vredigende oplossing der vraag, welke de doelmatigste wijze is, om „tot opheffing der slavernij te geraken, maar kan andere maatregelen „voorstellen, immers wanneer de toestand der slavenbevolking, die een „voorwerp van haar onderzoek moest zijn, daartoe aanleiding mogt ge„ven. Aan de Staats-Commissie is in den meest uitgestrekten zin het „geheele vraagstuk opgedragen, wat met de slavenbevolking behoort „te geschieden? Kan en moet men dadelijk tot geheele emancipatie „overgaan? Moet een tusschentoestand voorafgaan, die de slavernij „wel opheft, maar nog geen volkomen vrijheid is? Moet men zich „vooreerst tot voorbereidende maatregelen bepalen, met het doel om de „slaven te brengen op de hoogte om geheel of gedeeltelijk geëmanci„peerd te kunnen worden? Moet eindelijk nog het een noch het „ander geschieden, en moet de slavernij, behoudens eene aanmerkelijke „en toenemende lotsverbetering der slaven, worden in stand gehouden? „Deze reeks van vragen komt de Staats-Commissie voor in haren „lastbrief te zijn opgesloten."

Het zoude naar ons bescheiden oordeel beter zijn geweest, vóór dat de Commissie zich met de oplossing van al die belangrijke

vragen ging belasten, dat zij eerst een nog veel belangrijker vraag tot zich zelven hadde gerigt, namelijk: »zijn wij bevoegd de gewigtige taak in haar geheelen omvang te ondernemen? Bezitten wij genoegzame kennis van ons zelven, om met onpartijdigheid te onderzoeken en te handelen, en zijn wij de zaak uit liefde voor de zaak zelve toegedaan, zoodat geen eigenbelang, noch eigen denkbeelden hinderlijk kunnen zijn om de waarheid te leeren kennen? Dit alles zijn toch de eerste vereischten om het hooge doel te bereiken.

Of dat eigen onderzoek heeft plaats gehad, mogen wij op grond der resultaten betwijfelen. Wat heeft het te beduiden, dat het Departement van Koloniën ambtsbrieven aan de staatscommissie heeft afgestaan, en wat hebben de strafwetten van land- en zeemagt van vroegere dagen met de zaak en met den tegenwoordigen toestand der negerslaven gemeens? Niemand is het vreemd, dat het Departement van Koloniën ambtsbrieven bezit in legio; iedereen is het bekend, dat deze straffen later, uit mildere beginselen zijn gelenigd. En toch lezen wij op bladz. 3.

„Uit de geschiedenis van den oorsprong en de ontwikkeling der „slavernij. uit de boekwerken, waarin die instelling in vroegeren en „lateren tijd is behandeld geworden, en uit den inhoud van een aantal „ambtsbrieven door het Departement van Koloniën aan de Staatscom„missie ten gebruike afgestaan, is haar gebleken, dat even als de straf„wetten in het algemeen en die betrekkelijk tot de zee- en landmagt „in het bijzonder, zoo ook de tucht over de slaven, weleer de blijken „droeg van het begrip dat de goede orde niet kon worden gehand„haafd, zonder eene soms aan wreedheid grenzende gestrengheid. Naar „gelang dat milder beginselen het strafregt hebben gelenigd, is ook „de behandeling der slaven verbeterd, inzonderheid sedert dat na het „stuiten van den slavenhandel, het eigenbelang der meesters de in„spraak der menschlievendheid ondersteunde."

„Na de Britsche emancipatie, pleitte dat eigenbelang nog krachti„ger dan te voren voor de goede behandeling van den slaaf. Men zag „het meer en meer in onze W. I. bezittingen in, dat eene zoodanige „behandeling noodig was, niet slechts om zooveel mogelijk de slaven„magten in stand te houden, maar ook, om de slaven met onderwer„ping te doen berusten in het derven van de aan hunne kleur- en „lotgenooten,in de Britsche koloniën, geschonkene vrijheid."

Hoeveel waarde aan die zoogenaamde verbeterde behandeling der slaven moet worden gehecht, kan ieder onzer lezers zelf opmaken uit het naar waarheid geschreven werk van Dr. VAN

HOËVELL's „*Slaven en Vrijen.*" Maar het rapport zelve vermindert die waarde vrij duidelijk in de laatste alinea op blz. 3.

„Het ligt in het wezen der slavernij, dat eensdeels de beschermende „kracht der wet door allerlei toevallige omstandigheden kan worden „verzwakt, en dat anderdeels het inroepen van die beschermende „kracht steeds bloot ligt voor misduiding. Overal trouwens waar on„derwerping en gehoorzaamheid levensvragen zijn, verkrijgt de klagt „van den mindere tegen den meerdere ligtelijk den schijn van een ge„vaarlijk verzet; de militaire stand is daar om het te bewijzen."

Zou dat bewijs van „den militairen stand" opgaan? Kunnen weerlooze en hier en daar verspreide slaven vergeleken worden met gewapende en georganiseerde krijgslieden? Immers werden deze getergd, gemarteld als de negers om hen te doen gehoorzamen en zich te onderwerpen, wat zouden zij al niet beproeven?

De Commissie vervolgt:

„Men zal derhalve niet beweren, dat de slaaf thans in de Neder„landsche W. I. koloniën, tegen elke mishandeling, tegen elk misbruik „van de huisselijke jurisdictie, tegen elke te karige verstrekking van „voedsel en kleeding, tegen elke overschrijding der werkuren, volkomen „is gewaarborgd; maar wanneer men let, dat de slaven van Suriname „rustig zijn gebleven, niettegenstaande bij hunne onmiddelijke naburen „de banden der slavernij in 1838 ten eenenmale en met ophef werden „geslaakt; dat het eenige waarover destijds is geklaagd nederkwam „op eenige ontvlugtingen en op het bloot vermoeden dat er gisting „bestond; dat de even geruchtmakende emancipatie in Fransch Guyana „in 1848 met onverschilligheid door de slaven van het daar naast ge„legen Suriname werd vernomen; dat onder de slaven op Curaçao „evenmin rustverstoring is ontstaan, hoewel zij de emancipatie in het „naburig Venezuela hebben zien aanvangen en voltooijen en het hun „bekend werd, wat in het jaar 1848 op St. Eustatius en het Neder„landsche gedeelte van St. Martin plaats had; en dat eindelijk de „Curaçaosche slaven gestadig in getal toenemen en het daar geen zeld„zaamheid is, dat zij door hunne meesters als zeelieden worden ver„huurd, zonder dat dit tot ontvlugting aanleiding geeft, dit alles in „aanmerking nemende, meende men daaruit de geruststellende slot„som te mogen opmaken, dat inderdaad het lot der slaven in de voor„naamste der Nederlandsche W. I. koloniën, over het algemeen, zeer „aanmerkelijk is verbeterd, en dat grove misbruiken thans tot de uit„zonderingen behooren."

De negers waren voor iederen knevelarij bewaard gebleven,

zoo niet sedert jaren onkundigen hen hadden beheerscht, die naar geene teregtwijzigingen hooren wilden. De Commissie moge beweren, op die voorgewende gronden, dat het lot der slaven aanmerkelijk is verbeterd, zij levert geene bewijzen, noch feiten; zij kan die ook niet leveren. In geen geval kan zij instaan voor de luimen en hartstogten van onbeschaafde gezagvoerders, door niets weerhouden om daaraan den vollen teugel te geven, en die zich gedwongen zien in het leveren van producten, waarvan hun bestaan afhankelijk is.

Ook Curaçao kan in niets ter zake met Suriname worden vergeleken, het voordeeld van eenige slaven, die als zeelieden werden verhuurd en teruggekeerd zijn, kan niet bewijzen voor eene algemeene tevredenheid der slavenbevolking. Veilig mogen wij aannemen, dat zij een betere behandeling aan boord ondervonden dan hunne overige lotgenooten aan wal, zonder nog te spreken van hunne natuurlijke gehechtheid aan hun eiland, waar zij hunne betrekkingen hadden achtergelaten. Buitendien was dit verhuren van slaven geene nieuw beproefde zaak; het geschiedde reeds lang; eer mogen wij er de gevolgtrekking uit maken, dat eene goede en regtvaardige behandeling den negerslaaf tot alles dienstbaar maken kan.

Maar dat de rust in Suriname niet is verstoord geworden en dat de slaven onverschillig (?) zijn gebleven bij het vernemen der emancipatie hunner naburen, is eene bewering à posteriori, die de Commissie zich moge veroorloven; de tot verzet onmagtige slaven zullen hierover wel eene andere uitspraak wenschen te doen.

Wij zien alzoo, dat de voorgewende verbetering van der slaven lot door niets bewezen wordt; wij zullen het blijven herhalen, dat, waar onkunde en onwil den scepter zwaaijen, de zaken niet naar behooren kunnen worden behandeld. Ware dit niet alzoo, reeds lang zouden alle „grove" maar ook alle fijne misbruiken totaal zijn uitgeroeid.

„Deze beschouwing heeft de Staats-Commissie echter niet geleid tot „het herhalen der meermalen gedane vragen, of volkomen burgerlijke „vrijheid en vergevorderde beschaving wel waarborgen zijn tegen kom„mer en gebrek, en of de zekerheid van levensonderhoud en verzor„ging, zoo dikwijls in den staat der vrijheid ontbrekende, maar tot „het eigenaardige der slavernij behoorende, niet menig nadeel van laatst„gemelden toestand vergoedt? Nog minder heeft die beschouwing de

„Staats-Commissie gebragt tot het voorstel, om de slavernij, onder „welken vorm dan ook, te laten voortduren. Nu eens onroerend goed, „zoo als op de Surinaamsche plantages, dan weder roerend goed, zoo „als in de stad Paramaribo en op de eilanden, overal mist de slaaf, „als verhandelbare zaak, de meeste eigenschappen der persoonlijkheid „en wordt hij integendeel, op menigerlei wijze, met de redelooze die- „ven op gelijke lijn gesteld. Het opheffen van deze zoo onnatuur- „lijke betrekking van den eenen mensch tot den anderen, mag wor- „den beschouwd als een dier strenge eischen van onzen tijd, waaraan „voldoening behoort te worden gegeven."

Hier verklaren wij, dat, bij de eerste lezing, wij onze oogen niet vertrouwden. Wat daar geschreven staat aan de waarheid en werkelijkheid steeds toetsende, vragen wij ons zelven: staat het er, of staat het er niet?

Moeten kommer en gebrek op rekening van de beschaving worden gesteld? Moet volkomene burgerlijke vrijheid enz. als eene twijfelachtige zaak beschouwd? en nu nog gevraagd worden of zij tegen gebrek wel waarborgen oplevert? Die beschouwing der Commissie kan alleen tot preliminaire dienen, om het „roe- „rende en onroerende goed" zoodanig door elkander te roeren, dat men meer op zijn gemak, onder het voorgeven van goede gezindheid, niets dan „onroerend goed" verkrijgt; waarop het geheele plan der Commissie neerkomt.

Het Rapport zegt verder:

„Hierbij komt nog, dat de opheffing der slavernij meer dan eenmaal „is toegezegd, wel niet aan den slaaf, maar aan degenen die het ge- „wigtige vraagstuk der emancipatie aan de ernstige overweging der „regering opdroegen. Dit had onder anderen reeds plaats in het jaar „1842, bij de antwoorden, namens den Koning gegeven op twee adres- „sen van A. BOGAERS en L. R. GERAERTS en een aantal andere ondertee- „kenaren, betreffende het oprigten van maatschappijen tot bevordering „van de emancipatie. Die antwoorden, door den toenmaligen Mini- „ster van Kolonien onderteekend, behelzen: „„Dat de Regering niet „„aarzelt, om de geheele afschaffing der slavernij te rangschikken „„onder de maatschappelijke hervormingen, die den voorbijgaanden „„invloed der begrippen van den dag overlevende, meer en meer zul- „„len worden onvermijdelijke gevolgen van duurzame en toenemende „„oorzaken, en dat de Regering zich niet onttrekken zal aan de plig- „„ten, welke zulke omstandigheden aan elk verstandig Bestuur opleg- „„gen, waarvan tot bewijs kunnen dienen de maatregelen door haar „„reeds beraamd of bevolen."

Ja dat moest er nog bij; „de landgenooten" moeten weten, dat de opheffing der slavernij meer dan eens is toegezegd, met het jaar 1842 er bij, waarin die toezegging is geschied, èn de oorzaken die er aanleiding toe hebben gegeven! „èn dat de „regering niet aarzelt;" en dat later die toezeggingen zijn herhaald, en zelfs een begin van uitvoering daaraan is gegeven! Wie zou nu toch durven tegenspreken, dat er niets is gedaan? En wie mag nu nog twijfelen, daar thans na ruim twee jaren deliberatie de Commissie eenparig van gevoelen is, dat de opheffing der slavernij niet langer mag vertraagd worden!

Op pag. 5 staat:

„Zij uit dat gevoelen met te meer vrijmoedigheid omdat in de eerste „plaats de Staat van 's Rijks geldmiddelen thans veroorlooft de aanzienlijke „uitgaaf, van dien maatregel onafscheidelijk, zonder schroom onder de „oogen te zien, en omdat ten anderen de gevolgen door de emanci-„patie elders te weeg gebragt zoo vele bakens zijn, die de Neder-„landsche Regering kunnen behoeden voor de klippen, op welke hare „voorgangers groote, ja onherstelbare schade geleden en aan anderen „berokkend hebben."

Indien het voortdurend gemis aan kennis der zaak niet het struikelblok ware geweest, dan hadden 's Rijks geldmiddelen nooit als zwarigheid in den weg behoeven te staan, om dat gevoelen *ten allen tijde* te uiten. En wat de klippen betreft; door ieder ervarene worden in het Rapport klippen ontdekt, die niet alleen bewijzen, dat het Gouvernement niet gevrijwaard is voor feilen door anderen begaan, maar dat thans in het Plan der Commissie die klippen werkelijk vermeerderd zijn en op eene schrikbarende wijze.

Vervolgens:

„Nadat zich deze overtuiging bij haar gevestigd had, kon de arbeid „der Staatscommissie geen andere zijn dan het opsporen der geschikt-„ste middelen, om de emancipatie tot stand te brengen, waarbij zij „echter niet mogt uit het oog verliezen de bijzondere strekking van „haren lastbrief, die haar bepaaldelijk wees op den tegenwoordigen „toestand der slavenbevolking."

Wij willen gelooven, dat de Commissie hierin zeer ter goeder trouw is; maar heeft zij zich daarnaar gedragen? — heeft zij in allen ernst de geschiktste middelen opgespoord, om dat doel te

bereiken? en kan het plan daaraan vrij getoetst worden? Het plan is immers niets dan eene O. I. theorie, die onmogelijk in de W. I. kan worden in praktijk gebragt, omdat het niet gegrond is op den toestand der negerbevolking; wij roepen gerustelijk ieder opregt deskundige op om ons dit tegen te spreken.

En verder:

„Bij dat onderzoek heeft zij geoordeeld, zich niet te mogen verla-„ten op de beschouwingen in talrijke geschriften te boek gesteld „zoowel omdat die beschouwingen zeer uiteenloopen en door onder-„ling verschil meer twijfel doen ontstaan dan zekerheid geven, als „omdat zij dat karakter van authenticiteit missen, hetwelk alleen langs „ambtelijken weg kan worden verkregen."

„Van daar dat de Staats-commissie de inlichtingen die haar ont-„braken, door tusschenkomst van het Departement van Koloniën, aan „de gezaghebbers der betrokken bezittingen gevraagd heeft."

„Zij heeft vraagpunten gesteld en daarop zoo volledig mogelijke „antwoorden verlangd."

Die beschouwing is al zeer betrekkelijk, en wij zouden die aan de Commissie present geven, indien haar plan als resultaat voldoende ware.

Zich op de talrijke geschriften te verlaten is zeker gewaagd: maar om die zoo kort weg alle „authenticiteit" te ontzeggen, — is de Commissie daartoe bevoegd? Indien men zelf kennis van de zaak heeft, kan er geen twijfel door schrifturen worden geboren, omdat men dan zelf in staat is het valsche van het echte te onderscheiden.

Dat de Commissie den ambtelijken weg meende te moeten inslaan, ter verkrijging van officieele inlichtingen door het kanaal van het Departement van Koloniën, is zeer natuurlijk. Maar het is een treurig verschijnsel, als wij zien, hoe weinig het Departement van Koloniën op de hoogte wordt gehouden; telkens leveren de discussiën in de Staten Generaal daarvan de levendigste bewijzen. En bovendien zijn de gezaghebbers van Suriname magteloos, om die juiste en naauwkeurige inlichtingen omtrent den slaventoestand te geven; zoo als trouwens vele voorbeelden bewijzen. Om eene volledige kennis van den toestand te verkrijgen, zouden wij durven voorstellen — altijd onder verbetering der respectieve Staatscommissie — om eenige ervaren plantaadje directeuren, uit verschillende divisiën, met een paar administrateuren, maar vooral een paar geroutineerde Moravische Broeders

te raadplegen. Zulk een personeel, uit Suriname hier ontboden, (zoo die hier te lande niet te vinden waren) zoude betere en gewenschter inlichtingen hebben kunnen geven, — maar voorzeker zouden dan ook alle O. I. theoriën in het water zijn gevallen.

Verder op pag. 6:

„De laatste bij de Staatscommissie ontvangene antwoorden betrof-„fen Suriname en Curaçao, Bonaire en Aruba, en bereikten haar in „het einde van het jaar 1854. Eerst toen was zij derhalve in het be-„zit van de tot rigtige vervulling van hare taak volstrekt noodzake-„lijke gegevens,"

Alzoo kwam nu de Commissie beslagen ten ijs. Maar zij geeft zooveel, waarom ons ook „die gegevens" niet medegedeeld? Het komt ons voor, dat „die gegevens" zoo wat in den geest zullen geweest zijn, waarvan de Commissie zwanger was, en dat de vragen door het Departement van Koloniën zóó zullen zijn ingekleed, dat men ambtshalve gedrongen is geweest, niet buiten dien geest te antwoorden. Zonderling schijnt het, dat hiertoe de drie W. I. Specialiteiteiten niet voldoende waren, om tot vraagbaak te dienen, waartoe zij dan toch der Commissie waren toegevoegd!

Vervolgens:

„Intusschen wederhield het in dezer voege inwinnen van officiële „opgaven, de Staatscommissie niet van het aanwenden van andere „middelen om licht te verspreiden over de punten van onderzoek."

In hoe verre de leden der Commissie voor die onderhandsche informatien de geschiktheid bezaten, hebben wij reeds gezien; de een wordt vertoornd, de andere onverschillig. Misschien hebben zij onder den vorm van Sub-commissie een andere dispositie verkregen, omdat zij daar de personen volgens den Commissie-geest konden kiezen, van wie ze geen bovenshandsche oppositie te wachten hadden. Jammer echter, dat die ondershandsche informatien slechts zijn geslaagd in de minst beduidende zaak, namelijk de kust van Guinea, waar, 1°. de slavernij niets te beteekenen heeft en 2°. ook als zoodanig wordt geadministreerd. Diezelfde kust van Guinea zoude evenwel enorm productief kunnen gemaakt worden, indien zij met kennis van zaken en beleid werd bestuurd;

en wanneer de Sub-commissie ondershands berigten heeft ingewonnen, die daartoe kunnen strekken (waardoor de emancipatie der W. I. zoo niet geheel, althans grootendeels zou kunnen worden gedekt), dan juichen wij die proeven van ganscher harte toe; in dit geval blijven wij dan ook verschoond van er misschien later op terug te komen.

Verder:

„In het algemeen zij echter opgemerkt, dat de Staatscommissie, op „grond van hare overtuiging omtrent de onvermijdelijkheid van de „opheffing der slavernij, gemeend heeft zich niet te moeten verdiepen „in de bijzonderheden der reglementen, die ten aanzien van de sla„vernij thans bestaan in de onderscheidene W. I. bezittingen van Ne„derland. Eerlang toch zal, dit hoopt zij, eene nieuwe orde van „zaken aanvangen, waarbij die reglementen geheel zullen kunnen ver„vallen, op de eene plaats terstond, elders, na een bepaald, niet lang „gerekt, tijdsverloop. In het een zoo wel als in het ander geval acht „de Staatscommissie het wenschelijk, dat de schok der emancipatie, „zoo min mogelijk door andere schokken worde voorafgegaan. De eman„cipatie, zoo als zij zich die voorstelt, zal de hulp van twee bondgenooten „niet kunnen ontberen; de eene is voorzigtige vastberadenheid bij de „Bewindslieden, en de andere, volgzame onderwerping bij de slaven. „De hulp dier bondgenooten zou gevaar loopen door het invoeren „van stukswijze veranderingen, geschikt om bij de negers aanmatiging, „bij de meesters verzwakking van gezag, bij allen onzekerheid en twij„fel te veroorzaken. Elke maatregel, die zulke gevolgen kan hebben, „moet vooral worden ontraden, zoolang de Regering zelve nog niet „is voorbereid, meer dan zij dit thans is, op het handhaven van rust „en orde."

Wij vragen in gemoede, ernstig en dringend, aan alle deskundigen, die de zaak opregt zijn toegedaan, of er wel een grootere voorafgaande schok denkbaar is, dan er door de praktijk van het plan der commissie kan worden te weeg gebragt? Hoe is het mogelijk, dat zij zoo iets schrijven durft, dat met der daad zóó zeer wordt gelogenstraft? Wordt niet volgens haar plan de gansche negerbevolking in beweging gebragt door eene overbodige en gedwongene verhuizing? Of zijn dat geen schokken? Zeer mogelijk, dat wij in onze eenvoudigheid de ware beteekenis van het woord „schok" niet kennen; wij noemen echter die handeling een' *zeer gevaarlijken* schok. Wij vragen al verder, moet reeds dadelijk met die verkeerde handeling worden begonnen, om de kracht van „de bondgenooten" te beproeven, te weten,

„de voorzigtige vastberadenheid der bewindslieden en de volkome onderwerping der slaven"? Wat wordt er bedoeld met „stuksgewijze verandering, geschikt om bij de negers aanmatiging bij de meesters, verzwakking van gezag, bij allen onzekerheid en twijfel te veroorzaken?" Wij verklaren het niet te bevatten. Men duide ons zulks niet ten kwade — ons begrip is onvatbaar voor zulke argumenten. Maar wat er ook van zijn moge, of de regering is voorbereid of niet, in alle gevallen ontraden wij dien schok.

Vervolg pag. 7:

„Zonder derhalve in bepaalde beoordeeling van de bestaande reglementen te treden, wil de Staatscommissie echter haar gevoelen uitspreken, dat om den mensch tot aanhoudende veldarbeid te kunnen „dwingen, zonder ander loon dan het dagelijksch onderhoud, zonder „hoop op eene betere toekomst en zonder eenigen anderen prikkel „dan de vrees voor ligchamelijke straf, de bevoegdheid om die straf „toe te passen aan den meester niet mag worden onthouden. Zonder „eene vrij uitgebreide huisselijke jurisdictie is slavenarbeid in het „veld eene onmogelijkheid."

Bij de lezing hiervan ontvalt ons de pen; wij kunnen ons bezwaarlijk meester blijven, en onze diepe afkeuring niet genoeg hierover uitdrukken! De gansche natie zal die autoriteit voor de vierschaar der menschelijkheid en der christelijke regtvaardigheid ter verantwoording roepen, om zulke voorstellen, die regtstreeks tegen den geest des tijds en der maatschappelijke en zedelijke beschaving aandruischen! — Hoe zijn die voorstellen te rijmen, met de gevoelens door den Voorzitter vroeger geuit? Wie heeft het nog beproefd, slaven te regeren zonder ligchamelijke straffen? Waardoor is de onmogelijkheid er van bewezen? Zulks kan niet eer worden bewezen, voordat alle proeven met beleid, geduld, liefde en zelfbeheersching hebben gefaald. Nooit zijn zulke proeven in het algemeen genomen; steeds heeft er geschiktheid toe ontbroken bij de gezagvoerders. Is dat aan de negers te wijten? Meer dan een is echter in zijne bijzondere proeven geslaagd. Kan het voorbeeld van den Heer PERRINON (zie *Bijdragen tot de kennis der Nederlandsche en vreemde Kolonien, bijzonder betrekkelijk de vrijlating der slaven*, pag. 567 te Utrecht bij C. VAN DER POST Jr. 1847) hier niet voor iets gelden? Kent de Commissie die proeven niet? Zeer vreemd! Als men

ziet dat de commissie alles opspoort, heinde en ver alle hoeken en holen over den halven aardbol doorsnuffelt, om hare eigen theorie te bevestigen, — ja dan moesten die proeven hinderlijk worden! Wij zelven hebben het evenzeer met goed gevolg ten uitvoer gelegd, en wel onderscheidene malen; eenige dier proeven droegen de hoogste goedkeuring weg van den Britschen commissaris Sir DALRYMPLE die zijne verwondering uitsprak dat zulke proeven niet meer algemeen wierden nagevolgd. Wij laten hier een paar voorbeelden volgen, als uitkomsten van proeven door ons met slaven genomen, en waarop wij in het belang der menschheid en van de zaak in kwestie, de aandacht vestigen willen.

Op zekeren tijd te huis komende ontmoetten wij Sir DALRYMPLE onzen buurman, die juist ons huis wilde verlaten. Hij verhaalde ons, dat hij, bij het vernemen van een vreesselijk rumoer, onze woning was binnen gegaan. Het was ontstaan ten gevolge van een hevigen twist tusschen een neger en eene negerin, die zoo woedend vochten, dat zonder zijne tusschenkomst er groote ongelukken door zouden zijn ontstaan.

Het was natuurlijk, dat hier eene correctie moest volgen, waarvan de twistenden ook zeer het besef hadden. Wij bragten hun een en ander onder het oog; vooral dat zij, bij onze absentie, het in hen gestelde vertrouwen hadden geschonden. In den regel heeft zoo iets eene gestrenge lijfskastijding ten gevolge: de twistenden verwachtten ook niets anders. Voorbedachteiijk lieten wij wel drie dagen verloopen, eer wij tot de uitvoering van ons besluit overgingen, omdat zoodanige twijfelachtige toestand voor een neger reeds op zich zelf onverdragelijk is, en hij liefst een verdiende straf oogenblikkelijk ontvangt. Eene lijfskastijding lag geenszins in ons plan, wij wenschten een ander strafmiddel te beproeven. Wij hadden namelijk aan weerszijde voor onze woning een piédestal, ongeveer drie voet hoog; daarop lieten wij de beide schuldigen plaatsen, vastgebonden en aan de voorbijgangers ten toon gesteld. Wij hadden een' kleinen negerjongen, die hiertoe was afgerigt, gesteld, om met een stokje in de hand het publiek de redenen dier tentoonstelling bekend te maken. Deze kreeg het al spoedig zeer druk, maar vervulde zijnen last meesterlijk. De indruk op de schuldigen, door dezen maatregel te weeg gebragt, is letterlijk niet te beschrijven; diep waren zij bedroefd, klaagden als bezetenen en riepen aanhoudend om

ontslagen te mogen worden, want zulk een straf was voor een neger ondragelijk; aan beloften van beterschap ontbrak het niet. Eindelijk gaven wij toe, onder de nadrukkelijke bedreiging, dat diezelfde straf op hen bij herhaling zou worden toegepast, wanneer zij zich weder aan dergelijke vergrijpen mogten schuldig maken. Nimmer hebben wij ons in het vervolg weer over hen te beklagen gehad; hun gedrag bleef voorbeeldig; dat van den neger tot aan zijn dood! Want bij het vernemen van ons vertrek, werd de gedachte aan de verwisseling van meester bij hem een schrikbeeld, zoodat hij een einde aan zijn leven maakte door zich te verdrinken. De negermeid, die wij vrij hebben gegeven, was de eerste die ons het noodlottig einde van dezen neger kwam mededeelen. Hoezeer wij er inwendig diep over getroffen waren, dewijl hij van kind af bij ons geweest en opgevoed was, meenden wij ons gevoel te kunnen verbergen, doch dit bleef door haar niet onopgemerkt; zij zeide: „Mijnheer, gij wilt u houden alsof u het voorval niet treft, maar ik zie het duidelijk dat het u grieft tot in het hart."

Eene andere negerin verzuimde steeds haar werk. Ieder oogenblik ontvingen wij klagten hierover van den neger, die met het opzigt was belast. Bij het doen van zijne klagten was hij steeds ongeduldig over onze besluiteloosheid, en wilde toch eens eene straf in slagen toedienen. Het beviel hem maar in 't geheel niet, dat ons antwoord altijd weigerend was, „want" zeide hij, „zij moest toch zoo wel werken als een ander." „Neen FRANSJE" (zoo heette de neger) antwoorden wij, „nu zullen wij haar eens *niet* laten werken. Pak haar op! bind haar op een' stoel vast en plaats haar bij een tafeltje voor de deur; geef haar een theepot met een kopje er bij; zeg den kleinen negerjongen dat hij haar van tijd tot tijd bedienen moet, en dat hij met zijn stokje den voorbijgangers weer moet uitleggen, waarom die meid daar geplaatst is." Wij lieten haar zoo een geheelen dag ten toon gesteld, onaangezien haar gejammer en gesmeek. — Over gebrek aan werkzaamheid, ook van deze meid, hebben wij later geen klagten meer gehoord; zij voldeed bij voortduring ten volle aan hare verpligtingen.

Nog een ander voorbeeld. Een nieuwe kustneger is onafgebroken 15 jaren bij ons geweest, zonder dat hij ons ooit eenige reden van ontevredenheid gegeven heeft. Nadat hij vier maanden in ons bezit was, verstond hij volkomen het koken en tuinieren,

zoodanig dat, als er feesten bij het Gouvernement of aan boord van oorlogschepen plaats hadden, hij steeds ontboden werd en zich onderscheidde; steeds hadden wij, door zijne zorg, hollandsche groenten als niemand die had.

Dat goede, eenvoudige schepsel was met geheel zijne ziel, van ganscher harte aan ons verknocht. Na ons vertrek is hij krankzinnig geworden! Hij had zich een almanak weten te bezorgen, waarin hij dagelijks den tijd meende te kunnen berekenen waarop wij in Suriname zouden terug komen. Hij stierf eindelijk van teleurstelling en verdriet.

Bij vele negerjongens ontdekten wij zelfs dikwerf aanleg voor den een of anderen kunsttak. Een negerjongen stond op zekeren avond achter ons te slapen, terwijl wij met een' zee-officier zaten te schrijven. Om dien jongen bezig te houden, verzochten wij den officier een schip te teekenen, ten einde het den jongen te laten copiëren. Wij hadden veel moeite om dien Heer er toe over te halen, daar hij vermoedde dat het een spotternij was. Echter voldeed hij aan ons verzoek. Op het stuk papier te hoog begonnen zijnde had hij zijn bestek niet naauwkeurig berekend, zoodat hij het boventuig niet in zijn geheel er op kon stellen. Den negerjongen viel dit verzuim onmiddelijk in het oog; hij herstelde het niet alleen, door iets lager te beginnen, maar bragt er de bramra's bij met vlaggen en wimpels. De Officier kon zijne verbazing niet genoeg uitdrukken, en de teekening van den jongen is nog in ons bezit.

Wij zouden nog talrijker voorbeelden kunnen bijbrengen van de vatbaarheid en het genie van negers, met betrekking tot kunsten, die in het algemeen geheel worden verwaarloosd. Zoo was er eens een gewone plantaadjeneger, die een geheele suikermolen met ap- en dependentie in miniatuur vervaardigde, welk stuk heden nog in Amsterdam ergens moet te vinden zijn.

Gaan wij verder. Wij lezen in het rapport van de Staats-Commissie op pag. 14:

„Eene mislukte poging van zekeren CHARLES BEVERLEY, om slaven „in Suriname binnen te brengen, gaf aanleiding tot eene verhooging „der straffen, waarmede de verboden slavenhandel was bedreigd. Eene „geldboete van ƒ 10,000, en dwangarbeid voor den tijd van vijftien „jaren vervingen nu de vroegere straffen, met bepaling, dat de sche„pen en vaartuigen, waarmede de verboden slavenhandel zal zijn „gepleegd, zullen worden verbeurd verklaard, en de straf van reclusie

„voor den tijd van vijf jaren toegepast op de misdaden bij de Artt.
„3 en 4 van voorschreven wet aangeduid."

Dit is eene onwaarheid! — De Heer BAUD zou zeggen: de Commissie heeft gedwaald. —

De zaak der zoogenaamde Beverley-negers; heeft zich op de navolgende wijze toegedragen. De Heer M..... een Franschman, die eenige jaren in Suriname heeft gewoond, en wiens verblijf aldaar in betrekking stond met consignatiën, aan hem te dien tijde gedaan door Fransche huizen, van Negers uit Afrika, vatte het denkbeeld op om Kapitein CHARLES BEVERLEY, een Engelschman, die met zijn sloep op de kust en de eilanden voer, voor zijn rekening uit te rusten naar de kust van Afrika, om van daar plus minus een 30 stuks negers te halen: trouwens de charter van dat vaartuigje gedoogde geen grooter getal over te voeren. Kapitein B. vertrok, en de tijd die werd berekend dat hij terug konde zijn was reeds lang verschenen, zóó lang dat men niet meer geloofde hem terug te zullen zien. Vermoedende dat het kleine vaartuig bij de gevaarlijke onderneming om er den Oceaan meê over te steken was vergaan, of een ander ongeluk overkomen was, had men het reeds voor goed afgeschreven.

Op het aller onverwachtst echter vertoont zich de sloep van Kapitein BEVERLEY, met vlag aan den top op de rede van Paramaribo.

Kort na Kapitein B's. arrivement komt de Heer M. driftig naar ons toe, en verhaalt ons, dat hij zeer ongelukkig is, dat hij alles heeft verloren, dat Kapitein B. de negers aan boord heeft gehad, maar op de hoogte van de Antilles door een Engelsche kruiser was gejaagd, en hij genoodzaakt was geworden tot zelfbehoud de negers op het eiland Martinique aan wal te zetten, en met zijn ledigen bodem naar Suriname was gestevend om zijn wedervaren mede te deelen. In het eerste oogenblik kwam ons de zaak eenigzins verdacht voor, vermoedende dat de Heer M. een en ander als een voorwendsel bezigde, om de clandestine invoer daardoor te bemantelen, doch de aanstalte die wij zagen maken door den Heer M. om onmiddellijk een expres vaartuig naar Martinique te zenden, om de negers op te zoeken, deed ons in het voorgegevene meer vertrouwen stellen. Na eenige dagen ontving de Heer M. de tijding uit Martinique dat de gendarmen het gansche eiland hadden doorkruist en nergens

een spoor van nieuwe negers hadden ontdekt. Zoo stond de zaak een zeer geruimen tijd, en zij zoude weldra geheel vergeten en in het duister bedolven zijn geworden, indien niet een bijzonder toeval haar geheel en al aan het licht had gebragt.

Op zekeren dag komt er een vrije kleurling bij ons aan huis, Surinamer van geboorte, maar die zeer goed Engelsch sprak, en JOHN heette. Hij had vroeger bij ons gewerkt, en kwam informeren of wij ook voor hem iets te doen hadden. Wij gaven onze verwondering er over te kennen dat wij hem in langen tijd niet hadden gezien. Ja — hij had een zeereis gedaan, zeide hij. — Een zeereis op de kust, vroegen wij. — Neen, hij was met Kapitein BEVERLEY meê geweest. — O... Zoo...! De zaak was ons altijd zeer suspect voorgekomen, en thans ook door nieuwsgierigheid gedreven, lieten wij deze gelegenheid ons niet ontsnappen om te trachten achter de waarheid te komen; en dat viel gemakkelijk, omdat JOHN ons genegen was. — Zijt gij met Kapitein B. meê geweest? vervolgden wij: zoo, zoo! kom binnen JOHN! Wij presenteerden JOHN iets te drinken, en zoo voortpratende verzochten wij hem ons toch te verhalen, waar, op wat hoogte zij die Engelsche kruiser hadden ontmoet, en hoe die hen had kunnen jagen, daar toch het vaartuigje noch de vlag daartoe den minsten argwaan had kunnen gaande maken, en bovendien het sloepje zeer goed zeilde. — Wij begrijpen het niet JOHN, zeg ons toch eens wat er van is; aan ons kunt gij dat immers wel vertrouwen. — Och, master, zeide JOHN, wij zijn niet gejaagd, kapitein B. liegt; hij heeft de negers verkocht aan den Heer F. te Nikery. — Verkocht? — Maar weet gij wel wat gij daar zegt, JOHN? — Ja wel master, zeer goed! Zoo! maar zoudt gij dat ook willen volhouden in tegenwoordigheid van derden? want anders hebben wij er niets aan. — Ja wel master, als u dat verkiest, overal waar u dat zal goedvinden. — Braaf, JOHN! wij zullen dadelijk den Heer M. laten ontbieden. — Deze arriveerde onmiddellijk. — Maar wij verkeerden altijd nog in twijfel, meenende dat het toch mogelijk was, dat de zaak zoo aan JOHN was voorgekomen, en die komedie door den Heer M. gespeeld was. Wij verkregen echter weldra de overtuiging, hoe de vork in den steel zat; want de verrassing en de verwondering van den Heer M. over de ontdekking was grenzeloos! — Ja, maar wat nu — wat was er aan te doen? Kapitein BEVERLEY in regten vervolgen, dat kon niet. B. was zulks waar-

schijnlijk zeer goed bewust, en hij had welligt op dien grond het schelmstuk gepleegd. — De schurkenstreek bedaard aan te zien, was toch eene harde beproeving; goede raad was duur! — Wij lieten dadelijk een vriend van ons, den Heer W.... roepen, die zeer intiem met den Fiskaal van H. was. Door diens tusschenkomst werd er dadelijk een vaartuig met de noodige policiemagt naar Nikery gezonden, met last om de nieuwe ingevoerde negers in beslag te nemen, en ze naar Parimaribo te transporteren; hetgeen ten uitvoer is gebragt.

Daarna hebben wij ons aan die zaak niet zoo direct meer laten gelegen liggen. In den regel en volgens den legalen weg, hadden die negers onmiddellijk als goeden prijs voor den lande geconfisqueerd moeten worden; zoo iets heeft er dan ook, als wij ons niet vergissen, voor den vorm plaats gehad, nadat met de quantiteit en qualiteit zoodanig is gehaspeld geworden, dat er voor den Heer M. nog iets van te regt is gekomen; voor den Fiskaal ook een negertje of wat, en het Land heeft er eenige malengers en bejaarde afgewerkte negers van ten deel bekomen.

Het adres aan den Koning van den gewezen Gouvernements-Secretaris, den Heer KINGELING ter dier tijd, beschuldigde den Fiskaal van H... die Beverley-negers aan het land toebehoorende, te hebben ontvreemd; hij bragt daarin tevens vele andere knoeijerijen, afpersingen enz. enz. van den Fiskaal van H... aan den dag, die van zoodanigen aard werden bevonden, dat de Koning zich genoodzaakt zag, in het jaar 1827 een' Commissaris des Konings (den Generaal VAN DER BOSCH) naar Suriname te zenden, om de beschuldigingen te onderzoeken. Toen heeft o. a. de zaak der Beverley-negers overeenkomstig het bovengenoemde adres, zich volkomen bevestigd.

CHARLES BEVERLEY heeft dus de slaven wel degelijk in Suriname gebragt. Wij zouden ons op den Heer FIERS SMEDING kunnen beroepen, maar wij mogen veronderstellen, dat, zoo die Heer het gebeurde zich had kunnen herinneren, hij zoude gezorgd hebben, dat in het rapport ook deze onwaarheid niet was opgenomen; of moet het tot bewijs dienen dat de Heer FIERS SMEDING wezenlijk voor de luxe bij de Commissie heeft plaats genomen? Trouwens wij hebben het ondervonden, dat zijne memorie hem wel meermalen parten begint te spelen. Op zekeren tijd wendden wij ons tot hem, met betrekking tot de bewuste historie der *papieren ridderorden*. Ook deze was hem

geheel ontgaan, ofschoon hij er zelf persoonlijk in betrokken is geweest, zóó zelfs dat hij geweigerd heeft te dien tijde zitting in het Geregtshof te Suriname te blijven nemen met den eigenlijken fabriekant dier papieren decoratiën. Als wij ons niet vergissen was de Heer FIERS SMEDING lid van de Commissie, die door den Generaal VAN DEN BOSCH uit de leden van het Geregtshof was zamengesteld, waarvoor de Fiskaal BARON VAN H. moest teregt staan, en in welke Commissie onder anderen ook de zaak van de zoogenoemde Beverley-negers is behandeld geworden. De negers behoorden eigenlijk aan het Gouvernement, doch zijn door den Fiskaal BARON VAN H. ontfutseld en verruild geworden. Wijlen Z. M. WILLEM I. gelastte den BARON VAN H. bij eigenhandig schrijven, deze slaven aan het land te restitueren, waarvan op de publieke registers melding gemaakt is. Dit alles heeft echter, onder meer, niet belet, dat diezelfde Fiskaal BARON VAN H. vier jaren later tot Gouverneur-Generaal der West-Indiën is benoemd en een zeer intieme vriend van den Heer FIERS SMEDING is geworden.

Op blz. 17 zegt de Commissie:

„Bij het onderzoeken welke de gevolgen van deze maatregelen „zijn, heeft de Staats Commissie het oog bepaaldelijk gevestigd op de „koloniën, die geacht kunnen worden zich in nagenoeg dezelfde om„standigheden te bevinden als de Nederlandsche. De groote overeen„stemming in plaatselijke gesteldheid tusschen Britsch en Nederlandsch „Guijana, en niet minder hunne onmiddelijke nabijheid, heeft haar on„derzoek hoofdzakelijk gerigt naar Demerary, Berbice en Essequebo."

De Staats-Commissie struikelt bijna voortdurend, en hier weder, over het gewone blok. Zij wil steeds en al weder vergelijkingen maken met Demerary en Cayenne. Deze vergelijking kan niet dan zeer betrekkelijk geschieden, want de negers dezer koloniën kunnen met die van Suriname niet worden vergeleken. Wij zijn in die koloniën geweest, hebben alles, en inzonderheid de negers, naauwkeurig onderzocht, en een hemelsbreed verschil in alles ontdekt. Taal, manieren, gewoonten, omgang, behandeling, alles is daar op een' leest geschoeid, eigenaardig aan het Britsche en Fransche volkskarakter; de negers zijn daar kunstmatig hervormd en zij hebben veel, zeer veel van die eigenaardigheid overgenomen. Zonder hen te hooren spreken, springt het kenmerkende der natie in het oog, waartoe zij behooren, zoodat

deze negers met die van onze kolonie bijna evenveel verschillen als de natiën zelve. Dewijl de negers der eilanden onderling van elkander evenzoo geheel verschillen en voor geen vergelijking vatbaar zijn, zoo is het natuurlijk gevolg hieruit af te leiden, dat onze wijze van emanciperen op eigenaardigen leest moet geschieden. Te meer houden wij ons hiervan overtuigd, omdat wij zelven Engelsche, Fransche, Portugeesche negers in bezit gehad hebben, en de ondervinding het ons geleerd heeft. De negers van verschillende plantaadjes in Suriname zelfs verschillen van elkander, hoeveel te meer dan van die van vreemde koloniën!

Nog een bewijs voor die waarheid. — Aangenomen dat eerst sedert kort alle de Negers die zich in Demerary, Cayenne, Suriname enz. bevinden, waren ingevoerd, en er hoegenaamd nog geen kwestie konde zijn van eene Fransche, Engelsche of Hollandsche transformatie, dan nog kan er geen vergelijking geduld worden. Immers dan rijst de groote vraag: uit welk gedeelte van Afrika, van welke rassen de Negers afkomstig zijn, die in de verschillende kolonien waren ingevoerd. — Zeer te regt zegt de Heer MOREZ WAGNER o. a. in eene gehouden verhandeling te Munchen, 24 Februarij l.l. — welke bijzondere belangstelling heeft verwekt, voornamelijk wijl zijne opmerkingen berusten op hetgeen hij bij zijne reizen zelf gezien en zelf waargenomen heeft: — dat men de groote verscheidenheid der Negers zelf meer in aanmerking moest nemen; hoe nader zij bij de evennachtslijn komen, des te meer komt hun ligchaamsbouw met die der apen overeen, des te lager is hun geest gestemd; op het gebergte of in de koelere luchtstreek ontbreekt hun dikwijls slechts de blanke kleur; zij beoefenen den landbouw, zijn degelijke kooplieden, leeren vreemde talen, nemen zedelijkheid aan, gelijk inzonderheid de Mandingos in Noord-Afrika; daarentegen heerscht in *Dahome* eene brutale barbaarschheid, en zijn de *Australische* Negers geheel stomp en hatelijk enz. — Zie Arnhemsche Courant, 1e. Maart l.l. — De redenaar besloot met de overtuiging, dat de slavernij het bij den geest der geregtigheid en om het Christendom niet houden kan. De Negers hebben zich wel tot eene ontwikkeling uit eigen krachten onvatbaar getoond, maar toch vatbaar voor beschaving, en het meer begaafd menschenras is derhalve niet tot onderdrukking bevoegd maar tot opvoeding verpligt. ALEXANDER VAN HUMBOLT, even groot door zijnen veel omvattenden geest, als door den adel van zijne

gezindheid, zegt zeer waar: „Geen volk, geen stam, is door „zijne geaardheid tot slavernij veroordeeld, de vatbaarheid van „beschaving is verschillend, maar van natuur zijn allen tot de „vrijheid geregtigd."

Op blz. 28 zegt de Commissie:

„Deze uit Engelsche Staatstukken getrokken feiten spreken zoo „duidelijk dat eene zamentrekking overtollig mag worden geacht. „Alleen wordt hierbij gevoegd, dat die daadzaken bij de Staats-Com- „missie de overtuiging hebben te weeg gebragt, dat onvoorwaardelijke „emancipatie in elke kolonie, waarvan de gesteldheid dezelfde is als „in Demerary, dat wil zeggen waar zij den neger niet dwingt tot „geregelden veldarbeid, dezelfde gevolgen hebben zal die zij in Deme- „rary, Berbice en Essequebo gehad heeft. Wel heeft men nu onlangs „gepoogd de aandacht der vrienden van de emancipatie op de gun- „stige resultaten die naar mededeelingen van zekeren Britschen zen- „deling, den Heer MILLARD, op Jamaica door de opheffing der sla „vernij zouden verkregen zijn; doch de Staats-Commissie is in hare „overtuiging niet geschokt, dat ook in deze belangrijke kolonie de „vruchten der vrijverklaring verre zijn van de gunstige berigten te „staven. Uit officiële bescheiden is haar gebleken, dat de toestand „der vrijverklaarde bevolking in wezenlijkheid niet verschilt van hetgeen „hierboven omtrent de gesteldheid van Britsch Guyana is opgeteekend."

Wij hebben zoo even aangetoond dat eene vergelijking der verschillende koloniën, met betrekking vooral tot de negers, zeer bezwaarlijk kan gemaakt worden. Wij gelooven, dat de Commissie zeer ter goeder trouw is, vooral daar, waar hare zienswijze niet door andere voorbeelden, die niet in haren geest vallen, kan worden aan het wankelen gebragt; maar wij vragen in gemoede: is de Commissie eene bevoegde autoriteit? Hoe! zou bijv. uit officiële bescheiden blijken, dat de kolonisatie in Rio Saramacca allerongunstigste resultaten heeft opgeleverd? zou daaruit mogen worden afgeleid, dat eene kolonisatie thans onuitvoerbaar is? In ons tweede deel hopen wij het tegendeel te bewijzen.

Op blz. 30 zegt de Commissie:

„Het is vooral op Cayenne, dat de Staats-Commissie hare aandacht „gevestigd heeft; naast Suriname gelegen en nagenoeg in dezelfde om- „standigheden verkeerende, was het belangrijk na te gaan of eene „geheel onvoorwaardelijke vrijverklaring dáár dezelfde gevolgen had „gehad als in het naburig Britsch Guyana. Het onderzoek heeft die „vraag bevestigend beantwoord."

Geen deskundige zal eene plotselinge vrijgeving der negerslaven goedkeuren; Cayenne tot voorbeeld andermaal te nemen, getuigt van grove onwetendheid; en er een onderzoek te gaan instellen, zooals wij dezer dagen hebben gezien, dit moet aan de Fransche spotlust niet weinig voedsel hebben gegeven. Het komt er veel mede overeen, als ging de Burgemeester van Amsterdam in een of ander Poolsch dorp de resultaten leeren kennen van eene volksreform, die hij in zijne plaats wilde navolgen. Steeds had juist het omgekeerde plaats; want de Franschen kwamen in onze kolonie onderzoeken, wat bij hen tot verbetering dienstbaar kon geacht worden; zij noemden Suriname „la riche Colonie Hollandaise," overtuigd als zij zijn van hun armoedig en weinig beduidend kolonietje, alwaar niet eens behoorlijke vaartuigen waren voor de Communicatie der plantaadjes. Eens hebben wij zelven eene tentboot, zoo als die in Suriname in gebruik is, in miniatuur en als model aan den Gouverneur van Cayenne, met wien wij bevriend waren, ten geschenke gezonden.

Op blz. 44 deelt de Commissie een brief mede van den Minister van Koloniën (den Heer J. C. BAUD) aan den Gouverneur-Generaal der Nederlandsche W. I. Bezittingen dd. 2 October 1841, waarin onder anderen het volgende voorkomt:

„Al stelt men ook een gedeelte van het gunstig oordeel over de „emancipatie geveld, op rekening der overdrijving aan welke zich de „voorstanders van elk stelsel gewoonlijk overgeven, dan blijft er „echter nog genoeg over om het denkbeeld eener vrijverklaring der „slaven in onze eigen koloniën te verlevendigen en aan te prijzen."

„Uit een Christelijk en menschlievend oogpunt beschouwd, is de „verwezentlijking van dit denkbeeld voorzeker allezins wenschelijk."

„Met het oog op de omstandigheid, dat de emancipatie in de Britsche Koloniën zonder rustverstoring is tot stand gekomen, en dat „dezelve de productie dier koloniën niet heeft doen verminderen, „schijnen daartegen ook geene bedenkingen te bestaan van eenen politieken of staathuishoudkundigen aard."

„De grootste zwarigheden tegen den maatregel zijn *geldelijk* in verband tot de tegenwoordige gesteldheid van het moederland, en het „aanzienlijk beloop der som, die er noodig zoude wezen, om de eigenaren der slaven voor de invrijheidsstelling der laatstgemelden, „schadeloos te stellen."

. . . .

. . . .

„Het is dus niet genoeg dat bij de regering de gezindheid besta,

„om tot eene vrijverklaring der slaven in de N. W. bezittingen over
„te gaan, maar de middelen daartoe moeten kunnen worden aange-
„wezen, en vermits het niet waarschijnlijk is, dat de aanzienlijke som
„die voor de te verleenen schadeloosstellingen zou gevorderd worden,
„zonder waarborg van het moederland, zou kunnen worden opgeno-
„men. Zoo is de gezindheid der regering in deze afhankelijk van
„de medewerking der Staten-Generaal, die, om de reeds aangevoerde
„redenen, als hoogst onzeker moeten worden aangemerkt."

. . . .
. . . .

Als men dien brief leest, dan zou men bijna al de menschlievende landgenooten uitnoodigen, om den schrijver er van in triumf rond te voeren; maar wanneer men van zulk een enthusiasme tot nadenken gekomen is, en nagaat wat er al in die veertien jaren is verrigt, en wat men thans wil, nu het aan geene geldmiddelen hapert; dan zou die vervoering zich wel eens in verwenschingen kunnen oplossen.

Zoodra de Heer J. C. BAUD tot de werkelijkheid der uitvoering van de belangrijke zaak wordt geroepen, dan gaat hij over stag. Men vergelijke het zoo even aangehaalde met zijn antwoord aan de Maatschappij (zie pag. 47 van het Rapport).

Op blz. 52 zegt de Commissie:

„Ondertusschen zette de Regering haar onderzoek onafgebroken voort."

Voortgezet en niet voortgezet! Hoe kan men een onderzoek voortzetten zonder daartoe de geschiktheid te bezitten? eene ongeschiktheid, die vooral in het individueel karakter haren grond heeft, naardien meer wordt gelet op personen, die bevallen en bijzondere inzigten kunnen ondersteunen, dan op de zaak, terwijl goede raad van deskundigen wordt in den wind geslagen. Was het onderzoek con amore doorgezet, in positieve, ervaren handen gesteld, er zou thans niet meer over de emancipatie gehaspeld worden, waaraan nimmer een einde komen kan zoolang er geen ervaren mannen mede worden belast, die de zaak geheel en zuiver zijn toegedaan. Deze mannen zijn er, maar zij zullen door den Heer BAUD nimmer gevonden worden; omdat twee tegenstrijdige bestanddeelen niet vereenigbaar zijn. Ofschoon het overtollig kan genoemd worden zulks te bewijzen, zullen wij het met een voorbeeld staven.

Indien de Heer J. C. BAUD van Suriname en van de negers zich ook maar de minst juiste voorstelling had kunnen maken, dan had

hij zeer gemakkelijk kunnen bespeuren, dat de Heer LANS — wiens theorien, 't zij van hem zelven afkomstig of van anderen, niet onvoorwaardelijk moeten worden afgekeurd — de hoogst denkbare ongeschikte man was, om theoriën van welken aard ook in praktijk te brengen. De beste theorie moest steeds onder diens handen falen; vooral wanneer er derden en wetenschappelijke personen in betrokken moesten worden. Het doel van den Heer BAUD met de werktuigen van DEROSME en CAIL was goed, zeer goed; het wèl slagen zelfs mogt er van worden verwacht, en de beste uitkomsten zouden waarschijnlijk zijn verkregen, wanneer er een positief bekwaam man met de uitvoering was belast geworden. Maar de centralisatie als een gevolg aan te nemen van het goed slagen dier verbeterde werktuigen, daarmede kunnen wij ons steeds moeijelijk vereenigen. Wij zijn het met de tegenwerpingen van den Heer RADERS volkomen eens, vooral ten opzigte van Art. 1, 2 en 4, (zie bl. 62 van het Rapport), die het hemelbreed verschil aantoonen tusschen den man van praktijk en den Heer ELIAS, die bovendien nog een O. I. man is.

Hoe echter een centralisatie-stelsel van het eiland Guadeloupe in Suriname tot rigtsnoer kan dienen, dit gaat boven onze sfeer. Gaarne zouden wij toch wel eens willen weten, hoe het mogelijk is, dat een eiland der Antilles, hetwelk nog veel meer van Suriname verschilt dan Madera en Teneriffe van de Nederlanden, tot maatstaf kan worden genomen, hoe er in de verste verte eenige gelijkheid in te vinden is. Maar bovendien de aardbeving, die er had plaats gehad en die alles had verwoest, gaf natuurlijk aanleiding om de nieuwe inrigtingen gemakkelijker en beter te maken. Was die echter niet voorgevallen, dan is het niet denkbaar, dat men al de in werking en bruikbaar zijnde fabrieken had afgebroken of verlaten en door nieuwe vervangen, om een Centralisatie-plan in te voeren: Zóó werd zulk een plan aldáár door omstandigheden te weeg gebragt. En moeten wij dat navolgen, zonder dat de nood er ons toe dwingt? Of zou men ook in navolging eene artificiële aardbeving willen doen voorafgaan, en daarmede den Heer ZAAL belasten, die niets voor onmogelijk houdt! Misschien ontstond daaruit dan eenige overeenkomst tusschen Suriname en Guadeloupe.

Wij zullen uit consideratie, zoolang het niet noodzakelijk wordt, de zaak van den inspecteur der cultures, den Heer LANS, niet

in haar geheel behandelen; wij bepalen ons hier slechts tot het aanstippen van zijne algemeen, behalve bij den Heer BAUD, bekende ongeschiktheid. Als een bewijs, hoezeer echter de Heer BAUD met den Heer LANS was ingenomen, diene, dat hij hem dubbele hersens toeschreef, *„cet homme ne vit que par la tête,"* zeide hij, toen hem eens van de bedenkelijke kwalen van den Heer LANS werd gesproken.

Intusschen zag de Heer LANS, met zijne dubbele hersenen, in Suriname verschenen, paardengras voor suikerriet aan (dit is aldaar algemeen bekend). Hij genoot daarvoor aan traktement, reisgelden enz, 24000 gulden 's jaars. De machines van DEROSNE en CAIL kosten ieder 200,000 francs.

Wij hebben het eerst aan den Minister van Koloniën, den Heer BAUD, medegedeeld, dat de landsplantaadje eindelijk productief zou worden; dat was nadat de Heer LANS er zich *niet* meer mede bemoeide en op een wachtgeld van 6000 gulden was gesteld. Wij hebben hem opgegeven, wie haar administreerde (Z.Exc. was daarmede geheel onbekend). Bij die gelegenheid hebben wij ook nog eenige goede wenken gegeven over de ellende, die door een verkeerd bestuur wordt veroorzaakt.

Op blz. 63 van het Rapport zegt de Commissie:

„De Koloniale Raad, wiens gevoelen te dezer zake door den Gou-„verneur van Suriname werd ingewonnen, beschouwde de emancipa-„tie door centralisatie als een schoon uitgewerkt plan op het papier, „maar was van oordeel dat de uitvoering daarvan, indien die al als „mogelijk zou kunnen worden aangenomen, hetgeen volgens den Raad „zeer te betwijfelen was, het Gouvernement aan vele moeijelijkheden „en grove verliezen bloot zou stellen."

De beschouwingen van den Kolonialen Raad, zeer wijs door den Gouverneur RADERS ingewonnen, en het volkomen juist oordeel van dien Gouverneur, bezitten die thans geen waarde meer? Hierbij verlieze men niet uit het oog, dat de centralisatie (die bij den Heer BAUD eene idée fixe schijnt te zijn geworden) voor een groot deel gevestigd was op het welslagen van de bewuste stoommachines, — „die thans welligt"? — neen, die thans werkelijk op de lands-plantaadje onbruikbaar liggen en door de roest worden verteerd. En niettegenstaande al die afdoende bewijzen en afkeurende uitspraken van bevoegde autoriteiten, wil men thans nog het denkbeeld van centralisatie doorzetten. Is er

wel een treffender bewijs te leveren van het dominerende karakter van den Heer BAUD „périsse l'état plutôt qu'une opinion?" Maar het wordt ontzettend verfoeijelijk, als die aardigheidjes ten koste van het vaderland en der geduldige landgenooten worden beproefd.

Wij hebben het reeds gezegd, en niemand zal aan de eigenlijke oorzaken van zulke rampen meer twijfelen; zij moeten alleen gezocht worden in het doordrijven van de meest ongefundeerde begrippen, waarvan zij alléén het natuurlijk gevolg zijn geweest.

Op blz. 69 zegt de Commissie:

„Middelerwijl had het voorloopig bewind der Fransche Republiek „de reeds in dit verslag vermelde maatregelen, tot het onverwijld in „vrijheid stellen van de slaven in de Fransche Koloniën, genomen, „en had dit tot ernstige onlusten in de Fransche Antilles aanleiding „gegeven."

„Het vernemen van deze gebeurtenissen had op de slavenbevol„king in de N. W. I. Koloniën eene zeer verschillende uitwerking. „In Suriname bleef de rust ongestoord"...........

Een zeer merkwaardig verschijnsel! Op welke gronden geeft de Commissie deze verklaring? Welke bewijzen zijn er voor, dat de Surinaamsche negers onverschillig waren en de rust niet, tengevolge van die onverschilligheid, werd verstoord? De Commissie moge zoo oordeelen, maar volgens ons bescheiden gevoelen is het alleen aan de omstandigheden toe te schrijven; want de negers kunnen zich bezwaarlijk, uit hoofde der rivieren en van hunnen onderlingen afstand vereenigen tot het doen van eenige belangrijke demonstratiën. Het ware te bezien geweest, indien de negermagt, even als te St. Martin, geene beletselen had gehad, of ze alsdan nog onverschillig zoude gebleven zijn. Gaat het voorstel van centralisatie der Commissie door, welnu, dan zullen de negers met der tijd in de gelegenheid gesteld wezen, om de bewijzen te geven, of zij al dan niet onverschillig zijn in dergelijke gevallen.

Op blz. 91 en 92 zegt de Commissie:

„Hiermede besluit de Staats-Commissie het overzigt van hetgeen „ten aanzien van de opheffing der slavernij in de West-Indische Ko„loniën van Nederland voorgevallen is, sedert dat tot eenen dergelijken „maatregel in de Britsche volkplantingen in het jaar 1838 besloten „werd."

„Uit dat overzigt blijkt, dat de laatstgemelde maatregel, wegens „zijnen invloed op den toestand van Suriname, ook bij ons de emancipatie onophoudelijk ter sprake deed brengen, dat, hoezeer de uiteenloopende beschouwingen van de staatslieden, die zich in het Ministerie „van Koloniën afwisselden, van onmiskenbaren invloed waren op beoordeelingen en handelingen, de grootste struikelblokken steeds waren „finantieel en industrieel; finantieel, omdat de toestand van 's Rijks „geldmiddelen de aanzienlijke uitgaaf, voor de emancipatie gevorderd „en door de onderscheidene ontwerpers op minstens ƒ 8 000,000 en „hoogstens ƒ40,000,000 alleen voor Suriname geraamd, niet gedoogden, „en industrieel, omdat men wanhoopte aan de mogelijkheid om in „weerwil van die opofferingen, de waarde van Suriname als productive „bezitting te kunnen handhaven."

„Het blijkt verder uit dat overzigt, dat in het jaar 1841 de Regering een ontwerp meende gevonden te hebben dat zich gunstig „van de overigen onderscheidde, omdat het de finantiële zwarigheid „door terugbetaling scheen op te lossen, en omdat het de industriële „bedenkingen scheen op te heffen door hetzelfde middel, hetwelk die „terugbetaling moest verzekeren."

„Het blijkt eindelijk dat de maatregelen waardoor die uitzigten „moesten worden verkregen, door eene aaneenschakeling van teleurstellingen, *zakelijke* en *persoonlijke*, buiten uitvoering bleven."

„De Staatscommissie voegt hier ten slotte bij, dat hoewel de bezwaren die het nemen van eene eindbeslissing dusver verhinderden, „de slavernij gedurende verscheiden jaren hebben verlengd, die tijd „geenszins in alle opzigten als verloren moet worden aangemerkt. „De Staatscommissie heeft het reeds doen uitkomen en zij herhaalt „het, dat de afschaffing van den slavenhandel (met volkomen goede „trouw door Nederland gehandhaafd), en de onophoudelijke gedachtenwisselingen over de vernietiging der slavernij het lot der slaven van „lieverleden hebben verzacht; dat de veranderde toestand van 's Rijks „geldmiddelen eene der grootste zwarigheden tegen het voorstellen der „emancipatie, thans heeft opgeheven; en dat eindelijk de in de vreemde „koloniën opgedane ervaring den Nederlandschen wetgever zal in „staat stellen om, bij het nemen van den zoo lang verschoven maatregel, de elders begane misslagen te vermijden."

En hier ziet gij nu „waarde landgenooten," wat er sedert 1838 is voorgevallen; maar wat er werkelijk ten goede is verrigt?... niets!

Uit dat overzigt blijkt, en uit alle verdere overzigten zal wel blijven blijken, dat er eigenlijk *niets* is gedaan; en wat er nog gedaan is, ware beter nooit gedaan geweest; omdat het slechts gruwelijke hindernissen heeft veroorzaakt, verwarring en tijdverlies.

Waar blijkt het, dat men de emancipatie ernstig heeft gewild?

Eerst nu men gedwongen wordt, geschiedt de medewerking slechts schoorvoetend; en hoe dan nog? Eene Staats-Commissie brengt, na *twee* — zegge TWEE — jaren, een rapport uit, in haren geest, dat niets anders kan uitrigten dan de zaak op de lange baan schuiven. Heeft de Commissie den geest des tijds en den wensch „der landgenooten" niet begrepen, of niet kunnen begrijpen; waarom er zich dan mede belast? Moedwillig de teedere zaak te willen bederven?.... wie durft dit zeggen, al had hij er de overtuiging van? Maar waartoe dan toch al die omslag? Geeft ons een plan, waarmede de emancipatie kan worden uitgevóerd, zonder meer.

Die daaraan niet kan beantwoorden, late het aan anderen over. Neen, de struikelblokken zijn niet gelegen in al de voorgewende omstandigheden, maar in volslagen onkunde en...., waarvan het rapport de duidelijkste bewijzen draagt. Met de geringste kennis van zaken, die men door ondershandsche en bovenshandsche informatiën had kunnen ondersteunen, zou men spoedig de wetenschap verkregen hebben dat het onderwerp van 1844 die gunstige onderscheiding niet verdiende; maar de Regering (de Heer J. C. BAUD) had bij die gunstige onderscheiding wel den persoon, maar niet de zaak op het oog, welke zij niet kon beoordeelen.

Het blijkt eindelijk, dat het niet mogelijk is van die maatregelen iets anders te verwachten, dan de natuurlijke gevolgen, namelijk: aaneenschakeling van rampen, die menschenlevens en enorme sommen gelds zullen kosten.

De Staats-commissie had beter gedaan met dáár bewijzen te leveren, waar ze noodig waren, en waar ze billijk mogen geëischt worden; of moet men de verklaringen van de Staats-commissie als een evangelie aannemen? Wordt niet alles, wat de Commissie hier nog gelieft bij te voegen, door haar eigen rapport gelogenstraft? In welk opzigt moet niet de tijd verloren worden beschouwd? Zou de Commissie zulks kunnen aantoonen? Zeker toch niet onder anderen door het spoedig leveren van haar rapport! Zou zij ook in staat zijn, om naauwkeurig de goede trouw te analyseren, waarmede de afschaffing van den slavenhandel is verdeedigd? Wij gelooven, dat die goede trouw zeer gedwongen is geweest; dit komt ongeveer zoowat overeen met een ander zeggen der Commissie, (pag. 3), waar zij beweert „*dat de inspraak der menschlievendheid door het eigenbelang der meesters werd ondersteund* (!)."

Waar zijn ze, die verzachtende middelen, en hoe zien ze er uit (zie 't rapport), die door wisseling van gedachten zijn te weeg gebragt? De reglementen zal men toch in 's hemels naam daaronder niet verstaan? (Men denke aan Dr. VAN HOËVELL's *Vrijen en Slaven*). — Welke „opgedane ervaring in vreemde koloniën" bedoelt men (zie aldaar)? Indien de Commissie een aannemelijk en uitvoerbaar plan had geleverd, dan zou de zaak zelve spreken en alle kunstmiddelen hadden achterwege kunnen blijven. Het omgekeerde hiervan heeft plaats, daar het rapport van volslagen gemis aan kennis en besef der zaak getuigt. Immers ieder deskundige zal met een' oogopslag ontwaren, dat, in plaats van misslagen te voorkomen, die men zegt bij anderen te hebben ontdekt, hier misslagen worden voorgesteld, die alle vroegere misslagen nog zullen overtreffen....

„Men heeft gezegd, dat er moed toe noodig is, om de waarheid te verkondigen, — dat is zoo — maar er is ook zeker moed noodig, om over zaken te oordeelen, over welke men niet juist is ingelicht," zeide de Minister VAN HALL [1]).

Wij zijn genaderd aan de „axiomata" (?) der Commissie, die wij op pag. 93 van haar rapport vinden:

I. „Geene emancipatie van Staatswege, zonder voorafgaande scha„deloosstelling.

II. „Teruggave, zooveel doenlijk door de geëmancipeerden aan den „Staat van de kosten van hunne vrijmaking en maatschappelijke ves„tiging.

III. „Bevoegdheid van den Wetgever, om te bepalen op hoedanige „wijze aan die voorwaarde zal worden voldaan.

IV. „Bevoegdheid, ja verpligting van den Wetgever om te zorgen, „dat de opheffing der slavernij bevorderlijk zij aan de eischen van „Godsdienst, beschaving en stoffelijke welvaart, of, zoo men hier ont„eigening op Staatsgezag wil zien, dat de onteigening werkelijk ten „algemeenen nutte strekke."

„De Staat, de opheffing der slavernij bevelende (zie pag. 93), „doet het in het belang der Godsdienst, beschaving en van het „stoffelijk welzijn," — dat is de liefelijke theorie van den Staat. — Zeer wel! — Maar wordt die theorie werkelijk in praktijk gebragt door het voorgestelde plan der Commissie? Wij verklaren

1) Zitting der Tweede Kamer van 3 December 1855, rectificerende het gezegde van den Heer HUGENHOLTZ.

met allen ernst en nadruk, volmondig: neen! — Wij roepen ieder opregt deskundige gerustelijk op, om het ons tegen te spreken. — De Commissie moge zich diets maken, dat haar plan aan die verhevene theorie beantwoordt; maar is dat voldoende? In waarheid en werkelijkheid moet het dit doen, en door het algemeen als zoodanig worden erkend. Die „axiomata" (?) daarlatende, merken wij slechts het volgende aan:

Wij stemmen toe, dat de geëmancipeerden zullen arbeiden voor de teruggave van de uitgaven door de emancipatie gevorderd; maar wij kunnen ons niet vereenigen met de wijze, waarop zulks zou plaats hebben. Vooreerst kunnen wij niet met het *axioma* van Godsdienst en beschaving rijmen de ingebeelde verbetering van den toestand der negers, omdat die inderdaad wordt verergerd. Aan verreweg de meesten zal de onnoodige algemeene centralisatie niet bevallen; zij zullen aan hunne tegenwoordige verblijfplaatsen de voorkeur geven. En waar is de tijdsbepaling van hunne vrijheid? De onzekerheid hiervan en de verhuizing moet en zal aanleiding geven tot groote ontevredenheid; de goedwilligen, op hunne tegenwoordige standplaatsen, zullen onwillig worden, en het Gouvernement zal veel vastberadenheid moeten toonen, om hen tot onderwerping te dwingen. Wij laten het aan anderen over, zulks met Godsdienst, en staat- en menschenkunde overeen te brengen. 2°. Evenmin kunnen wij daarmede in harmonie brengen, dat men de negers voor onnoodige onkosten wil laten arbeiden, en het is tevens een dure gewetenspligt, naauwgezet zorg te dragen, dat er *geene cent* méér aan schadevergoeding worde betaald, dan de eigenlijke waarde der slaven. De waarde! en — *„onder het opzien tot den Kenner der harten"* niet meer dan de waarde! want hier dient men vooral indachtig te zijn, dat bij hen, die thans de arme negers komen beschermen, alle afpersingen hare grenzen hebben moeten.

De Commissie zegt op blz. 96:

„Op de meeste punten bestaat geene Gouvernements-politie en even-
„min eene waakzame bescherming tegen mishandeling en willekeur.
„De Gouverneur schat de meerdere uitgaven, gevorderd om onder het
„thans bestaande stelsel in die leemte te voorzien, op *f* 100,000 's jaars."

Wij zouden die schatting wel eens gespecificeerd willen zien. wij begrijpen niet, waaraan die *f* 100,000 jaarlijks extra, zouden worden gegeven. Wij zouden, indien zulks noodig ware, de

kosten van die extra policie zeer naauwkeurig kunnen bepalen. In het eerste jaar misschien zouden deze uitgaven op de helft kunnen geraamd worden, door den aankoop of het vervaardigen van tentbooten enz; het volgende jaar zoude er niet meer vereischt worden dan het bezoldigen van ambtenaren en het onderhoud van vaartuigen; dit zou te zamen niet meer dan 25 mille beloopen.

Er zou ook zeer gemakkelijk een telegraphische inrigting tot stand kunnen worden gebragt. Het onderhoud van een in werking te houden stoomboot zou niet eens zooveel bedragen.

Op blz. 97 lezen wij:

„Deze korte schets van den inwendigen toestand van Suriname, in „zoover het vraagstuk der emancipatie daarbij is betrokken, is vol„doende om aan te toonen, dat de toepassing van de sub. II, III en „IV gestelde hoofdbeginselen, aldaar ernstige beletselen ontmoet, in de „neiging tot lediggang dusver bij de gemanumitteerden waargenomen, „in de voorkeur, die zij aan kleine neringen geven boven den veldar„beid bij de groote kultures, in hunne onbeschaafdheid en zedeloosheid, „in hunne verspreiding over eene uitgestrektheid lands met tusschen„beide en achterwaarts liggende woeste en onbewoonde bosschen, in „het gemis van gemakkelijke middelen van gemeenschap, en in de „daaruit ontstaande bezwaren tegen het vestigen van eene doelmatige „leiding en van een waakzaam toezigt."

„De in een ander gedeelte van dit rapport geschetste gevolgen der „emancipatie in het naburig Britsch en Fransch Guyana, waren niet „geschikt om aan de gemakkelijke opheffing dezer bezwaren te doen „gelooven. Dit intusschen stond bij de Staatscommissie vast, dat de „verpligting tot voortdurenden veldarbeid, de grondslag moest zijn „der maatregelen, die zij naar aanleiding van het IV^de^ hoofdbeginsel „te beramen zou hebben."

Natuurlijk volgt hier de groote vraag: worden door het plan der Commissie die ernstige beletselen uit den weg geruimd? Worden door de Christelijke liefde en voorkomendheid in het belang dier weerlooze schepsels op den voorgrond gezet, zoodanig dat het hun kan bevallen? Hierop moet alles neêrkomen. — Wordt door dat plan de gesteldheid van Suriname veranderd, en „de groote uitgestrektheid lands met tusschenbeide liggende woeste en onbewoonde bosschen" minder ongenaakbaar gemaakt?

Wanneer de Commissie al de zintuigen harer leden had willen concentreren, dan zou men wel begrepen hebben, dat haar plan daarin toch ook geen verandering brengt.

Wij gelooven, dat er bij de Commissie zeer veel vast staat, maar wij gelooven tevens, dat hare theoretische en praktische denkbeelden omtrent eene doelmatige emancipatie zeer wankelend staan: de Commissie zal dit bewezen zien, wanneer hare theoriën uitgevoerd mogten worden; — maar, dan is het te laat! de Hemel geve, dat onze volksvertegenwoordiging verhoede, dat de rampen van Rio Saramacca welligt vertiendubbeld worden!

Op blz. 97 en 98 zegt de Commissie:

„De Staats-commissie heeft nagegaan of de opheffing der bestaande „bezwaren kan worden verwacht van een der vroeger ingediende of „openbaar gemaakte ontwerpen van emancipatie. Zij heeft ze aan de „omstandigheden, die hier aanmerking verdienen, getoetst. Zij heeft ze „in verband beschouwd met de door haar zelve aangenomen beginselen. „Zij heeft ze vooral getoetst aan de tegenwoordige gesteldheid van „Britsch- en Fransch-Guyana, vermits het onvergeeflijk zou zijn de-„zelfde feilen te begaan, als die, over welke onze naburen zich thans „beklagen, en die, volgens hunne onbewimpelde erkenning, onherstel-„bare stoffelijke nadeelen hebben te weeg gebragt, zonder dat daarvoor „eenig onstoffelijk equivalent, gelijk men vroeger hoopte, is verkregen."

„Hoezeer sommige der onderzochte ontwerpen nuttige denkbeelden „bevatten, was geen derzelve, in zijn geheel, bruikbaar te achten, „vooral niet uit het laatst aangegeven oogpunt, hetwelk waarschijnlijk „daaraan moet worden toegeschreven, dat vele dier ontwerpen dag-„teekenen van eenen tijd, toen de groote gebreken der Britsche eman-„cipatie nog niet algemeen erkend, en zelfs door verblinde menschen-„vrienden, die onvervulde wenschen als verkregene feiten plegen te „beschouwen, op het krachtigst tegengesproken werden.

„Zoo vindt men wel in verscheidene van die ontwerpen, middelen „aangegeven tot voorbereiding der negers voor de volkomen vrijheid; „maar die voorbereiding bestaat bij sommigen in niets anders dan „in eene voorloopige handhaving der verpligting tot arbeid, in de „hoop dat de tijd langzamerhand die verpligting tot gewoonte zou „maken. Dit intusschen is ééne van de verwachtingen, die op het „nadrukkelijkst door de uitkomsten der Britsche emancipatie zijn „gelogenstraft. Na eene veeljarige slavernij, die de verpligting tot „arbeid medebragt, na een leerlingschap van eenige jaren waarmede „die verpligting, in zachteren vorm, voortduurde, toonden de vrijge-„maakten wel aanvankelijk eene neiging tot verfijnd levensgenot, dat „alleen door aanhoudenden arbeid bevredigd kon worden, maar spoe-„dig werd dat genot tot dien prijs niet meer begeerd; de vrijgemaakten „van Britsch Guyana verkozen de ledigheid en het boschleven boven „den arbeid en de beschaving.

Op welke gronden heeft de Commissie dat alles nagegaan, en waaraan getoetst? — „Verblinde menschenvrienden"? Ja, maar daar stellen wij tegenover „la clairvoyante Commission," die niet zien kan, of voortdurend over het hoofd ziet, dat de Surinaamsche negers noch Fransche, noch Engelsche negers zijn, en dat zij, wij herhalen het ten duizendsten male, nimmer met dezen kunnen worden vergeleken. Wij hebben te doen met onze Surinaamsche negers; daarmede moeten wij handelen, en wel met naauwkeurige kennis, die nimmer in vreemde koloniën kan worden verkregen.

Zeker is het onvergeeflijk de feilen na te volgen, die wij in Britsch en Fransch Guijana hebben zien begaan. Maar welke zijn die feilen? niet die, welke de Commissie op het oog heeft; want die feilen zijn de feilen zelven niet; het zijn de gevolgen er van.

Men heeft in die koloniën vreemde sprongen gemaakt; maar de hekkesprongen, die de Commissie thans wil ondernemen, zullen de Fransche en Engelsche sprongen ver achter zich laten. De eigenlijke feil, waaraan al die zoogenaamde feilen moeten worden toegeschreven, is, dat men geen genoegzame kennis der negers bezit.

Men had moeten beginnen met hen te leeren kennen en zijne handelingen naar die der negers in te rigten; eerst toen het te laat was, wilde men die averegtsche bemoeijingen herstellen, en te vergeefs heeft men getracht de teleurstellingen aan allerlei andere oorzaken toe te schrijven!

Maar heeft nu de Commissie zich gespiegeld aan die kardinale feil? Zou de Commissie zich durven beroemen de Surinaamsche negers te kennen? Wij betwijfelen het; want kende zij hen, zij zou alle vergelijking met vreemde negers achterwege hebben gelaten en als overtollig beschouwd. Trouwens het rapport vloeit over van de bewijzen van haar volslagen gebrek aan die kennis, en het bevat geen den minsten waarborg, dat die zoogenoemde Britsche en Fransche feilen niet nog verkeerder gevolgen zullen hebben. De Commissie schijnt, bij de vergelijking met vreemde stelsels, zelve het gevoel te hebben, dat die onhoudbaar is, als zij op pag. 102 zegt:

„Doch ten anderen, al bleek ook de goede werking van het Vene-
„zuelaansch stelsel op afdoende wijze, dan nog zou dit niets bewijzen

„voor de doelmatigheid of wenschelijkheid van een dergelijk stelsel „voor Suriname, omdat de toestand van beide landen ten eenenmale „verschilt."

Had de Commissie bij dat gevoel der vergelijking van landen en stelsels zich meer bepaald tot de negers, dan zou zij èn een beknopter, èn zakelijker, èn doeltreffender Rapport geleverd hebben, waarin geen stelsel werd voorgestaan, dat in beginsel, vooral in het belang der Negers, moest worden afgekeurd. Zonder in eenige beschouwing te treden van het *eerste ontwerp*, dat de Commissie hier onderzoekt en verwerpt, kunnen wij niet onopgemerkt laten, wat er op pag. 104 te lezen wordt gegeven, met betrekking tot de verplaatsing op een „theoretisch terrein." Wij vragen: op welk een terrein de Commissie zich geplaatst denkt? en of al de bezwaren, die zij op pag. 103 in het *eerste* ontwerp ziet, in het plan van haar zelve niet worden teruggevonden?

Zoo lezen wij aldaar:

„In het *verpligte* en *onvermijdelijke* van die wegvoering, zag men „een ernstig bezwaar, dat evenmin als de overige tegen dit voorstel „gerezen bedenkingen, werd opgewogen door de beweerde onkost„baarheid.

„Hoe wenschelijk men ook de spaarzaamheid in het algemeen „achtte, zij moest niet op den voorgrond staan, bij een maatregel, „die over het geluk en de belangen van duizenden zal beslissen. In „geen geval kon men daarin eene aanbeveling zien voor een stelsel, „dat men in beginsel meende te moeten afkeuren.

„In *de tweede plaats* werd dit ontwerp geoordeeld ver te kort te „te schieten in de eigenschap, die een emancipatie-plan, in den tegen„woordigen tijd, behoort te bezitten, namelijk dat de slavernij spoedig „een einde neme. Volgens dit voorstel, zou zij nog gedurende eene „lange reeks van jaren blijven bestaan, en met haar het eigendoms„regt van den mensch over zijnen naaste, het regt om den even„mensch te koopen en te verkoopen, en eindelijk de bij plantage-slaven „onmisbarbare, doch voor zoo veel misbruik vatbare, huisselijke ju„risdictie."

Nu mogen wij toch wel aan de Commissie vragen, of zij volgens haar plan het geluk en de belangen van duizenden zal bevorderen, en wel met enorme sommen te verspillen ter uitvoering van eene particuliere Oost-Indische fantasie, die een schroomelijk misbruik maakt van de goede gezindheid der „waarde landgenooten" en die hen weldra de overtuiging van het tegen-

overgestelde van spaarzaamheid zal geven? Ja het koopen en verkoopen zal ophouden; maar wanneer nemen, volgens haar plan, het eigendomsregt van den mensch over zijnen naasten en de slavernij een einde? Wie kan dit in haar voorstel aantoonen?

Omtrent het onderzoek en de aanneming van het derde Ontwerp door de Commissie, lezen wij op blz. 112 aldus:

„Dit ontwerp heeft eenigo overeenkomst met dat onder nº. XII „voorkomende in een vroeger gedeelte van dit verslag, en bekend „onder den naam van „emancipatie door centralisatie."

„In verscheiden hoofdpunten wijkt het evenwel daarvan af.

„Zoo wil het, ter opheffing van eene gewigtige bedenking tegen „het ontwerp van 1844 ingebragt, de fabricatie der door de geëman„cipeerden, onder des Gouvernements leiding, te telen grondstoffen, „geheel overlaten aan de particuliere nijverheid, eenigermate op den „voet zoo als dit op Java met de suikercontractanten plaats heeft.

„Het beschouwt de bijeentrekking der landbouwende negers rondom „centrale suikerfabrieken, niet bloot, zoo als in 1844, als een indus„triëlen en finantielen maatregel, als een middel om, in een gegeven „aantal jaren, de emancipatie-kosten aan de schatkist terug te geven, „maar het beoogt met die bijeentrekking ook en vooral het doen „ontstaan van geregelde maatschappijen, genoegzaam aantrekkelijk „voor den neger om ze boven het boschleven te verkiezen, wanneer „hij eenmaal zal zijn ontslagen van het naauwe regeringstoezigt, het„welk, volgens dit plan, de slavernij aanvankelijk zal moeten ver„vangen.

„Het ontwerp van 1844 wilde, na volbragte emancipatie door den „arbeid der slaven, de plantages weder in particuliere handen doen „overgaan, zonder verpligting voor den Staat om voor het leveren „van arbeiders te zorgen; het tegenwoordig ontwerp wil die gronden „grootendeels bestemmen om eigendommen der negers te worden.

Die Gouvernementsleiding, die voorzigtige (?) vastberadenheid bij de bewindslieden wil zeggen met andere woorden: bajonnetten! indien geen volgzame onderwerping bij de slaven wordt ontmoet.

Maar heeft men van den arbeid der Negers, en vooral volgens de nieuwe inrigting en met de verwachting die zij zich van hun vrijdom hebben voorgesteld, de minste zekerheid? Is er in de verste verte eene vergelijking te denken van Suriname met Java, van Surinaamsche negers met Javanen? Behalve het

hemelsbreed onderscheid van karakter en natuur dat er bestaat, verschillen nog de eigenaardige gewoonten en instellingen. En moeten nu die O. I. eigenaardigheden in Suriname worden ingevoerd, om de Negers beter te doen werken? Staat er niet tegenover, dat zij minder of in het geheel niet zullen werken, wanneer zij door teleurstelling worden ontmoedigd, en zullen dan de groote geconcentreerde massa's beter tot hun pligt zijn te brengen, dan kleine en afzonderlijke? Men loopt immers gevaar dat die massa's door eene wispelturige of tegenstrevende slavenmagt van eene of andere plantage worde aangestoken. Maar waarin ligt de noodzakelijkheid dier dadelijke Centralisatie? Wij keuren haar betrekkelijk niet geheel en al af, indien de omstandigheden daartoe aanleiding geven. In allen geval zou zij zoo ongevoelig moeten geschieden en zoo aangenaam worden gemaakt, dat er aan geen verzet kan worden gedacht.

Ja, op zulk een wijze zou men van lieverlede, door verval van fabrieken en uitputting van grond, onmerkbaar kunnen centraliseren: maar op een groote schaal oogenblikkelijk er mede aan te vangen, en het plan van emancipatie daarop te vestigen, dit houden wij voor allerondoelmatigst, zelfs voor hoogstgevaarlijk; en wel zóó gevaarlijk, dat het niemand verwonderen moet, wanneer de gansche kolonie er door het onderste boven gekeerd wordt.

Zij die Suiker-fabrieken bezitten, zullen die niet afbreken; zij zullen den loop der zaak afwachten, vooral wanneer die fabrieken goed gelegen zijn; maar opzettelijk nieuwe oprigten, dit zal geen particulier deskundige durven ondernemen, voor en aleer hij de genoegzame zekerheid heeft, dat de geëmancipeerden genoegzame grondstoffen zullen leveren, dientengevolge zouden er grondstoffen kunnen zijn zonder fabriek, en ook omgekeerd.

Al die gevaren, wanorde en miswijzing worden onnoodig door het centralisatiestelsel uitgelokt; terwijl alles kan worden voorgekomen, door zooveel mogelijk de werkzaamheden op den gewonen voet te laten voortgaan, en iedere noodzakelijke verbetering onmerkbaar en ongevoelig te doen plaats hebben. Nog iets: — de enorme kosten, die dat stelsel vordert, wie zal die betalen? Moeten de arme negers ook dáárvoor werken? voor onkosten, die zonder noodzaak gemaakt werden? Maar kan die genoegzame neiging bij de negers, om het geregelde maatschappelijk

leven boven het boschleven te verkiezen, niet worden uitgelokt, zonder hen naar andere plaatsen te vervoeren? Kan dit niet geschieden dáár, waar zij zich bevinden?

De vraag toch dient te wezen, wat wordt er gevorderd in het belang der hoofdzaak? en alle bijzondere zienswijzen en belangen moeten hierbij buiten het spel blijven. Dat naauwe regeringstoezigt, volgens het plan der Commissie, zal niet bevallen, wel ontmoedigen; terwijl die ontevredenheid reeds vooraf is opgewekt door teleurstelling met betrekking tot de vrijheid en door de verhuizing. De neger is er niet aan gewoon; hij is, na zijn werk te hebben verrigt, thans gewoon vrij te gaan en te staan waar hij wil; hij zal zich aan dat naauwe toezigt niet onderwerpen, en dat toezigt zal nimmer zoo naauw kunnen zijn, of de neger zal er door kruipen; of men zou bij iederen neger een schildwacht moeten plaatsen. Zulk eene emancipatie, die de vrijheid eigenlijk nog meer beperkt, verdient den naam van „Christelijk" niet; zij wordt integendeel eene emancipatie, die op groote schaal de ontevredenheid en misnoegdheid centraliseert.

Op pag. 112 en 113 vervolgt de Commissie:

„Tot dat einde wil dit ontwerp, zoo als dat van 1844, de onteige-„ning niet slechts der slaven, maar ook der plantages; het wil ver-„volgens, wanneer door die onteigening het particuliere meesterschap „door het staatsgezag zal zijn vervangen, de gewezen slaven bijeen „trekken in het gezondste en vruchtbaarste gedeelte der kolonie, om „daar te worden gevestigd in gemeenten van 1500 tot 2000 zielen, „bestuurd door Gouvernements-ambtenaren, onder de medewerking van „oudsten uit de gemeenteleden te kiezen, en beheerscht door bijzon-„dere, aan hunnen eenvoudigen toestand evenredige, bepalingen van „burgerlijk regt. Aan elke der gemeenten zou, volgens het ontwerp, „onverminderd de vereischte gronden voor het aanleggen van dorpen „en tuinen, in gemeenschappelijken en onverdeelbaren eigendom worden „geschonken eene streek lands, geschikt voor de teelt van levensbe-„hoeften en suikerriet, en tevens van toereikende uitgestrektheid om, „in de kom der gemeente, de vestiging van een of meer op groote „schaal aan te leggen suikerfabrieken te gedoogen. Tusschen deze par-„ticuliere ondernemingen en de bestuurders der neger-gemeenten, zou-„den voor een bepaald aantal jaren overeenkomsten moeten worden „gesloten, waarbij de laatsten zich tot het planten, de eersten tot „het vermalen van suikerriet zouden moeten verbinden. Uit den voor „het suikerriet te bedingen prijs, bestaande in een gedeelte van de „daaruit vervaardigde suiker, zou moeten worden voorzien in al de „uitgaven der gemeenten, terwijl het overschietende zou uitmaken een

„fonds, aanvankelijk bestemd tot bekostiging der emancipatie, later tot „verbetering van den toestand der geëmancipeerden in den meest rui- „men zin genomen, stoffelijk zoowel als godsdienstig en zedelijk. Te- „genover de verpligting der gemeente om hare leden te onderhouden, „zou overstaan de verpligting der leden om vijf van de zeven dagen „der week voor haar te arbeiden." enz.

Die onteigening der plantaadjes, die toch zonder negers van waarde ontbloot zijn, is alweder eene bezwarende uitgaaf, die op de negers drukt. Moet men zonder noodzaak gronden, die geen waarde bezitten, gaan vergoeden, om ze daarna te gaan verlaten, alleen om een geliefkoosd denkbeeld bot te vieren ten préjudice van weerlooze schepsels? De gezondste plaats is dáár waar de neger geboren, opgevoed en gezond is. In al die voorgestelde veranderingen en theoriën is geen verbetering, alleen zijn er slechts onnoodige kostbare verwikkelingen in te zien; en terwijl men de negers in hunnen eenvoudigen toestand wil beheerschen, begint men met alles te ontwrichten en uit elkander te werpen. Gesteld, dat er behoefte aan eene dergelijke verandering bestond; dan nog zou dit ongevoelig en smakelijk moeten worden gemaakt; doch nu er geen de minste noodzakelijkheid voor die veranderingen bestaat, verdienen zij de hoogste afkeuring. Al wat er gezegd wordt van „*tuinen, gemeenschappelijke en onverdeelbare eigendommen, fabrieken*" enz. wordt reeds op de standplaatsen, der negers gevonden, of kan daar worden aangebragt. Neen, al dadelijk bij den aanvang moeten de negers op hun gemak worden gesteld, niet door 'tgeen van eene waanzinnige inrigting in het verschiet moge worden verwacht; maar door alles dienstbaar te maken van hetgeen reeds voorhanden is. Zulks kan en zal geschieden, wanneer de emancipatie met kennis van zaken en beleid wordt ten uitvoer gelegd en aan ervaren handen wordt toevertrouwd, die wij zouden kunnen aanwijzen (hierover straks nader). Kon de Commissie zich een helder begrip vormen van den waren toestand, der negers in het algemeen, en vooral van die van Suriname in 't bijzonder; dan zou zij mogen hopen voor de bereiking van het groote doel een plan te kunnen leveren, hetwelk in dat geval van het onderhavige hemelbreed zou hebben verschild.

De Commissie vervolgt op blaz. 114.

„Dit ontwerp gaf aanleiding tot vele en langdurige deliberatiën.

„Zoo al sommigen der leden, die andere denkbeelden hadden voorge-
„staan, in dit ontwerp de strekking erkenden om vele leemten, aan de „overige voorstellen eigen, aan te vullen; zoo zij al toestemden dat dit „ontwerp de blijken droeg van waakzame zorg om de schromelijke „nadeelen door de Engelsche en Fransche emancipatiën in Guyana te „weeg gebragt, van Suriname af te wenden, en dat de ontwerpers, ten „dezen opzigte, den vinger op de wonde hadden gelegd; zoo zij al in „dit ontwerp eenen meerderen waarborg meenden te zien dan in de „overige, voor de belangen van 's Rijks schatkist; er waren andere be-„denkingen, welke die leden aanvankelijk deden aarzelen zich voor „dit ontwerp te verklaren."

Waarin worden die blijken gevonden? In de verzekering van de Commissie? Waaruit blijkt die waakzame zorg? Ja, de Ontwerpers (Ontwerper?) hebben wel den vinger op de wond gelegd; en die wonde welligt verborgen, maar niet genezen. Voorwaar als men den vinger noodig heeft om de wonden van onze naburen aan te wijzen, dan zullen al de vingers en handen van de Leden der Commissie niet toereikende zijn, om op de wonden te leggen, die door hun plan zullen worden veroorzaakt, bijaldien het mogt worden ten uitvoer gelegd.

De Commissie zegt al verder:

„De zwarigheden in der tijd door den Gouverneur van Suriname [1]) „tegen het geschrift van den Heer LANS geopperd, en vermeld in dit „verslag, werden door eerstgemelde, thans lid der Staats-Commissie, op „nieuw te berde gebragt; maar hem werd door de ontwerpers geant-„woord dat het eerste dier punten van bezwaar vervallen was doordien „men thans de oprigting der centrale fabrieken aan de bijzondere onderne-„mingsgeest wilde overlaten; dat de onder het tweede punt aangewezen „gevolgen van verplaatsingen van negers van de eene plantage naar „de andere, slechts dan behoefden gevreesd te worden, wanneer de „neger in eenen minder gunstigen toestand werd gebragt, maar dat „men die gevolgen niet duchtte van verplaatsingen naar de gezondste „gedeelten der kolonie, verplaatsingen daarenboven, die de aanvang „zullen zijn van eenen voor de negers betrekkelijk veel gunstiger toe-„stand, waarbij nog komt dat een groot gedeelte der negers zal kunnen „blijven op de plantages, waar zij thans zijn gevestigd, immers wanneer „hare gronden aan de gestelde vereischten voor de zetels der gemeenten „voldoen; dat men het in de derde plaats als geen ernstig bezwaar „kon aanmerken, dat al de overige kultures door die van het suiker-„riet zouden worden vervangen, daar toch sedert 1818, toen de be-

[1]) De Heer VAN RADERS.

„doelde aanmerkingen geschreven werden, de suikerteelt van zelve al „meer en meer voor die van koffij en katoen in Suriname is in de „plaats getreden, en dit ook het geval geweest is in Demerary, Berbice en Essequebo, waaruit men veilig mag besluiten tot de bijzon„dere geschiktheid van den bodem van Guyana voor de teelt van dat „product; dat de vierde aanmerking als vervallen zou kunnen worden „beschouwd, omdat in het nieuwe ontwerp al dat bouwen en verbou„wen van sluizen en fabrieken, waarin zooveel bezwaar gezien werd „indien het van regeringswege moest geschieden, aan particuliere on„dernemers zou ten deel vallen, terwijl men overigens meende dat „die bezwaren te breed waren uitgemeten, hetwelk onder anderen „daaruit blijkt, dat sedert het jaar 1848 verscheiden particulieren de „centralisatie der suikerbereiding met goed gevolg hebben ondernomen; „dat het vijfde punt van bezwaar insgelijks was vervallen door den „bijzonderen aard van het nieuwe ontwerp; en dat, wat betreft de in „de zesde en laatste plaats geopperde bedenking, de verwrikking welke „de maatschappij zou ondergaan bij eene algemeene onteigening van „plantages en slaven, niet moest worden uit het oog verloren, dat dáár „waar het grootst gedeelte der bevolking uit slaven bestaat, geene „emancipatie kan worden tot stand gebragt, zonder de maatschappij „te verwrikken; maar men vroeg tevens, of de schok minder gevoelig „zal zijn wanneer men alleen de slaven onteigent en den gewezen „meester in het bezit laat van eene plantage zonder arbeiders? Men „geloofde het niet, en hield het integendeel daarvoor dat het meest afdoend „middel om den bewusten schok te temperen, zal zijn, de meesters te „vrijwaren voor eenen toestand die in de Britsche Koloniën zoo vele „fortuinen heeft vernietigd.”

Maar zijn door het antwoord der Ontwerpers de zéér juist geopperde bezwaren van den Heer RADERS opgelost en uit den weg geruimd? De ontwerpers kunnen het wel aan bijzondere ondernemingsgeest overlaten; maar eerst moet dan toch de zekerheid bestaan, dat die geest werkelijk voorhanden is, of voorhanden zijn zal; wij hebben dat vroeger reeds opgemerkt. Die gunstige, verbeterde toestand bestaat in de eerste plaats niet en is in de tweede plaats zeer betrekkelijk ten opzigte van het overbrengen naar het gezondste deel der kolonie; omdat niet alle negers zich in ongezonde oorden bevinden. Maar het verplaatsen van negers uit ongezonde streken, waar zij welvarende zijn, levert geene zekerheid voor hunnen nog beteren welvaart in gezondere oorden; het tegendeel zien wij hier te lande immers dikwerf. Aldus zou hetgeen men reeds bezit, worden in de waagschaal gesteld door eene onzekere veranderingszucht. Er

zijn geen bewijzen geleverd, dat de gronden, die men verlaat, beter zullen geschikt zijn voor de suikerteelt, dan die zoogenaamde gezondere oorden.

Indien gronden niet meer productief zijn, worden ze immers van zelve verlaten. Hoegenaamd geeft de Commissie geene waarborgen, dat al dat bouwen van sluizen, fabrieken enz. door partikuliere ondernemers zal geschieden. Men moet wel degelijk de bezwaren daartegen breed uitmeten, omdat eene centralisatie, zooals de Commissie die voorstelt, nog nergens is beproefd. De partikuliere ondernemingen van dien aard zijn waarschijnlijk geschied door het in verband brengen van twee of drie aangrenzende plantaadjes; maar wij gelooven niet, dat er ooit een partikulier is geweest, die gronden en fabrieken verliet om op andere plaatsen te gaan zoeken wat hij reeds bezat.

En zou er een voorbeeld van een of ander dergelijk snugger hoofd kunnen gevonden worden — want de dwaasheden hebben de wereld nog niet verlaten — moet dan zulk een voorbeeld door de voorstellers dienstbaar worden gemaakt? Voor hun privé, à la bonne heure! — maar ten koste van de afgemartelde, weerlooze negers, die men geroepen is te beschermen, worden zulke proeven ontverantwoordelijk en...!

De Commissie verhaalt verder op blz. 115:

„Het bedoelde lid der Staats-Commissie verklaarde zich door deze „wederlegging niet in alle opzigten overtuigd. Zoo meende hij dat „geene klasse der ingezetenen van Suriname gediend zou wezen door „eenen ganschen ommekeer van hetgeen bestaat en dat vele huisge„zinnen van den gegoeden stand, op de plantages of in de stad woon„achtig en thans op eenen betamelijken voet levende van de inkom„sten der plantages die zij in eigendom bezitten of voor anderen be„heeren, die middelen van bestaan zullen verliezen. Hij drukte an„dermaal op het bedenkelijke der verplaatsing van slavenmagten, ook „uit het oogpunt der meerdere sterfte; slechts door dwang zou zij „kunnen bewerkstelligd worden, ja welligt de uitzending van eene ex„peditionaire afdeeling noodzakelijk maken. Eene O. I. gemeentelijke „organisatie is voor W. I. negers weinig geschikt; het opdringen van „Staatswege van een geluk dat niet begeerd wordt is onverdedigbaar."

't Kan geen verwondering baren dat „het bedoelde lid" niet overtuigd was! Wie kan zich door zulke argumenten laten overtuigen? van een ander lid der Commissie kan zulks worden verwacht; maar van iemand als de Heer RADERS, die alles onmiddelijk aan de waarheid en werkelijkheid kon toetsen, is dat wat te veel gevergd.

Wij brengen met al onze kracht hulde toe aan het juiste oordeel van den Heer VAN RADERS. Ofschoon wij juist in alle opzigten niet met hem overeenstemmen, doen wij hem hier volkomen regt wedervaren in zijne zienswijze en tegenwerpingen. Zeer te pas zegt de Heer VAN RADERS: „eene O. I. gemeentelijke organisatie is voor W. I. negers weinig geschikt; het opdringen van Staatswege van een geluk door of aan wien ook, dat niet begeerd wordt, is onverdedigbaar.

Maar de voorstellers lieten zich ook door de meest deugdelijke argumenten niet terugbrengen van hun eenmaal vastgesteld plan. Wij lezen verder op blz. 115:

„De oplossing der voorstellers was, dat zij zich geen denkbeeld „konden maken van eene maatschappelijke hervorming, waarbij men „zich ten regel zou stellen niets van het bestaande te veranderen: een „regel, die ware hij steeds nageleefd, de maatschappij thans vinden „zou zonder boekdrukkunst, zonder stoomkracht in al hare veelzijdige „toepassingen, zonder spoorwegen en zonder electro-magnetische tele„grafen. De voorstellers merkten wijders aan, dat degenen die door „de uitvoering van het ontwerp hunne bezittingen zullen verliezen, in „billijkheid zullen worden schadeloos gesteld, en dat die uitvoering, „als van zelve, nieuwe middelen van bestaan zal in het leven roepen. „Zoo zal, naar hun inzien, de gemeentelijke vereeniging van de thans „verspreide duizendtallen, meerdere welvaart, meerdere vertering, en „bij gevolg meerderen handel doen ontstaan. Het in wezen blijven „of oprigten van een aantal centrale suikerfabrieken zal arbeid ver„schaffen aan eene klasse van ingezetenen, die thans weinig bijdraagt „tot de welvaart der kolonie. Onder de tegenwoordige eigenaars van „suikerplantages zullen velen genegen worden bevonden om zich als „suikerfabriekanten aan te bieden, en niets zal overigens het Gou„vernement verhinderen om de onteigende gronden, die blijken mog„ten niet benoodigd te zijn voor de vestiging der gemeenten, ander„maal op billijke voorwaarden aan particulieren af te staan."

Eene zeer ongelukkige oplossing, waaraan wij trouwens wel gewoon zijn geworden. Er is, er kan hier geen kwestie zijn van *verandering* alléén, maar wel van verandering met *verbetering* gepaard; zonder de laatste is de eerste eene absurditeit, omdat het hier een verfoeijelijk kwellen zijn zou van ongelukkige schepselen.

De Heer VAN RADERS heeft hier met grond geoordeeld, en zijne bezwaren berusten op ondervinding, die met geen magtspreuken zijn te ontzenuwen. Wáár is het, dat, als er geene verandering had plaats gehad, *wij* altijd nog zouden verkeeren

in den toestand der „konynenfatters;" de verbeteringen sedert zijn echter *trapswijze* in haar werk gegaan. Ware men evenwel vroeger met de uitvinding van Commissiën bekend geweest, dan waren zeer zeker vele veranderingen en verbeteringen (!) spoediger tot stand gebragt, en was waarschijnlijk door centralisatie het buskruid eenige eeuwen vroeger uitgevonden. Eéne verandering en verbetering, gelooven wij, zal nog meer tijd kosten dan van dien der „konynenfatters" tot dien van de telegraphen; namelijk: zich zelven te kennen, te beheerschen en zijne bestemming in de schepping te appréciëren. Waar, vragen wij al weder, zijn de bewijzen voor al dien welvaart, die de Commissie zoo kwistig opdischt? De genegenheid van eigenaars voor suikerfabrikatie is zeer verdacht, en het Gouvernement zou immers gaarne die gronden op billijke voorwaarden afstaan, welke het niet meer noodig heeft, als niemand die gronden zelfs als geschenk zoude willen aannemen. Het is waarlijk een axioma, zoo als de Commissie zelve herhaaldelijk erkent, dat gronden zonder arbeiders geen waarde hebben; daarom mogen wij al wat zij voorgeeft, met betrekking tot al die voordeelen, voor illusiën houden.

De Commissie vervolgt op blz. 116:

„De uitkomsten der Engelsche en Fransche emancipatie hebben in„derdaad bewezen dat de negers, aan eigen aandrift overgelaten, het „ruwe boschleven boven het beschavende gemeenteleven verkiezen; „maar, dus vroeg men, moet aan zulke neigingen de vrije loop wor„den gelaten en moet mitsdien de emancipatie worden een middel om „verwildering te bevorderen?

Maar wanneer het doel, om de negers tot een beschaafde levenswijze te brengen, niet kan bereikt worden dan door geweld, knevelarijen, gilden, „opheffing (?) van meesterschap" enz. laat hen dan in 's Hemels naam à leur bon gré in het bosch leven. Bezitten wij geene andere middelen, dan worden ten minste geene kapitalen verkwist aan die ondoelmatige kunstenarijen; wij staan dan, in dit geval, slechts gelijk met onze naburen; en loopen geen gevaar van over onze waanwijze verbeteringszucht te worden uitgelagchen.

De Commissie vervolgt op blz. 116:

„Eindelijk meenden de voorstellers, dat de dagelijksche ondervin-

„ding de gevolgtrekking wettigt dat de gevaren van het verplaatsen „van negermagten met overdrijving waren geschetst."

Welke ondervinding wettigt die voorgegevene overdrijving? Juist het tegenovergestelde wettigt de dagelijksche ervaring, die bij iedere verhuizing te verkrijgen is. Indien de negers zich zonder tegenspartelen hebben laten vervoeren, dan is dit slechts aan de omstandigheden toe te schrijven, dat zij de bewustheid hadden van er met de zweep te zullen heen gedreven worden, als zijnde zij tegen de overmagt niet bestand. Wij zijn er echter zeker van, dat, ware den negers de vrije keuze gelaten, zij nimmer uit eigene beweging eene verplaatsing zouden verlangen. De voorstellers alleen zijn in staat dit tegen te spreken; onpartijdige deskundigen nooit.

De Commissie gaat aldus voort op blz. 116:

„Ten aanzien van dit laatste punt waren eenige andere leden slechts „gedeeltelijk gerust gesteld. De vraag bleef bij hen bestaan, of de „verplaatsing der negermagten naar de zetels der gemeenten geene „aanleiding geven zou, aanvankelijk tot verzet, later tot buitengewone „sterfte? Men was ook niet overtuigd van de uitvoerlijkheid dat bij „het stelsel van indijking, hetwelk algemeen in Suriname bestaat en „waardoor elke plantage een binnen eigen ringdijken en grachten be- „sloten polder is, het suikerriet op eene onkostbare wijze zal kunnen „vervoerd worden naar fabrieken in andere polders gelegen. Men „verlangde nader ingelicht te worden omtrent de geneigdheid der per- „sonen, met Suriname in betrekking staande, om de centrale fabrie- „ken op te rigten, benoodigd tot het benuttigen van het op de gemeente „gronden te planten suikerriet. Eindelijk wilde men, alvorens zich „voor of tegen het ontwerp te verklaren, door cijfers aangetoond zien, „dat de voorgestelde maatregelen, uit het geldelijk oogpunt, geene „onoverkomelijke bezwaren zouden opleveren."

Dat pleit voor die „eenige andere leden"; omdat het gansche stelsel op valsche en onchristelijke gronden berust, kan het aan geen gezond oordeel bevattelijk worden gemaakt.

En eindelijk — zeker wel wat laat — gaat de Commissie licht zoeken buiten den kring harer leden! Wij erkennen volkomen de waarde der ervaring van die heeren, als planters namelijk. De heer GULCHER echter is niet van algemeene bekendheid; hij is slechts zéér kort in Suriname geweest, zoo wij ons niet vergissen. In hoeverre het licht dier Heeren door de Staats-

Commissie dienstbaar is gemaakt, zal het vervolg duidelijk maken; want door dat verkregen licht is evenwel het plan der Commissie niet van stelsel veranderd. Haar stelsel wordt gehandhaafd door geweldige verdraaijing, ter aanwending van dat nieuwe licht; zoo als trouwens eigenaardig is wanneer men een valsch stelsel voorstaat. Er kan geen kwestie zijn van vroegere afwijkingen, als oorzaak van een kwaden geest der slaven, tengevolge van verkeerde maatregelen der meesters. Wij herhalen het: wanneer men de negers raadpleegt, zij zullen nooit wenschen verplaatst te worden. Is het eenmaal bewezen dat de centralisatie, volgens het plan der Commissie, noodzakelijk is — wat wij uit al onze magt ontkennen — dan verdient het nog de hoogste afkeuring, wanneer de negers er toe zouden gedwongen moeten worden, of.... vergeet men dat de negers moeten *geëmancipeerd* worden? en zou die „opheffing (?) van het meesterschap" een fictie wezen?... Volgens ons begrip van eene waarachtige emancipatie, moet het belang der negers op den voorgrond worden gesteld, en dientengevolge zouden al die ophelderingen en voorbeelden, zoo als die hier (zie boven) door zeer veel afwijking verminkt worden voorgesteld, achterwege hebben kunnen blijven. Naar aanleiding van het Rapport komen wij onwillekeurig ook in herhalingen: het is niet alleen het gezonde oord (dat echter nog moet bewezen worden gezonder te zijn dan hetgeen de neger zou moeten verlaten), maar de tevredenheid der negers die hen gezond zal doen blijven, al ware, dat oord minder gezond dan dat wat hun huns ondanks wordt opgedrongen.

De Commissie gaat aldus voort op blz. 117:

„De indijking der plantages en de noodzakelijkheid om de vermen„ging van het zoete en brakke water, waarmede sommige kanalen „gevuld zijn, te voorkomen, bleken geene beletselen op te leveren te„gen het vervoeren van suikerriet naar naburige polders, vermits de „ondervinding geleerd had dat, door middel van een wel aangebragt „stelsel van duikers en doorgravingen, eene gemakkelijke gemeenschap „te water tusschen de plantages onderling kan worden onderhouden."

Waarlijk men zou twijfelen aan de functie van zijn zintuigen als men ziet, hoe zwaarwigtige zaken als beuzelingen worden voorgesteld; hetgeen dáárom te meer verwondering baart, omdat hierbij al de lichten gecentraliseerd waren. Dat de geëerde Commissie niet veel van plantaadje-werk weet, à la bonne heure —

maar de nieuwe lichten, die daarbij zoolang geschenen hebben, en voor wier plantkundige ervaring wij innigen eerbied koesteren, die weten toch wel, en behoeven van ons niet te leeren, wat het is, een nieuw stuk grond met hoog en zwaar bosch in polder te brengen (de Commissie noemt zulks *indijking*) tot den aanleg van eene plantaadje. Dit zijn enorme werkzaamheden, die zeer zwaren arbeid vorderen; jaar en dag is er toe noodig eer men met het vellen der bosschen en het delven van kanalen gereed is en tot planten kan overgaan. Is dit geen beletsel te heeten? Nog erger: zijn dat „gezochte beletselen"? Een communicatie-kanaaltje van de eene plantaadje naar de naastbijgelegene is hierbij onbeduidend te noemen, en is, naar omstandigheid van den grond, toch nog dikwerf aan moeijelijkheden onderworpen. Maar, hoe voordeelig de gronden ook bij eene nieuwe ontginning mogen zijn, het delven van kanalen blijft altijd eene zeer moeijelijke arbeid voor negers, en kostbaar door tijdverlies. Een duikerstelseltje kan er nog meê door, doch blijft van omstandigheden ook afhankelijk. Uitgemaakt is het, dat waar er geen volstrekte behoefte aan is, al het kanalen delven een afschrikkende zware arbeid is.

En wat nu betreft de vraag:

„Of er geneigdheid zal bestaan tot het oprigten der centrale fabrie-
„ken (de spillen om welke het geheele stelsel zich zal moeten bewe-
„gen), daaromtrent gaven de ondervraagden, zoover hunne wetenschap,
„en één hunner, zoover zijne eigene voornemens betreft, een bevesti-
„gend antwoord."

Dat wil zeggen: dat bevestigend antwoord was „op grond, dat het Gouvernement ons de levering van de grondstoffen waarborgt" — en kan het Gouvernement dat doen?

De Commissie vervolgt haar rapport op blz. 117:

„De voorstellers voegden daarbij de opmerking, dat, hoezeer ook
„hun de verzekering gegeven was dat het casu quo niet aan geneigd-
„heid tot het oprigten van centrale fabrieken zou ontbreken, zij ech-
„ter vermeenden dat dit een dier punten is, welke slechts door de
„regering kunnen worden tot klaarheid gebragt. Hare taak zal het
„zijn om, alvorens het voorgesteld ontwerp bepaaldelijk aan te nemen,
„zich, uit dit oogpunt, van zijne uitvoerlijkheid te vergewissen; zij
„alleen kan de verzekeringen geven, gevorderd om de ondernemings-
„zucht tot het geven van stellige verklaringen, vooral tot het aanbie-
„den van stellige verbindtenissen, uit te lokken."

En wij zouden er bijvoegen: indien de voorstellers waren begonnen met zich eerst van de uitvoerbaarheid te vergewissen, dan ware voorwaar de uitlokking van den ondernemingsgeest van partikulieren stellig vervallen.

De Commissie vervolgt op blz. 117:

„Van de geldelijke zijde van het nu besproken ontwerp werd in „het breede gehandeld. Nadat de Staatscommissie zich bepaaldelijk „omtrent de casu quo te geven schadeloosstelling verklaard had, werd „de volgende berekening, na een gerekt debat, door de meerderheid „der Staats-Commissie aangenomen, als eene verdedigbare en niet „overdreven voorstelling van de baten en lasten des maatregels."

Jammer dat dit ontwerp niet wat breeder is behandeld en het debat nog niet een weinig meer is gerekt, om de onkosten naauwkeuriger te berekenen, en meer te letten op deskundigen, die blijken hebben gegeven van niet voor de luxe tegenwoordig te zijn geweest (de Heer VAN RADERS); dan zou het finantiële bezwaar eene andere gedaante hebben verkregen. De onkosten, veroorzaakt door verhuizingen, het aanbrengen van nieuwe gronden, gebouwen, duikers enz. enz., het enorme tijd- en geldverlies, zullen een paar definitieve batige sloten *zéér gemakkelijk* kunnen verslinden; boven en behalve de drie millioen pond suiker voor eventuëlen tegenspoed, in de veronderstelling, dat er 3 millioen pond suiker voorhanden (?) zal zijn. Het plan der Commissie levert er geene waarborgen voor, dat er ooit drie *duizend* pond beschikbaar zal wezen.

Op blz. 118 zegt de Commissie:

„Men neemt aan, dat de 30,230 suikerplanters niet in aantal zullen „verminderen, zoo als bij de plantageslaven, door manumissiën en „meerdere sterfte, het geval is. Manumissiën toch zullen, na de opheffing van het meesterschap vervallen, terwijl de tot het nieuwe ontwerp „behoorende gezondheidsmaatregelen van allerlei aard, veeleer vermeerdering dan vermindering van bevolking moeten doen verwachten."

De gezondheidsmaatregelen zullen zeker iets toebrengen, maar zullen de ontevredenheid niet genezen; zij zouden ook kunnen genomen worden zonder de gedwongen centralisatie; doch, met de tevredenheid geconcentreerd, kan men daarvan eerst goede resultaten verwachten. Zeer naïf voeren de ontwerpers ook nog in het belang van hun plan aan, dat de manumissie vervalt, zon-

der echter te bedenken, dat zij daarbij het laatste sprankje vooruitzigt van vrijdom voor zoo vele slaven uitdooft. Zou dat ook niet in de categorie vallen van eene „menschlievendheid die door eigenbelang wordt ondersteund?"

Op blz. 122 lezen wij:

„De tegenwoordige netto inkomsten der plantage Catharina Sophia „is *f* 20.000 "

Twintig duizend gulden! en de afgetreden minister heeft ons persoonlijk gezegd: *f* 30,000 was het netto revenu; terwijl wij dien minister 30 à 40 duizend gulden hebben geboden; en wel om daarenboven nog voor onze rekening ons plan van emancipatie in te voeren tot proeve, en om een voorbeeld daar te stellen, waardoor de emancipatie waarschijnlijk zou worden uitgelokt en in het algemeen nagevolgd!

Hoe die zaak is behandeld geworden afgekaatst op onwil, gemaskeerd door gezochte motieven enz. zullen wij hier met stilzwijgen voorbijgaan. Iets anders: In den gewonen regel wordt aangenomen, dat $\frac{1}{3}$ van iedere slavenmagt „werkbaar" is. Die regel wordt ook door de Commissie op pag. 113 van haar Rapport aangenomen. Voorts neemt men aan, dat iedere werkbare slaaf opbrengt 3300 N. pond suiker tegen *f* 14 de 100 pond (deze prijs echter is te laag gesteld). Alzoo rendeert iedere werkbare slaaf *f* 462. Op de landsplantage bovengemeld bevinden zich 528 slaven; $\frac{1}{3}$ hiervan = 176 slaven à *f* 462; dat levert op *f* 81,312. „Waarde landgenooten" [1]) hoe noemt gij dit merkwaar-

---

[1]) Men zal misschien de aanmerking maken, dat wij wat dikwerf de „landgenooten" in het spel brengen; wij kunnen het niet ontkennen. Het geschiedt echter ter goeder trouw; niet omdat wij de waarde landgenooten voor ons persoonlijk noodig hebben, volstrekt niet; maar omdat het ons voorkomt dat de landgenooten met de zaak der emancipatie der slaven in zeer naauwe betrekking staan. Bovendien hebben wij dat beroep op de „waarde landgenooten" geleerd van den Heer J. C. Baud, in zijne beruchte brochure tegen den Heer Kruseman; de wijze hoe het daar geschiedt is echter zeer verschillend van de onze. Dáár worden de „waarde landgenooten" er met geweld bijgetrokken, om een persoonlijk gehaspel en ruwe, onherstelbare landsgeldverspilling te helpen toejuichen; hier worden de landgenooten op hun eigene zaak opmerkzaam gemaakt, en ter goeder uur om nog te kunnen voorkomen, dat 40,000 weêrlooze schepselen van den wal in de sloot worden geholpen, en de gelden van de waarde landgenooten over een anderen boeg op nieuw schroomloos worden misbruikt. Dat misbruik zou echter in de onderhavige zaak, als ook in het vervolg voor altijd de bodem kunnen worden ingeslagen, wanneer de waarde landgenooten-kiezers hun gezond verstand doen werken, en zich voornemen in het algemeen belang suffisante leden als vertegenwoordigers van de landgenooten naar de Twoede Kamer te zenden, niet suffisant

dig verschil in de uitkomsten der berekening? Moet ons dit niet doen wankelen in het vertrouwen op het beheer en de administratie van het plan der geachte voorstellers, al ware dat plan overigens volmaakt en uitvoerbaar?!

Zou men kunnen veronderstellen dat op eene groote schaal, duizendmaal meer gecompliceerd dan bij ééne enkele plantaadje, de geringste zekerheid voor een slechts tamelijk beheer bestaanbaar is, onaangezien de opgevijzelde verwachting van de meerderheid der Staats-Commissie?

De Commissie vervolgt op blz. 124.

„De woorden *opheffing van het meesterschap*, gebezigd in het opschrift „en in het eerste en eenige andere artikelen van het ontwerp van wet, „zijn in verband tot den *overgang onder het Staatsgezag*, waarvan ge-„sproken wordt in Art. 20 en tot de gansche strekking van het voor-„stel, eigenaardiger voorgekomen, dan de meer geijkte uitdrukkingen „*emancipatie* en *vrijverklaring*. Deze uitdrukkingen brengen onwille-„keurig maatregelen van eenen geheel anderen aard voor den geest; „men heeft daarom gemeend ze zorgvuldig te moeten vermijden, om „geene schadelijke denkbeelden door het gebruiken van onjuiste bena-„mingen worden opgewekt."

Wij hebben reeds in het slot onzer voorrede, ons onvermogen bekend met betrekking tot de taalkennis; dit gevoel van onvermogen doet ons huiveren, om een uitspraak te doen in alles, wat daarmede in de verte in verband staat. Indien wij echter naar ons gemoed te werk gingen, dan zouden we uitroepen: *er is toch altijd meester boven meester!* Om zeker spel te spelen zullen wij liever een beroep doen op onze taalkundige „landgenooten," met vriendelijk verzoek, ons te verklaren, wat het zeggen wil „*opheffing van het meesterschap.*" In onze eenvoudigheid begrijpen wij, dat in de gebezigde termen van „*opheffing* van het meesterschap" de beteekenis ligt van het geheel *vervallen* van het meesterschap, en dat als het natuurlijk gevolg hiervan, de slaaf geheel *vrij* wordt. Niet wij alleen geven die beteekenis hier aan, maar vóóral de slaven zullen er een volkomen vrijge-

physiek maar moreel; en wanneer geen van onze waarde landgenooten zich die benoeming liet aanleunen, zonder de overtuiging te bezitten, dat hij aan die benoeming kan beantwoorden, bedenkende dat hij als eerlijk man aan zich zelven en aan de maatschappij verpligt is, die plaats aan ervaren mannen over te laten, en het doel toch niet zijn kan, niet wezen mag, landsgeld te ontvangen om alléén voor bijzondere oogmerken, of voor de luxe in de Tweede Kamer zitting te nemen.

ving door verstaan; dezen zullen zich geen denkbeeld kunnen vormen van hetgeen hun zal worden gezegd, als zij ondervinden hetgeen er met hen gedaan zal worden. Zij zullen zich natuurlijk voorstellen geen meester, van wat aard ook, meer te bezitten; zij zullen vreemd opzien wanneer het Gouvernement als hun nieuwe meester optreedt, ondanks de opheffing van het meesterschap. Het zou naar onze meening, juister wezen, dat er gezegd wierd: „het partikuliere meesterschap wordt vervangen door dat van het Gouvernement." Wat er in het rapport gezegd wordt is eene ongeoorloofde begoocheling van weerlooze schepselen, die, wat men er ook van denken moge, waarlijk niet geheel van gezond verstand ontbloot zijn. Wij durven hen hier gerust sprekende invoeren, en ieder onpartijdigen deskundige tot tegenspraak van hun vermoedelijk oordeel oproepen:

A. Ká! ba! joe jéri, dem go poeloe wi máss'ra.

B. Kabá dan! fa joe sâbi?

A. Na so dem táki.

B. Wé! dan wi tron fri ba, tangi fo Gado!

A. Fri...! no fri; lánti téki wi abra.

B. Ouw...! dátti dem káli, poeloe wi máss'ra? Wé dan wi no fri! dan wi tron ningre foe lánti en wi kinki mass'ra no mo: Si..á! Gádo kibri wi, bakrá doe sani nánga wi, pôti ningre! Ká! óenoe....! na so dem léri ini bóekoe!

A. Zeg vriend! (bá wordt bij verkorting gebezigd voor baja) hebt gij het gehoord, ze gaan ons onze meesters afnemen.

B. Och kom! hoe weet je't?

A. Zoo zeggen ze.

B. Wel, dan worden we vrij. God zij gedankt!

A. Vrij...! neen niet vrij, het land neemt ons over.

B. O...! noemen ze dat onze meesters afnemen? Wel dan zijn we niet vrij, we worden dan landsslaven... en wij verruilen slechts van meesters, bah! God bewaar ons! de blanken doen toch met ons arme negers wat ze willen! O! die onverbeterlijken! hebben ze dat in de boeken geleerd!

Stellig verstaan de negers het woord „emancipatie" niet, maar wel „vrijverklaring, opheffing van het meesterschap." Of het geijkte of ongeijkte uitdrukkingen zijn, nimmer kan toch, als het plan van de Commissie gevolgd wordt, van die uitdrukkingen worden gebruik gemaakt, omdat noch de eene, noch de andere

in waarheid kan gebezigd worden. Had zij eenige kennis van zaken gehad, dan zou zij er de eigenaardige benaming aan hebben gegeven, die voor een ieder, en ook voor de negers, volkomen verstaanbaar ware geweest, namelijk: alle slaven zullen onteigend, en vooreerst *landsslaven* worden: ningre foe lanti.

Op blz. 123 van het rapport lezen wij:

„Reeds is gezegd, dat de bovenstaande berekeningen door de meer- „derheid der Staats-Commissie werden goedgekeurd na een gerekt „debat. Een der dissentierende leden heeft vermelding verzocht van „zijn gevoelen, dat de lasten te laag, de baten te hoog zijn geraamd. „Zoo meent hij dat vijftien of twintig negergemeenten niet voor ƒ762,515. „kunnen worden gevestigd, en dat daarvoor ten minste ƒ 2,000,000 „behooren te worden uitgetrokken, terwijl hij wijders oordeelt, dat „men bij het begrooten van het product van den veldarbeid, had moe- „ten uitgaan van de onderstelling, dat de veldarbeiders in de eerste „vier jaren door 'sterfte met tien ten honderd zullen verminderen. „Eindelijk gelooft dat lid, dat de aanvankelijke uitgaaf van ƒ15,000,000: „voor dit ontwerp vereischt, door den Staat voor nuttiger einden be- „hoort te worden bespaard."

„De meerderheid deelde in deze beschouwingen niet: zij oordeelde „de aangetoonde geldelijke uitkomsten aannemelijk en de overige pun- „ten van bezwaar op eene voldoende wijze opgelost, met het gevolg „dat, ten slotte, *met vijf tegen twee stemmen*, besloten werd het derde „ontwerp namens de Staats-Commissie aan Uwe Majesteit voor te „dragen, als geschikter dan eenig ander haar bekend plan, om bij „het opheffen der slavernij in Nederlandsch Guyana, de regten der „meesters en eigenaars te eerbiedigen, de Nederlandsche schatkist voor „schade te behoeden, en de van de slavernij ontslagenen te vormen „tot leden van zelfstandige, ordelijke en arbeidzame maatschappijen; „uitkomsten die, zoo zij door eene vastberadene en belangstellende uit- „voering worden bereikt, de Nederlandsche emancipatie in Suriname „hoog zullen verheffen boven die, welke andere kolonien, in gelijke „omstandigheden verkeerende, zoowel uit een industrieel als uit een „zedelijk oogpunt, hebben gebragt aan den rand van het verderf."

„Het ontwerp, waarvan de meerderheid der Staats-Commissie zulke „gunstige verwachtingen heeft, wordt Uwe Majesteit hierbij aangebo- „den. Het is vervat in een *ontwerp van wet tot vernietiging van het „meesterschap in de kolonie Suriname*, en in een *ontwerp van reglement „op de onteigening der slaven en gronden*, hetwelk als een integrerend „gedeelte dier wet moet worden beschouwd."

In drie hoofdstukken verdeeld handelt het eerstgemelde stuk:

I. Over de opheffing van het meesterschap.

II. Over de vestiging en den regtstoestand der van het meesterschap ontheveneu en over hunne bestuurders.

III. Over de middelen om de onteigeningsgelden te vinden en de maatregelen om daarvan teruggave te erlangen.

„De Staats-Commissie is uitgegaan van het begrip dat de wetge- „vende magt behoort vasttestellen de beginselen, waarop de maatre- „gel rusten moet, en voorts alle bepalingen, waarbij de regten en be- „langen van derden en van de schatkist zijn betrokken. De toepas- „sing dier beginselen vermeent de Staats-Commissie daarentegen dat „behoort tot den kring der uitvoerende magt.

„Opdat Uwe Majesteit zich met het gevoelen der Staats-Commissie „omtrent de wijze van uitvoering zou kunnen bekend maken, vooral „opdat H. D. zich zou kunnen vergewissen, op welke gronden de „overtuiging der Commissie rust, dat hetgeen zij voordraagt inderdaad „uitvoerlijk is, heeft zij verder bij dit rapport gevoegd:

a. een ontwerp van reglement op de inrigting en het bestuur der distrikts-gemeenten in de kolonie Suriname;

b. een ontwerp van reglement op de inrigting en het bestuur der gilden in de stad Paramaribo;

c. een ontwerp van voorloopige bepalingen ten aanzien van den regtstoestand der van het meesterschap ontheven personen in de kolonie Suriname, in het bijzonder met betrekking tot het burgerlijk regt, de regtsvordering, de strafvordering en het strafregt.

Onder al de wanstaltige voorstellen der Commissie verdient hier het in 't leven roepen van *gilden* toch wel een plaatsje. Op zichzelven genomen is het een zeer onschuldige zaak, maar in betrekking tot de maatschappij, op welke men het wil toepassen, heeft het een allerkoddigst voorkomen: hoe ziet men kans hiermede de negers gemeenzaam te maken, dien men zoo weinig begrip toekent?

Op andere plaatsen worden „landdrosten" benoemd, omdat de negers met dien naam bekend zijn — dit bepaalt zich echter alleen tot Nickerie. Noch het een, noch het ander wordt door de negers begrepen; het woord is zeer moeijelijk door hen uit te spreken — „*gildenmeester*" zullen ze nimmer leeren zeggen, noch in 't algemeen verstaan.

Ook dát zijn al weder bewijzen van volslagene onbekendheid met de eerste behoeften der zaak, en het gevolg daarvan is, dat men niet heeft kunnen aanwenden wat de zaak vordert, maar wel, omgekeerd, de zaak heeft dienstbaar gemaakt aan eigene

denkbeelden. Men zou bijna gelooven, met betrekking tot het gilden-systeem, dat daarbij een gevoel heeft gewerkt van eene ophanden zijnde republiek, waartoe men de kiem heeft willen aanbrengen, en waarop het met al zulke verkeerde handelingen wel eens zou kunnen neerkomen.

Op pag. 151 lezen wij:

„Het beginsel van schadeloosstelling bij onteigening stiptelijk en „zuiver toegepast, zou eigenlijk medebrengen, dat voor ieder eigendom „en elken onteigenden eene afzonderlijke waardering plaats vond; doch „alzoo zou men, bij het streven naar een overigens prijzenswaardig „doel, tot het onuitvoerlijke zijn afgedwaald."

Waarom heeft de Commissie dat eerste beginsel laten varen? Zij noemt het, zeer te regt, stiptelijk en zuiver, terwijl zij er een ander minder zuiver beginsel van schadeloosstelling voor in de plaats stelt. Indien men zich aan het eerste had gehouden, zou men nimmer die hooge prijzen in het algemeen hebben berekend, en zeker niet voor de houtgronden in het bijzonder: waarschijnlijk zal echter dit laatste meer met bijzondere belangen strooken. Wij hebben bij het doorbladeren nog vele anderen punten ter behandeling aangeteekend, maar wij gelooven genoegzaam het verkeerde van het geweldige centralisatie-plan der Commissie tot het emanciperen te hebben aangetoond: — die aanteekeningen zijn echter niet verloren en kunnen welligt later bruikbaar worden.

Al wat door de Commissie op nieuw en bij herhaling, soms anders ingekleed, van pag. 123, 131 tot opluistering en aanbeveling van haar plan wordt gezegd, tengevolge van het beginsel waarvan zij is uitgegaan, meenen wij reeds te hebben behandeld, wij zullen ons daaraan, zonder er toe gedrongen te worden, niet verder vermoeijen. Onder andere nog komt daarin voor: dat het plan der voorstellers het geschiktste is van al de bij de Commissie bekende ontwerpen ter opheffing (?) van de slavernij in Nederlandsch Guyana, ter eerbiediging van de regten der meesters en eigenaren; ter behoeding voor schade (?) aan de Nederlandsche schatkist en in het belang der van slavernij ontslagenen enz. (zie pag. 123); dat haar plan al verder steunt op finantiele (?) staatkundige (?) zedelijke (?) gronden; dat na *zegge tien* jaren de nieuwe organisatie zal worden herzien; enz., — dat alles wordt daar door de Commissie opgelost (?). Onze refutatie van al dat mag als overbodig worden beschouwd, omdat zulks

reeds in den boezem van de Commissie is geschied. En ofschoon de leden, die zich met het plan der voorstellers niet hebben kunnen vereenigen, niet genoemd worden, zullen wij daar het meest ervaren lid, den Heer RADERS, voor houden en hulde doen aan diens juist oordeel; niet omdat dit met het onze overeenkomt, maar omdat het op de zuivere waarheid gegrond is.

Wij willen ons nu nog kort bepalen tot het vlugtig doorloopen van de bovenhandsche lichtinwinningen der Commissie bij eenige Heeren, door haar tot dat einde in hare vergadering geroepen. (Zie pag. 116 van het Rapport). In hoe verre de leden en het archief door die Heeren verlicht zijn geworden, zullen onze lezers zelve kunnen afleiden, wanneer uit de gegeven antwoorden blijkt, dat die Heeren veelal betrekkelijk onze zienswijze deelen. Intusschen moeten wij bekennen dat wij moeite hebben gehad om ons zelven te beheerschen en onze plaisantrie te onderdrukken, waartoe toch dat zoeken naar licht wel aanleiding geeft. De ernst der zaak heeft ons er van teruggehouden, ofschoon, zoo wij er aan hadden toegegeven, wij slechts een weêrklank zouden geleverd hebben van de wijze waarop die ernstige zaak wordt behandeld.

Op pag. 282 staat:

„De Voorzitter zegt, dat er zich onder de zoo even door hem bedoelde emancipatie-plannen een bevindt, hetwelk veel overeenkomst heeft met het plan, dat in het jaar 1844 door wijlen den Heer W. H. LANS werd ontworpen en den Heer ROUX waarschijnlijk niet onbekend zal zijn."

„De Heer ROUX antwoordt, dat hij zeer goed bekend is, met gemeld plan van den Heer W. H. LANS, daar hij deel heeft uitgemaakt van eene Commissie, die in der tijd, ter beoordeeling van dat plan, door den Gouverneur Generaal B. J. ELIAS werd benoemd."

„Naar aanleiding van deze mededeeling meent de Voorzitter zich van eene breedvoerige ontwikkeling van het bij de Staatscommissie in overweging zijnde emancipatie-plan te kunnen onthouden, en alleen te moeten doen uitkomen, dat het geene zoo wijde strekking heeft als dat van den Heer LANS, daar het zich bij de regeling van den veldarbeid, na volbragte emancipatie, bepaalt en het malen en bewerken van het suikerriet, kortom alles wat tot het fabriekwezen betrekking heeft aan de industrie van particulieren overlaat."

Wat aanleiding kan hebben gegeven tot de kennismaking van den Heer ROUX met de Staats-Commissie, of hij er door den Heer

Bosch Reitz is aanbevolen, of dat hij uit eigen beweging, belangloos, uit liefde voor de zaak, er zich mede in betrekking heeft gesteld (tot welk vermoeden onze ontmoeting op de audiëntie van den afgetreden Minister van Koloniën wel den schijn geeft) wij konden het niet juist te weten komen, en pasten op het laatste geval onwillekeurig de neger-odo (spreekwoord) toe: „Bonjó wákka, sóekoe dágoe!" [1]) Thans wordt het ons echter duidelijk, ja, nu gaat er ons een licht op! — De Heer Roux is lid geweest van de Commissie door den Heer Elias benoemd (zie boven), en die Commissie was met denzelfden geest bezield, welke in de Staat-commissie voorzit, waarheen de Heer R. ondanks zich zelven werd getrokken. — „Les beaux esprit se rencontrent!"

Indien toch de Voorzitter de minste kennis van zaken en van *Suriname* bezat, hij had het overtollig geacht aan de Heer R... te vragen, of hij het plan van de Heer Lans kende. Wie kent het niet, die met de kolonie bekend is? wie kent niet de antecedenten van dien beruchten alias cultuurman, den algemeen beminden (?) Heer Lans in Suriname? en vooral de landbouwkundigen! — Wij zijn er zeker van, dat, als de Heer R. geheel onpartijdig met de Commissie in aanraking was gekomen, hij bij die bovenhandsche vragen niet zelden een onderhandsche glim- of grimlach had moeten smoren.

Wij nemen het den Voorzitter niet euvel, van meening te zijn, zich van eene breedvoerige ontwikkeling te kunnen onthouden enz. Hij zal het ons echter niet ten kwade duiden, dat wij ons veroorloven hier iets van het plan van den Heer Lans mede te deelen, opdat onze waarde landgenooten er ook eenigzins mede bekend worden, waartoe deze gelegenheid ons allergeschiktst voorkomt.

---

[1]) De beenen loopen, en zoeken de honden — zinspelende op den tegenovergestelden loop eener zaak of handeling van iemand, bijvoorbeeld: „belang- „loosheid en eigenwaarde loopen zich niet op dringen, maar wachten tot men „haar opzoekt."

Wij kunnen ons niet weerhouden nog een neger-spreekwoord mede te deelen, dat wij echter putten uit het Neger-Engelsch Woordenboek van den Heer Mr. H. C. Focke, waarin een rijke voorraad neger-odo's (spreekw.) gevonden wordt, die de onweersprekelijkste blijken dragen van de ontwikkelde geestvermogens der negers:

„Te joe nákki káppa lási, joe jéri bolimán tóngo:" wanneer gij onder aan den suikerketel klopt, zult gij des kokers stem vernemen. De zin is: „die bij het onderzoek naar de waarheid den regten man treft, zal het ware van de zaak vernemen."

Het bovengenoemde door den Heer LANS ontworpen plan, waaraan de Heer J. C. BAUD den fraaijen titel gegeven heeft, van „Centralisatie" ter verbetering van het fabriekwezen, enz., doch waarin echter hoegenaamd niets, niet het minste spoor van emancipatie of verbetering van het lot der negers te vinden was, heeft aan het land ongelooflijk énorme schatten gekost; en toch wordt het tot heden toe met eene standvastigheid volgehouden eener betere zaak waardig.

De uitvinder van dat stelsel, wijlen de Heer LANS, was eerst ambtenaar, daarna curator en weesmeester van de kamer der onbeheerde boedels, en laatstelijk Inspecteur der cultures in de West-Indiën. Iedereen die dezen heer LANS in Suriname gekend had, — *wij ook* — was als door het onweder getroffen, een man, wiens antecedenten zoo weinig met cultures in verband stonden, en welke over het geheel, administratief gesproken, niet zeer gunstig luidden, te zien geroepen tot het daarstellen eener zaak, voor welke in ieder geval een deskundige bij uitnemendheid werd vereischt. De Heer LANS stond wel is waar in Suriname bekend als een weinig beduidend ambtenaar, maar (bij wijze van compensatie) vooral niet als planter. Wanneer hij al van het eerste — het ambtelijk vak — niet veel wist, van het laatste (de planterij) wist hij bepaald niets. Dit is zoo waar, immers wat het laatste betreft, dat het eene in Suriname met graagte herhaalde anecdote is: dat LANS, reeds inspecteur der cultures zijnde en eenmaal met lof over het kostelijk uitzigt, dat een veld met suikerriet opleverde, uitwijdende, van den glimlagchenden planter, tot wien hij het woord rigtte, ten antwoord kreeg: „Met uw welnemen, Heer Inspecteur van de Cultures, „dat veld heeft geen *suikerriet*, dat is *paardengras*!"

Maar wat de drangredenen van den Heer J. C. BAUD tot deze benoeming van LANS waren, eene benoeming welke aanleiding gaf tot aankoopen van kostbare machines, tot hooge bezoldigingen, welke hoegenaamd geen nut hebben opgeleverd, en dat ook niet konden, zij dienden tot niets, dan tot verrijking van den heer LANS! Die drangredenen op te sporen zou buiten ons bestek leiden.

Intusschen, — welke ook de geheime oogmerken met deze benoeming van LANS waren, — het voorwendsel waaronder dezelve plaats greep was, de verbetering der Surinaamsche suikerfabrieken. Daartoe zou LANS de gouvernements-plantaadje Catharina Sophia, tot eene soort van ferme modèle, een model-

plantaadje inrigten. Op die plantaadje zoude eene stoom-machiene worden geplaatst, waarmede, behalve al het suikerriet van eigene productie, ook nog voor een zeker bepaald loon of naar een vast te stellen tarief, al het suikerriet uit den omtrek zoude kunnen worden afgemalen; zoodat de eigenaren der omliggende suiker-plantaadjes zich in den vervolge slechts zouden hebben toe te leggen op den landbouw, op de vermeerdering hunner aanplantingen van suikerriet, en zich niet behoefden te bekommeren over de fabriekaadje. Mogt dit aanvankelijk in den omtrek van de gouvernements-plantaadje gelukken, dan zouden in elk distrikt dergelijke machines worden opgerigt, hetgeen algemeen door het gansche land de particuliere stoom-, water- en verdere suikermolens zoude hebben kunnen doen vervallen, en alzoo de door den minister J. C. BAUD gedoopte en door den inspecteur der cultures LANS, geprojecteerde „Centralisatie" der fabrieken daarstellen.

Het is inderdaad niet te ontkennen, dat deze theorie voor iedereen, die nooit in Suriname is geweest en die met de belangen, de aangelegenheden, de ligging en den algemeenen toestand aldaar onbekend is, fraai genoeg klinkt. Maar voor de West-Indische kolonisten, en vooral de planters, was het eene gevaarlijke praktijk, want het was om zich, — zoo niet dood — dan toch een ongemak te lagchen.

Om hiervan het regt begrip te verkrijgen, moet men zich voorstellen, dat de algemeen gevestigde particuliere exploitatie van den Surinaamschen landbouw, genoegzaam als van zelve medebrengt, dat de zucht tot ruime winsten en tot het halen daarvan zoo veel er van te halen is, een voldoenden waarborg oplevert, dat bij de planterij, zoowel als bij de fabriek van ieder particulieren eigenaar, alle mogelijke verbeteringen worden aangebragt die van buiten af bekend worden, maar ook die dáár door de planters zelven worden uitgevonden. Om het nog duidelijker te maken, neme men wel in aanmerking, dat Suriname eigenlijk de hoogeschool, de akademie voor de planters te noemen is; zoodanig, dat, toen de generaal VAN DEN BOSCH zijn kultuur-systema voor Oost-Indië in werking begon te brengen, hij liefst en het eerst Surinaamsche planters gebruikte, om in de Oost-Indië te gaan les en onderwijs geven.

Nu is het wel na te gaan, met welke begeerigheid de Surinaamsche planters naar LANS moesten staan wachten, naar LANS,

die van den landbouw hoegenaamd niets wist noch begreep, zich alleen bij den Heer BAUD had weten aangenaam te maken, en daartoe had gebruik gemaakt onder andere van een door hem geschreven brochuretje, hetwelk, behalve eenige overgenomene denkbeelden en bladzijden van ANTHONI BLOM, — den wegwijzer bij uitnemendheid der planters in het laatst der vorige en het begin dezer eeuw — niets bevatte dan eenige onbeduidendheden over den veeteelt en dergelijke. Wat er degelijks in was, wist men overigens in Suriname beter, of althans even goed als LANS; maar dat was luttel. Hoe dit ook wezen moge, in ernst of voor de leus, de Heer J. C. BAUD was zoo met de wetenschap, met de landbouw-plannen van LANS ingenomen, dat hij hem dubbele hersenen toeschreef.

LANS die intusschen in Suriname verscheen, zag dáár, (als reeds gezegd is), met zijne „dubbele hersenen" paardengras voor suikerriet aan, en genoot daarvoor aan tractementen, reisgelden en verdere emolumenten, de somma van *f* 24,000 jaarlijks. De machines kostten elk, in de fabriek van de Heeren DECROSNE en CAIL te Parijs, de somma van *twee honderd duizend francs.* Hierbij dient te worden opgemerkt, dat bij deze zeer kunstig en wetenschappelijk zamengestelde werktuigen volstrekt zeer bekwame ingenieurs noodig waren, die deze soort van machines nooit, zoowel bij de oprigting als bij het in werking zijn, mogen verlaten; immers niet in Suriname, alwaar een bekwaam ingenieur in de meeste gevallen niet te vervangen is.

Tot het nemen van maatregelen om zulk een doel te bereiken: verbetering van suikerfabrikaat en centralisatie der fabrieken, werd per se een zaakkundige bij uitnemendheid vereischt. Zoo LANS bevoordeeld moest worden met alle geweld, waarom daar niet iets anders voor gevonden? eene of andere betrekking, welke evenveel of des noods meer opleverde, maar waaraan niet onvermijdelijk verbonden was, zoo vele schatten en menschenlevens op te offeren, als dit Centralisatie-plan gekost heeft; schatten in de eerste plaats voor de aankoop der machines, oprigting, onderhoud, enz. hetwelk alles nog te overkomen zoude geweest zijn, wanneer het doel bereikt, suiker bereid ware, en de impulsie tot algemeene belangstelling geleid en deelneming gewekt hadde. Maar niets van dat alles. Na verloop van eenige jaren, gedurende welke de Heer BAUD steeds verlangende was eenig resultaat van de zaak te vernemen, rustte deze op de ontvangen

verrassende depeches van den landbouw-inspecteur LANS een vaartuig uit, de Maria Eliza, kapitein of schipper JAN DIK, op retourvracht van suiker, geproduceerd op de gouvernements-plantaadje Catharina Sophia in Suriname, door denzelfden Heer LANS. Ditzelfde schip Maria Elisa, schipper JAN DIK, is een half jaar daarna, weder te Amsterdam teruggekeerd, maar *met geen lading suiker — neen — met een lading Surinaamsch hout.* LANS keerde niet lang daarna zelf insgelijks terug zonder suiker te hebben afgeleverd, en werd gedurende de laatste jaren — tot zijn dood toe — hier te lande door den Heer J. C. BAUD met een wachtgeld van zes duizend gulden (*f* 6000) gesalarieerd. Menschenlevens in de tweede plaats heeft de zaak gekost, door het onophoudelijk, jaren achtereen, opgevolgd sterven van al de fransche ingenieurs, die bij het Departement van Koloniën door tusschenkomst van de firma DESROSNE EN CAIL werden aangesteld, om de aangekochte stoommachines op te zetten en in werking te brengen. Die menschen vertrokken een voor een naar Suriname, en regelmatig ontving de minister de aankondiging van hun overlijden, bijna gelijktijdig met het berigt van hunne aankomst. Men kan nagaan hoezeer deze vergeefsche uitzendingen, alsmede het tijdverlies, dat het tot stand brengen der zaak vertraagde, de kosten verhoogden. Maar eindelijk na vele jaren sukkelen en tobben kwam de machine tot stand, en wat was nu de uitslag? Dat, zoo als de Heer BAUD had *kunnen* weten, — want wat was daartoe anders noodig dan eenige locale kennis, — en de Inspecteur der Cultures LANS had *moeten* weten, — deze soort van machines, door hunne te zeer ingewikkelde en kunstmatige zamenstelling, voor Suriname zijn gebleken ongeschikt te zijn, dat daaraan zeer belangrijke geldsommen geheel verloren zijn gegaan, en dat die machines, niet „welligt" — volgens het rapport — daar onbruikbaar liggen, maar positief op de plantaadje Catharina Sophia, zoo als wij reeds hebben gezegd, door de roest worden verteerd.

Nu gaan wij nog met stilzwijgen voorbij de enorme uitgaven, die het onderhoud van die gouvernements-plantaadje met eene negermagt van 4 à 500 hoofden, gedurende zoo vele jaren dat die kunstenarijen daar vertoond zijn geworden, ten gevolge heeft gehad; zonder nog te willen gewagen van den verkeerden indruk, dien het op de negers heeft gemaakt, die tevens aan den arbeid werden ontwend; — terwijl die Gouvernements-plantaadje voort-

durend op eene wijze werd beheerd en geadministreerd, die veel te wenschen overliet, en, zoo als wij reeds vroeger hebben aangetoond, dat gebrek tot op heden nog niet is hersteld.

Behalve de ellende en verkeerdheden die er werden begaan, had men nog zoo veel goeds, nuttigs en weldadigs te betreuren, dat werd nagelaten. Zoo men naar de adviezen van mannen van ervaring en locale kennis had willen luisteren, zouden, bijv. indien de landsplantaadje, van den aanvang af, door bekwame planters bestuurd, door brave administrateurs was beheerd, de opbrengsten aanzienlijk zijn geweest, met die opbrengsten de onkosten van eene kolonisatie volkomen kunnen gedekt zijn geworden, en thans reeds in vollen bloei zijn geweest, niet alleen, maar reeds voor lang had men met die landsplantaadje een voorbeeld ter algemeene navolging kunnen geven, door er een begin te maken met doelmatige instellingen, waardoor de kiem ware gelegd voor de emancipatie der slaven. — Wij hebben het plan van den Heer LANS kort, maar naar waarheid geschetst, en wij geven den waarden landgenooten in overweging, of het, na eene proef te hebben genomen die zulke bittere vruchten heeft geleverd, niet tot leering moest strekken om voorzigtiger te worden en zich niet voor de tweede maal te stooten, in plaats van op nieuw, op veel, veel uitgebreider schaal, dat kunststuk nog eens dunnetjes over te ondernemen, waarbij veertig duizend menschen en ontzaggelijke sommen gelds van de landgenooten in de waagschaal zullen worden gesteld. Tenzij het geloof aan de waarheid van onze mededeeling aan het wankelen kan gebragt worden, door dien een man, die minstens dertig jaren steeds in den Surinaamschen landbouw, als blank officier, directeur of slavenmeester en administrateur is werkzaam geweest, het doet voorkomen, alsof er in der daad nog eenige waarde aan het plan en de uitvoering van den inspecteur der cultures LANS kan gehecht worden; waartoe het benoemen van eene commissie in Suriname, zamengesteld uit „onbevooroordeelde" landbouwkundige leden, zoo als de Heer ROUX die daar lid van is geweest, misschien wel aanleiding geeft. Intusschen mogen wij veronderstellen dat, als de Heer HOFFMAN met de zaak der landsplantaadje bekend ware geweest — in zoo verre slechts als ZEd. het door het bovenstaande geworden is — zijne aanmerkingen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal over het meerdere en mindere commissieloon voor

den verkoop van de suiker van de landsplantaadje een zeer ondergeschikt zaakje zou geworden zijn.

Maar de Heer ROUX was toch ook zeker bekend met het gevoelen, uitgebragt door den Kolonialen Raad, waarvan hij welligt ook onder de regering van den Heer Gouverneur RADERS lid is geweest, — zoowel als met de voortdurende afkeuring van het stelsel des Heeren LANS door gemelden Gouverneur (zie pag. 63 van het Rapport). Die afkeuring van dien Raad en van dien bevoegden Gouverneur, was dat hors de saison, om daar ook tevens van te gewagen, of viel dit niet in den geest van den geachten Voorzitter? want de Heer ELIAS kende Suriname niet; hij was een Oostindie-man, en kunstmatig in het centralisatieplan van den Heer LANS en van den Minister J. C. BAUD ingesleept. De geest hiervan had ook anderen van dien tijd overrompeld, maar kon geen ingang bij de meerdere ervaring van den Gouverneur RADERS vinden, die de zaak aan de waarheid toetsen kon en die, tengevolge daarvan, nimmer zijne goedkeuring daaraan geven mogt.

Intusschen als men de zaak eens omkeert, valt het koddige onmiddelijk in het oog: de Heer ROUX, die evenmin van de Oost-Indië weet als de Heer BAUD van de West-Indiën, president gemaakt van eene Commissie tot hervorming van een of ander Oost-Indisch eiland, en de Heer BAUD ontboden om licht aan te brengen, terwijl de Commissie reeds van eenige lichten was voorzien — hoe zou de Heer BAUD dit wel opnemen? Wij hebben zulk een middel wel eens meer aan den Heer BAUD aanbevolen; maar het schijnt niet te bevallen, omdat er nimmer gebruik van is gemaakt; het is anders een efficace middel om de absurditeit te doen uitkomen.

Moet de Heer ROUX niet raar hebben opgezien, toen hij den Heer FIERS SMEDING, die toch van professie een regtsgeleerde is, als door een tooverslag in een' Surinaamschen landbouwkundige gemetamorphoseerd zag? Er zijn, zoo als de Heer ROUX zeer goed weet, vele jaren onafgebroken noodig tot het verkrijgen van die kennis, welligt nog meer tijds dan de Heer FIERS SMEDING voor zijne regtskennis heeft noodig gehad. Wij hebben alle redenen om te vooronderstellen, dat de Heer FIERS SMEDING het antwoord van den Heer ROUX niet heeft kunnen begrijpen.

De technische termen, die alleen door ervaren Surinaamsche planters kunnen begrepen worden, moeten voor den Heer FIERS

SMEDING even zoo vreemd hebben geklonken als dit bij den Heer ROUX zou plaats hebben, ten opzigte van regtskundige beschouwingen over de natuurregten en de vrijheden van den mensch, en over het adulterium of over de taktiek van een Surinaamsch veldheer. Met moeite kunnen wij ons weerhouden om dat gansche verhoor van de Heeren ROUX en GULCHER in al zijne bijzonderheden te behandelen; ons werk zou er te volumineus bij worden. Wij mogen echter eenige punten niet onaangeroerd laten, vooral om te doen zien hoe ver de Commissie hare eigene denkbeelden wil doen boven- en doordrijven.

De Heer ROUX zegt op pag. 284, en verder op pag. 287.

„Kon men echter eene plantage uit bij voorbeeld zes naast elkan„der gelegene plantages vormen en daarop eene negermagt van min„stens 500 of 600 werkbare koppen, bijeen brengen, dan zou het stelsel „van centralisatie der fabrieken ongetwijfeld de allergunstigste uit„komsten opleveren."

„Het concentreren der negermagten is voor Suriname eene aller„belangrijkste en zeer gewenschte zaak, daar de verspreiding van mag„ten op vele plaatsen een groot gebrek aan arbeidende handen heeft „doen geboren worden. Het aantal koppen, waaruit de magten bestaan, „verschilt in den regel zeer veel van dat der werkbare slaven, die zij „opleveren, zoodat het sterven van een arbeider dikwijls meer verlies „veroorzaakt dan door de geboorte van drie kinderen wordt vergoed. „Door veelvuldige geboorten neemt eene magt wel toe in cijfer, en „vooral in consumenten, maar niet in arbeidende handen. Vandaar „dat plantages met talrijke negermagten dikwijls behoefte aan arbei„ders hebben. Dit kwaad is alleen door concentratie der negermagten „weg te nemen, welk middel daarenboven het groote voordeel aan„biedt van eene betere contrôle mogelijk te maken. Zoodra de slaven„magten op bepaalde punten bijeen getrokken zijn, zal er een behoor„lijk politie-toezigt over hen uitgeoefend kunnen worden. Hieraan valt „bij de bestaande verspreiding niet te denken. Veel, dat niet behoorde „te gebeuren, wordt dan ook thans oogluikend toegelaten, bij gebrek „aan middelen om het te voorkomen of te constateren, doch zou in „geval van concentratie door de zorg der politie verhinderd kunnen „worden."

Wij hadden daar gaarne bijgevoegd willen hebben, zoo als dit pag. 284 door hem bedoeld werd: een getal van 5 à 600 werkbare koppen van eenige naast elkander gelegene plantaadjes, en alsdan zouden wij er nog bijvoegen: indien de omstandigheden zulks volstrekt vereischen en het con amore, zonder dwang, kan plaats hebben; maar in geen geval onnoodig en met geweld.

Waarde Heer, vindt gij er niet eene schreeuwende onregtvaardigheid in om met de hout- en katoennegers, maar vooral met de eersten, eene uitzondering te maken op den algemeenen regel? dat springt echter minder in het oog, wanneer ze zooveel mogelijk op de plaats moeten worden gelaten, waar ze zich bevinden. Volkomen deelen wij in deze zienswijze, dat er over het algemeen, maar vooral bij de houtnegers groote moeijelijkheden bestaan, en dat die niet dan met geweld zich zullen laten verplaatsen. Maar kan dat geweld in den geest vallen van de emancipatie der negerslaven? Zeer teregt hebt gij de houtnegers van Parra en Bergendal als voorbeeld geciteerd; hen, vooral de laatsten, te willen vervoeren zal te vergeefs beproefd worden; het is een allergevaarlijkst waagstuk; zij zullen zich liever tot den laatsten man laten doodschieten, en dat zal geen minder getal soldaten kosten; deze zijn tegen de negers in de bosschen niet bestand. Zoo iets moet noodwendig een gevaarlijk antecedent daarstellen voor anderen, die aanspraak hebben op dezelfde voorregten van ook op hunne plaats te blijven. Maar gesteld, men zou ze mogen en kunnen dwingen, zou men er iets ten goede meê kunnen uitrigten? Met onwillige honden toch is het slecht hazen vangen. Dit levert echter tevens een levend bewijs voor de onregtvaardigheid, ook van de schadeloosstelling, en dat die op valsche gronden steunt; namelijk dat voor negermagten, die veel minder productief zijn, zooveel zal worden betaald; eene tweede onregtvaardigheid is, dat de andere negers zullen moeten werken om die te veel betaalde gelden voor de eerstgemelde te voldoen.

Nergens ook vinden wij iets in het beruchte centralisatie-plan om negermagten, die niet te centraliseren zijn, productief te maken, dat wil zeggen: zoo als *wij* dat bedoelen, steeds par affection en nimmer par violence. Misschien klinkt dit wat vreemd in het oor van een Surinaamsch planter; wij zien evenwel kans om die meest befaamde oppositie-negers, bijv. die van Bergendal, door hun regt van privilegie beschermd, productief te maken zonder het minste geweld niet alleen, maar met de hoogst denkbare welwillendheid hunnerzijds; en zoo lang geene verschillende proeven naar onze wijze genomen worden om de negers ongedwongen te doen arbeiden, mag het als geen axioma worden aangenomen, dat geen neger zonder geweld aan den arbeid te houden is.

Er loopt bij dat verhoor intusschen zeer veel van St. Anne

onder. Het was toch voor den Heer ROUX eene moeijelijke positie om de kerk in het midden te houden. Dikwerf is de negerodo hem wel van pas gekomen: *téki joe kòni, hòli joe dom* *). Het was toch waarlijk een kunststuk om zulken doortrapten leeken een antwoord te geven, zóó, dat het zoo wat voor hun begripsvermogens vatbaar was; in hoeverre hij daarin geslaagd is valt moeijelijk te gissen — Wij gelooven echter dat de meeste antwoorden door de vragers gecoquetteerd werden begrepen te worden, indien het geheel geen comedie is geweest.

Den geest die in de antwoorden, met betrekking tot de negers doorstraalt, zijn wij geenszints toegedaan. Deze kon aan de Commissie voldoen en was voor haar welligt voorbereid koren op haar molen; ons en den meesten onzer „landgenooten" kan en zal zulks niet bevallen. Men moet toch consequent blijven; en eens aangenomen dat de voorbeelden van trouw der negers uitzonderingen zijn, en niet van algemeene toepassing (zie pag. 293 van het Rapport), dan valt ook tevens het voorbeeld op pag. 288 geciteerd, omtrent de ondervinding des Heeren ROUX, betrekkelijk het niet werken van een vrijgegeven neger, in dezelfde categorie, en is alzoo evenmin van algemeene toepassing, hoe gretig ook de Voorzitter dat als zoodanig aangreep.

Wij willen redelijk wezen en niet ontkennen dat men overal de zoogenoemde zeeuwsche jicht aantreft, en voornamelijk in de tropische klimaten; hierop maakt alzoo Suriname geene uitzondering. Maar om nu naar een individu de gansche massa te beoordeelen, daar komen wij met onze ondervinding tegen op, en zullen tegen ieder dergelijk voorbeeld vijftig anderen kunnen tegenover zetten.

Wij hebben redenen om in de onderhavige kwestie een weinig meer aan onze eigene ervaring te mogen hechten. Dikwerf hebben wij vrijen en slaven, die anderen toebehoorden, in hunnen ledigen tijd voor ons laten werken, uit pure liefhebberij, zonder belooning; wij hadden meer te stellen om ze te verwijderen dan om ze te verkrijgen. De oorzaak dezer bereidwilligheid was, dat wij ze in hunne taal op eene hun smakelijke wijze wisten over te halen. Men zal ons welligt tegenwerpen dat die manier van handelen niet iedereen eigen is; meer gewoon als men is à des arguments de violence, zonder welke het stapel-

*) Neem je verstand, en houd je dom.

product voor de patronen niet kan worden verkregen, en die ook de Heer ROUX 30 jaren bezigde; wat wonder dan dat het hun moeijelijk, ja onmogelijk geweest is die tweede natuur te veranderen. Maar met deze redenering en wederzijdsche voorbeelden wordt de kwestie in haar geheel niet opgelost: of de negers zonder geweld en bloedige martelingen al of niet te regeren zijn. De Commissie kent den neger wel een eergevoel toe, wanneer het dienstbaar kan worden gemaakt aan het doorzetten van haar berucht centralisatie-plan; maar wij houden het er voor, dat dit eergevoel in wezenlijkheid bij een overgroot getal bestaat en dat het tot hiertoe alleenlijk aan de ongeschiktheid der blanken te wijten is, dat daarvan geen partij getrokken is; terwijl gewoonten en vooroordeelen van vele jaren het geweld hebben gevestigd als een gemak voor het eigenbelang. Wil men anderen regeren dan is het noodzakelijk dat men daarbij zich zelven beheerscht: wordt zulks in het algemeen verzuimd, inzonderheid is dit het geval in Suriname. Men heeft te weinig kennis van de negers, om voor een axioma aan te nemen en te doen gelden, dat zij niet zonder de bloedige kastijdingen aan het werk te brengen en te houden zijn.

De proeven en de goede gevolgen daarvan, die door den Kolonel PERRINON, zie pag. 22, en door ons zijn geciteerd, bewijzen dat het eene gewaagde magtspreuk is, eene liefderijker behandeling der negers *herschenschimmen* te noemen. Zou de Heer ROUX niet in de gelegenheid zijn geweest, dat woord ergens anders met beter succes toe te passen?

Maar aangenomen dat men de negers niet zonder de barbaarsche straffen tot den arbeid van het stapel-product brengen kan; wie geeft ons er dan nog het regt toe? Zonder de negers en die krachtige kastijdingen kunnen onze Koloniën niet blijven bestaan, en kunnen eenigen niet leven, zegt men, — éh bien, ne vivez pas — que les Colonies périssent, et que l'humanité se soutienne (Weiss.)

Het grootste bewijs, dat de Heer ROUX levert, dat de bestaande behandeling die de slaven ondervinden, goed is enz., als antwoord op de vraag van den Heer HEEMSKERK (zie pag. 291 van 't Rapp.) is zeer naïf. De Heer ROUX zou daar echter hebben moeten bijvoegen: volgens *zijne* zienswijze. — Durft men dan ontkennen, dat de negers met het geweld der zweep gedwongen worden om suiker te leveren? Bevalt dit den neger? Zal die dat eene goede behandeling noemen? Wij gewagen hier

nog niet eens van zoovele andere schreeuwende verzuimen. En toch vraagt de Heer ROUX, of er een slechte behandeling denkbaar is. Het schijnt dat de Heer ROUX Dr. VAN HOËVELL'S „Slaven en Vrijen" niet heeft gelezen en dat hij zich hier te lande alleen met Suriname en plantaadje-zaken bekend waant; of dat hij zich verbeeldt dat zulk een oordeel, in de sfeer der Commissie uitgesproken, als een orakel of axioma moet worden aangenomen, voor geen tegenspraak vatbaar.

Wij hebben alle respect voor de landbouwkunde van den Heer ROUX; minder voor zijne neger-kennis, die geheel eenzijdig is. Die kennis kan niet dan eenzijdig wezen. Het is eigenaardig aan een administrateur, die het bovendien te druk heeft met het bezorgen van suiker aan zijne patronen; zoo iemand heeft geen tijd over, al had hij ook de geschiktheid er voor, om menschkundige proeven enz. met de negers te nemen. De Heer ROUX spreekt wel van karakter, neiging, geringe beschaving enz.; maar dat wordt altijd eenzijdig en volgens *zijne* zienswijze toegepast, ter goeder trouw, immers, zoo als reeds gezegd is, de gewoonte is een tweede natuur.

„De Heer HEEMSKERK: Zijn de negers vatbaar voor Godsdienstige „begrippen?

„De Heer ROUX; Zeer weinig. — Zij gaan des Zondags wel naar „de kerk, doch hunne godsdienstigheid is niet dan uiterlijke schijn. „Van het wezen der zaak hebben zij weinig of geen begrip."

Die vraag en dat antwoord zijn wel der moeite waardig om er eenige oogenblikken bij stil te staan.

Bij een weinig nadenken zou ieder de oplossing dier vraag kunnen geven; dus ook de Heer H. zelf. Wij gelooven dat, wanneer de begrippen van Godsdienst der blanken met der *daad* waren gepredikt, en er een zuiver gevoel daarvan in hunne handelingen steeds ware ten toon gespreid, reeds voorlang de weldadigste indruk op de negers zouden gemaakt zijn, en dat een goed voorbeeld die vatbaarheid der negers zouden hebben ontwikkeld. Men behoeve zich niet al de hoedanigheden der eerste Christenen af te vergen; maar wat, wat is er gedaan om de vatbaarheid der negers voor het godsdienstige te beproeven? „Wat men niet in den zak steekt kan men er niet uithalen (Cervantes)." Dat de Heer ROUX hun *zeer weinig* vatbaarheid voor godsdienstige begrippen heel naïf toekent, steunt almede op zijne eigenaardige gronden. Maar vroeg de Heer HEEMSKERK *ons* of

de negers godsdienstig *zijn*, dan zouden wij openlijk durven verklaren: ja, meer dan wij blanken, onaangezien dat wij een beter begrip en meerdere kennis van Godsdienst hebben.

De Heer DE BRAAUW moge in de Tweede Kamer verkondigen, *dat wij Nederlanders Christenen zijn door merg en been*, maar het kan als stellig en zeker worden aangenomen, dat wij wel Christenen heeten, maar dat bij ons blanken de godsdienst en de moraal der Christenheid zeer bekrompen is en flaauw wordt in praktijk gebragt. Het rapport der Staats-commissie is hiervan almede het sprekende bewijs; immers nergens wordt iets anders dan het materieel belang der blanken op den voorgrond geplaatst; het moreel belang der negers wordt slechts zeer flaauw en als voor de leus er nu en dan, zoowel als dat van hun stoffelijk welvaren, eens bijgevoegd. Hoe verre, vragen wij, gaat de vatbaarheid voor Godsdienst toch wel bij de Commissie? en is haar rapport bestand tegen eene toets aan de zoo hoog opgevijzelde Christelijke Godsdienst? Wie geeft haar het regt om over die weerlooze evenmenschen willekeurig te beschikken? Omgekeerd: zouden de negers in onze plaats zoo met ons handelen als wij tot hiertoe met hen gehandeld hebben?

Dit zou echter nog eerst moeten bewezen worden, maar ons gedrag omtrent hen behoeft geen bewijs meer. Kan het misbruik van magt, het regt der sterksten, en zooveel barbaarsche willekeur met Godsdienst worden overeengebragt? Wie is hier meer godsdienstig, wij, of de negers, met of zonder begrip van den waren God?..... Encore quelques moments, et tous les hommes ne seront que pourriture et poussière: effroyable idée pour l'injuste oppresseur, mais douce et consolante pour le vertueux opprimé! Quoi! pour l'instant que nous avons à vivre, vaudrait-il la peine de s'avilir et de négliger la belle vocation de travailler au soulagement de l'humanité? l'âme, la plus vile, est celle qui s'avilit pour plaire!

„De heer HEEMSKERK: Zullen de denkbeelden der negers omtrent „vrijheid en emancipatie den maatregel niet bemoeijelijken? Het eenig „gevolg toch dat zij door dien maatregel van de emancipatie onder„vinden zullen, zal volgens hunne begrippen in verplaatsing, niet in „vrijheid bestaan. Zal deze omstandigheid hunne afkeerigheid van ver„plaatsing niet vergrooten?" Zie pag. 321.

Dat is zeer goed gezien, het is eene zeer juiste en doelmatige vraag. Wel zeker, zullen de negers de misleiding inzien; en

zoo zij in groote getallen gecentraliceerd zijn, kan hunne teleurstelling allergevaarlijkste gevolgen hebben; van daar dat wij de centralisatie, al ware er ook de dringenste behoefte aan, op dien grooten voet met allen ernst en kracht blijven afkeuren; en nu die niet noodig is — of slechts op geringe ongevoelige schaal — mogen die menschen niet worden verontrust en misleid, op het gevaar af, dat wij alles, onze geheele Kolonie verliezen en het ongeluk der negers vergroot worde.

„De Heer GULCHER. A priori kan niemand met zekerheid zeggen, „wat de negers doen zullen. Ik voor mij zie echter in de verplaatsing „der negermagten geen overwegend bezwaar tegen dat plan." Zie p. 323.

Precies, hier wordt deze Heer met betrekking tot de verplaatsing der negers wat voorzigtig. Zeer teregt kan men niet weten wat de negers zullen doen; maar waarom zulks onnoodig uitgelokt en aanleiding gegeven om het te beproeven wat zij zullen doen? — Dit zijn voor het gezonde oordeel onverklaarbare zaken

„De Voorzitter: Men zal hun alzoo behooren aan te zeggen, dat zij „moeten gaan, zonder hen daaromtrent te raadplegen, en de houding „aan te nemen, alsof men zelfs geen schijn van weêrspannigheid ver„moedt, doch hun daarbij tevens bekend dienen te maken met het lot, „dat hen verbeidt."

„Zal dat lot niet op de bevattelijkste wijze aan hen voor te stellen „zijn, door hun te zeggen, dat zij slaven van het Gouvernement ge„worden zijn?"

„De Heer GULCHER: Ja men zou kunnen voorhouden, dat het Gou„vernement hen gekocht heeft, en hen vrij maken wil, en dat hunne „toestand daardoor reeds dadelijk verbeteren zal, omdat zij onder het „meesterschap van het Gouvernement gekomen zijn, waaraan ook al „de blanken onderworpen zijn."

„De Heer HEEMSKERK: Acht gij het negerkarakter voor zoodanige „denkbeelden vatbaar?"

„De Heer GULCHER: Dat zij de beoogde lotsverwisseling op deze „wijze voorgesteld begrijpen zullen, geloof ik zeker. Het egoisme aan „het negerkarakter in hooge mate eigen, maakt dat zij zeer spoedig „beseffen, of iets tot hun voordeel strekt." Zie pag. 322 en 323.

Zeer aardig uitgedacht; maar wat is dat anders dan eene conspiratie om die arme negers *knollen voor citroenen* te verkoopen? Waarin bestaat toch, in 's Hemelsnaam, het verschil van die lotsverwisseling? Kan men hun dat vermeende voordeel niet veel gemakkelijker bezorgen? Moet men beginnen met hunne ontevredenheid op te wekken, en de geheele bevolking in rep en roer te brengen?

„De Heer HEEMSKERK: Mag men verwachten, dat het onderwijs op „scholen te geven, van gunstigen invloed op de beschaving der negers „zal zijn?" Zie pag. 302.

„De Heer ROUX: Ja, doch men moet zich niet voorstellen daardoor „een' duurzamen en blijvenden indruk op hen te zullen maken. Aan „zich zelven overgelaten, vervalt de neger spoedig weder tot zijne „oorspronkelijke ruwheid. Het voorbeeld der Boschnegers is daar om „dit te bewijzen, die even ruw en onbeschaafd zijn, als de negers uit „het hartje van Afrika."

Wij wenschen hier met bescheidenheid onze aanmerking op eigen ondervinding gegrond iets breeder in het midden te brengen, en daarna zal men, gelooven wij, eerst kunnen oordeelen over de waarde die aan dat antwoord moet worden gehecht.

Wij zijn zeer naauwkeurig met de boschnegers bekend, we ontvingen ze dagelijks bij ons te huis; een zoogenaamde kapitein dier boschnegers was steeds voor ons op de jagt: gedurende een zeer langen tijd hebben wij bij afwisseling meisjes en jongens dier negers in onze huisdienst gehad; allen volbragten naauwkeurig alles wat wij van hen vorderden. Geen hunner zou ons hebben verlaten, waren ons de bezoeken hunner talrijke betrekkingen niet wat druk geworden. Dat echter ruwheid en onbeschaafdheid bij hen bestaat, wie zal het ontkennen — maar die ruwheid en die onbeschaafdheid zijn in betrekking tot onze manieren zeer betrekkelijk te noemen. Geen hunner die wij in onze dienst hebben gehad maakte zich immer schuldig daaraan; en het heeft ons weinig moeite gekost om hen te doen afleggen, wat ons in hen soms niet geviel. Maar wanneer wij dat oordeel van den Heer ROUX eens gaaf aannemen, dan vragen wij, is die ruwheid, die onbeschaafdheid aan de negers of aan de blanken te wijten? Zoudt ge wel de moeiten willen nemen, waarde Heer ROUX, Dr. VAN HOËVELL'S „*Slaven en Vrijen*" onbevooroordeeld te lezen? Daar wordt de toestand en de behandeling die de blanken den boschnegers aandoen *naar waarheid* allergelukkigst geschetst. Met een bewonderenswaardig talent wordt de levende werkelijkheid als uit de Surinaamsche maatschappij gegrepen en de waarachtige toedragt van zaken juist voor oogen gesteld. En nu vragen wij of al die boschnegers en de geheele Surinaamsche negerbevolking het verwijt verdienen van zoo onbeschaafd en ruw te *zijn*, en of zoo een verwijt niet volkomen in de uitgestrektste beteekenis van het woord op ons blanken terugkaatst?!

Mijnheer ROUX! wat zou er van ons zijn geworden, indien er aan ons zoo weinig ware gedaan, wij zóó waren behandeld als de negers door ons zijn verzuimd en mishandeld? Minstens zouden wij hun immers gelijk zijn, zoo niet nog in ruwheid overtreffen; wij waren immers Caninefaten gebleven! Laat ons eens vooronderstellen dat zij niet zoo ruw, maar dat zij even gelijk wij beschaafd waren, dan konden wij wel eens gevaar loopen, dat zij ook eens eene Commissie benoemden, om ons te noodzaken dat wij ons moesten concentreren in gezonder oord, om voor hun stapelproduct te arbeiden — zou ons die beschaving in hen bevallen?

Intusschen waar zijn de kenmerken van onze „zachtaardigheid „en beschaving," in tegenoverstelling van ruw en onbeschaafd? toch wel niet in de diepe sporen en likteekenen door barbaarsche kastijding op het ligchaam van de weêrlooze slaven? die om het geringste schoorvoeten bij hun zwoegen en zweten, bij de minste oorzaak van belemmering in de suikerproductie — welke dienen moet om de verfijnde zinnelijke genietingen van hunne blanke meesters den vollen teugel te doen vieren — ten bloede worden gezweept, en die van dat lijden in hunne klaagliederen met eene roerende eenvoudigheid zoo treffend zingen:

Als de blanke man mijn bloed
Onder zweepslag stroomen doet:
Dat ik dood was, wensch ik dan:
'k Had er geen gevoel meer van! enz.

Eene vreemdsoortige „zachtaardigheid en beschaving!" die dan toch wel een geheel tegenovergestelde beteekenis en rigting heeft van hetgeen wij blanken hebben geleerd door het woord „be- „schaving" te verstaan; en zeker geheel verschillend van eene Surinaamsche slaven-administrateurs-beschaving, „qui a l'air d'être „animée par des sentiments roux, et qui ne sera jamais à même „de mettre en pratique le beau mot d'un écrivain Français: S'ils „ne meritent pas que je leur fasse du bien, il est digne de moi „de leur en faire!" En wie, wie bezit den moed om zulk „eene „zachtaardigheid en beschaving" aan de regtvaardigheid der hoogste Regtbank te toetsen, aan de Goddelijke voorschriften, aan de leer van CHRISTUS: Heb God boven alles lief en uwe naasten als u zelven!

Maar wat toch wil men, wat verlangt men dan nu van die arme menschen? Wenschte men ze liever als zoogenoemde hof-

of saletrekels te zien ontwikkeld? Mijnheer ROUX! wij zijn op dat terrein immers ook nog niet ver gevorderd.

Intusschen zijn diezelfde ruwe en onbeschaafde boschnegers daartoe te brengen. Ongeloofiijk zal u deze bewering voorkomen, en wel veel ongeloofiijker dan iemand, die nimmer in Suriname geweest is of nooit een boschneger gezien heeft. Uw ongeloof bespeuren wij aan den twijfelenden glimlach, waarmede gij dit leest. Dit ongeloof echter verandert niets aan de waarheid van, maar ligt in uwe onbekendheid met de zaak.

Op zekeren tijd hadden wij eens eene gedistingueerde theevisite van een *granman* en eenige *kapiteins der boschnegers*; daarbij waren geïnviteerd eenige zee-officieren van de ter reede liggende oorlogschepen — zoo wij ons niet vergissen, zijn er hier te lande nog van in leven. — Die heeren konden geene woorden vinden om hunne verwondering uit te drukken over de beschaafde manieren niet alleen, maar over de gezonde redeneringen dier boschneger-hoofden, en wel zoodanig, dat het ons moeite kostte om hen te overtuigen, dat die zoogenaamden wilden zich hier niet in hunnen eigenaardigen toestand bevinden, vooral omdat het discours overeenstemde met den kunstmatig deftigen toon. En dien toon en die beschaafde manieren hadden zij slechts in zeer korten tijd aangeleerd. Om hun het zitten, het houden der lange pijp, het handteren der theekopjes enz. te leeren, hadden wij hen ongeveer één uur vroeger doen komen. Eenige ordinaire boschnegers, mannen, jongens, die wij als wacht en als bedienden aan de deur hadden geplaatst, volbragten hunne taak bij uitnemendheid; deze waren allen goed gekleed en de boschkapiteins en grande tenue; het geheele ensemble had zulk een waardig voorkomen, dat dit bij de heeren officieren een onbeschrijfelijk goeden indruk te weeg bragt. Het gesprek liep over hunnen toestand en hunne betrekking tegenover de blanken; hun oordeel was zeer juist, en het bleek ten duidelijkste, dat zij een goed begrip hadden van de wederzijdsche moraliteit; zij verklaarden onbewimpeld, dat hunne materieele krachten, geholpen door de moeijelijkheden in het genaken hunner verblijven, zeer verre die der blanken overtroffen, omdat deze tegen hen in velerlei opzigten in de bosschen niet kunnen ageren, en één boschneger steeds meer uitrigt dan vijf blanke soldaten. Zij geloofden dat de blanken veel meer wetenschap en geleerdheid bezaten, en dat die alle „Christen-menschen" waren (zoo drukten zij zich uit), maar zij gevoelden geen lust om hun toestand met

dien der blanken te verwisselen; hoeveel eerbied zij ook voor de blanken hadden, het gedrag van deze kon hun niet bevallen; zij noemden zich „eenvoudige menschen" maar konden „naar hun dom verstand" niet begrijpen, dat „die geleerde blanken" zich zóó omtrent de negers gedroegen; zij zouden geene vijandschap zoeken, maar werd er hun reden toe gegeven, dan, zeiden zij, zouden de blanken met hunne gewaande meerderheid en overwigt er zeer slecht afkomen, enz.

En wie bekend is met de historie van Suriname, die herinnert zich, dat het diezelfde boschnegers waren, die eenmaal den blanken de les hebben opgezegd en hun eene zedelijke vermaning en een gevoelig verwijt hebben gegeven over de harde behandeling, die zij den negers deden ondervinden, welke behandeling de oorzaak is geweest van hun tegenwoordig zelfstandig bestaan. Wij zouden nog talrijke bewijzen voor hunne scherpzinnige en gezonde denkbeelden kunnen bijbrengen, onder anderen ook nog dit:

Toen eens de Gouvernements-Sekretaris, de Heer PRINGLE, bij die boschnegers een bezoek wilde afleggen, verzuimde hij de vormen der vastgestelde overeenkomsten bij het naderen van hunne verblijfplaats. Hij werd al dadelijk door een troep gewapenden te gemoet gekomen om te vernemen wie hij was, wat hij kwam doen, en waarom hij de vormen verzuimde? Verwonderd over deze onverwachte ontmoeting, vermeende hij eene verschooning te hebben met te zeggen, dat hij de Gouvernements-Sekretaris was. De hoofdman bleef met zijne aanmerking niet achter, maar gaf hem oogenblikkelijk te kennen, dat hij zich daarom juist nog meer over dit verzuim verwonderde, daar hij toch beter dan een ander blanke kennis van de bestaande wetten en vormen diende te bezitten, en het voorbeeld moest geven die te eerbiedigen.

Is u ook dit voorval vreemd, Mijnheer ROUX? het getuigt van hun gevoel van zelfstandigheid en scherpzinnigheid, die bij onze beschaafde Christelijke maatschappij niet behoeven achter te staan. Doch er zijn vele verschooningen aan te voeren voor de onbekendheid met dergelijke zaken: de bezigheden van een administrateur bepalen zich slechts tot één bepaald doel, waarop zijn aandacht en streven uit is, en alles wat buiten dat doel ligt, wordt over het hoofd gezien. Wanneer wij dan nu hebben gezien wat door die beruchte boschnegers, dien men zoo krenkend ruwheid en onbeschaafdheid verwijt, in een uur tijds kan worden aangeleerd, hoe ver zouden zij thans niet zijn gevorderd, bijaldien men meer

met de daad dan met woorden had gepredikt, en sedert 1833—1856, geen tijd had laten verloren gaan om hen te verbeteren, te verzorgen en te beschaven, zoo als in het rapport der Commissie te lezen staat. Is dat verwijt dan Christelijk en regtvaardig? Zulk verwijt stuit geheel op ons blanken terug, tenzij men ook hiervoor als verzachtende omstandigheden wilde bijbrengen, dat die beschaving der boschnegers ons wel eens duur zou kunnen te staan komen, en zij van ons de kunst overnemen eene *Commissie* te benoemen, om ons *voor onze gezondheid* te *concentreren* om ons met *vastberadenheid* tot *onderwerping* te brengen en te *dwingen* voor hen suiker te fabrieken, zoo als reeds gezegd is.

Maar wat verstaat men toch door *ruw* en *beschaafd?* Wie zijn de boschnegers en wat doen zij? Wie zijn *wij* en wat doen *wij* blanken? — Die vragen naar eisch te beantwoorden, zou te ver van ons bestek afleiden. De slotsom zou echter zeker dáár op neêrkomen, dat de zaak juist verdienen zou te worden omgekeerd; waaruit een *positief* axioma volgen zou: dat wij blanken ruw en onbeschaafd en dat de boschnegers meer ordentelijke menschen zijn, die stil en eensgezind leven; dat wij Christelijk in naam en zij het met de daad zijn; dat zij ten minste hunne natuurgenooten niet ten bloede zweepen om aan hunne weelderige uitspattingen en verfijnde genietingen den vollen teugel te kunnen geven. Met alle bescheidenheid verzoeken wij den Heer ROUX eens te willen lezen, met betrekking tot die zoogenaamde beschaving: „*Parallèle entre la société actuelle et la vie sauvage:* „*Beautés de* J. J. ROUSSEAUX; 2 L. pag. 87."

Nog iets: — In het geheele volumineus-product der Staats-Commissie is geen spoor van deze boschnegers te vinden; zij gewaagt niet van hen, even als of ze niet bestonden. Indien echter volgens onze zienswijze de emancipatie werd voorgesteld, zoodat de uitvoering er van vertrouwen kon inboezemen, zou daardoor de toenadering begunstigd worden, en zouden diezelfde boschnegers uit eigene beweging en aangemoedigd vijftigmaal meer dan thans productief worden, en zij zouden aan zichzelven zoowel als aan de maatschappij de uitstekendste diensten bewijzen.

„Er is niets in den afgeplatten schedel of in de zwarte huids-„kleur, dat aan de goddelijke wet van verbetering niet onder-„worpen is: men zou, door hetzelfde grondbeginsel hetwelk de „hond, het verachtelijkste der dieren in den wilden staat tot „het edelste der dieren na den mensch maakt, de uitvaagsels

„der menschheid, die men nu met medelijden of met verach-
„ting aanziet, tot magtige en groote volkeren kunnen verheffen
(BULWER)."

Ten slotte zullen wij nog hier aanmerken, dat wij zeer goed in staat zijn den weg aan te wijzen, hoe het productief maken van bosch-, hout- en andere negers kan worden bereikt; maar dit reserveren wij voorbedachtelijk totdat er zich eene gelegenheid voordoet, die ons het volkomen vertrouwen geeft, dat de zaak der emancipatie opregt is gemeend en onze wenken niet achteloos worden behandeld, juist omdat zij van *ons* afkomstig zijn, al waren die ook van het hoogste belang. Dit toch hebben wij tijdens de kolonisatie der Rio-Saramacca ondervonden en thans weder op nieuw (hierover straks nader). Zoo reserveren wij ook tot gunstiger gelegenheid om aan te wijzen, dat, welk plan ook moge worden aangenomen, het beste, het volmaakste, altijd in de uitvoering zal falen, wanneer de door ons aangeprezen middelen daartoe worden verzuimd, die tot het welslagen onmisbaar zijn en waarvan alles afhangt.

En wat vooral de naauwgezetste zorg vereischt is de keuze van den man, die met de uitvoering zal worden belast; met die keuze wordt alles op het spel gezet! Dien man hier aan te wijzen, den eenigen dien wij kennen, en die daartoe de geschiktheid in alle opzigten bij uitnemendheid bezit, zou een doodsteek zijn aan de goede zaak toegebragt.

Aan de menschheid en aan ons zelven zijn wij het verpligt, om de aanwijzing van dien kostbaren schat hier niet te verspillen; wij bewaren hem zorgvuldig tot wij de overtuiging hebben verkregen dat onze goede wenken en bedoelingen niet door hartstogten en wrevel worden verguisd.

Indien het blijkt dat de koloniale schepter in handen is gegeven aan een verlicht man, die het goede wil, zullen wij onvoorwaardelijk alles geven wat wij bezitten, en wanneer de man, dien wij op het oog hebben, zal worden benoemd, willen wij hem met onbeperkte medewerking ondersteunen, met al datgene waarover wij beschikken kunnen.

De oorzaak van het verval van onze West-Indische bezittingen moet niet zoo zeer worden gezocht daar ter plaatse, als wel in het beheer daarvan hier te lande. Door een volslagen gemis van kennis dier kolonie, en inzonderheid van Suriname, niet alleen, — wat op zichzelve reeds genoegzaam is om er alle wel-

vaart en vooruitgang door te verhinderen — maar ook door eigenbelang en trotschheid, de werkzaamste driften des menschdoms, wordt die onkunde des te noodlottiger.

Wij moeten bekennen dat het moeijelijk voor een Minister van Koloniën valt, — vooral wanneer hij een Oost-Indie-man is, hetgeen wij reeds vroeger hebben betoogd — de West-Indiën naar eisch te beheeren. Zelf geheel van de kennis daarvan ontbloot, wordt het hem een wezentlijk kunststuk, om te weten te komen, welke personen er de ware kennis van hebben en aan wien het beheer aldaar kan en *moet* worden toevertrouwd.

Hoe moeijelijk die positie ook zij, steeds wordt die moeijelijkheid verligt of verzwaard, naar gelang van het individuële karakter en de meerdere of mindere onbevangenheid diens Ministers.

Indien hij, bij voorbeeld, zich verbeeldt bij de aanvaarding van zijne portefuille en na het overnemen van het Departement van Koloniën, daardoor ook tevens al de kennis en de wetenschap van al die Overzeesche bezittingen te hebben overgenomen; indien hij ook al met Oost-Indische kennis overvloedig toegerust, zich voorstelt dat daaronder die der West-Indiën van zelve begrepen is; indien hij vervolgens waant als Minister alles te weten, liever de grofste verkeerdheden en onregtvaardigheden begaat, welvaart, schatten en menschenlevens daaraan opoffert, zich liever aan de bespotting blootstelt, dan de beste en belanglooste wenken en raadgevingen van deskundigen aan te nemen, opdat daardoor, kortzigtig als hij is, niets op zijne vermeende alwetendheid zou worden afgedongen: dan voorwaar zullen de reeds sedert onheugelijke jaren gemartelde West-Indiën eindelijk den genadeslag ontvangen.

„Plus un gouvernement est oppressif, plus il est intéressé à „maintenir le peuple dans l'ignorance: plus il est équitable, et „plus il lui importe de l'instruire, afin qu'appréciant son bon„heur, il augmente de soumission envers les lois et de respect „pour son prince. Il en est des Souverains comme des particu„liers: le vertueux voudrait, pour sa gloire, que tous les hom„mes eussent des lumières supérieures; il serait sûr d'en obte„nir plus d'estime et d'appui: au lieu que le méchant voudrait „anéantir toute idée de vrai et de juste, pour mieux cacher la „petitesse de ses vues, son ignorance et ses vices" (DAUB).

Is echter de thans opgetreden Minister een verlicht man, gewapend met menschenkennis, dan zal hij begrijpen dat ken-

nis van zaken en een juist oordeel noodwendige vereischten zijn om de maatregelen te kunnen onderscheiden en te beramen, welke het best berekend zijn voor de bevordering van het algemeene welzijn. Hij is zich dan bewust de zaak zelf niet te kennen, en voor dat gemis bij anderen aanvulling te moeten zoeken. Zijne menschenkennis zal hem die doen vinden, wanneer hij daarbij alle personaliteiten buiten het spel houdt en uitsluitend de belangen der zaak op het oog heeft.

Spoedig zal hij ontwaren, dat hij in den boezem van zijn Departement wel alias-specialiteiten heeft, maar over wier ongeschiktheid zijn voorganger en het gansche Departement zich reeds beklaagden, en van welke hij de diensten niet kan verwachten welke hij noodig heeft. En toch worden hunne diensten (?) ook met een dubbeld tractement enz. beloond, terwijl zeer verdienstelijke ambtenaren, waarvan er een (ongelooflijk is het) sedert twintig jaren op wachtgeld is gesteld, met geweld zijn verdrongen, opdat het licht van die specialiteiten niet zou verduisterd worden.

Van het beginsel uitgegaan: *doe wel en zie niet om*, zal hij zich niet, even als zijn voorganger, behoeven te beklagen over de heftige oppositie die hem het hoofd warm maakte; dan zal hij, opregt en regtvaardig handelende, gelukkigen maken en zegen om zich heen verspreiden, door niet langer de schandalen en ongelukken te vermeerderen en te homologeren, die het *glazenhuis*, hem zoo mildelijk heeft tot erfdeel gemaakt, onder het vreemd klinkend voorwendsel *van het gezag te handhaven*. Eene begoocheling die het gemis van alle goede hoedanigheden verraadt en waarvan bij vroegere ministers, Golberg, Valck, Elout geen spoor te vinden was; het gezag werd door deze verkregen en gehandhandhaafd met waardigheid, edelaardigheid en verdiensten. Zulk een minister heeft geen loftrompetters als Prof. Mulder of de Vriese noodig; de beste van alle loftrompetters toch is: *een zuiver geweten*. Wanneer hem de moed en de zelfstandigheid ontbreekt om zich van dien ellendigen chaos te ontdoen, hij werpe dan de portefeuille aan den voet van den troon en blijve eerlijk man. „Faire dépendre la justice des conventions humaines c'est „détruire toute morale." (Cicero).

De hemel geve dat de nieuwe Minister voor teregtwijzing van onpartijdige deskundigen vatbaar zij en blijve, zoowel voor zich als in het belang der zaak; daardoor zal hij zich van onoverkomelijke bezwaren en hindernissen vrijwaren. Het schijnt hem

bewaard te zijn gebleven de dankbaarheid der natie in te oogsten, wanneer hij doet wat de zaak zoo dringend vordert en waartoe hem thans de weg is aangewezen. Zijn début zal in de ware beteekenis des woords verheven zijn, eene onderscheiding die nimmer eenig Minister van onze Koloniën is te beurt gevallen.

„Celui qui meurt pour son pays fait moins que celui qui re„fuse de gouverner contres les lois." Lett. de P. L. COURIER.

III.

Alvorens ons beginsel of de hoofdtrekken waarnaar wij de negerslaven zouden wenschen te emanciperen, onzen landgenooten aan te bieden, zullen wij er kortelijk iets vooraf van zeggen.

Als eene volmaaktheid willen wij het niet aanbevelen; dit zou van ons ook niet gevergd kunnen worden; het probleem is te moeijelijk om het geheel zuiver op te lossen. Er zijn te veel tegen elkander overstaande belangen in betrokken, om het eene niet ten koste van het andere te préjudiciëren; die wederzijdsche belangen met eene regtvaardige schaal te wegen is geen gemakkelijke taak; dáár echter waar de menschelijkheid op den voorgrond treedt, moet de balans in haar voordeel overslaan. In hoe verre wij daarin zijn geslaagd, dit moeten onze voorstellen aanwijzen.

Wij geven onze denkbeelden voor hetgeen zij naar ons best vermogen konden wezen, met het vertrouwen en in de hoop dat onpartijdige deskundigen met hunne aanmerkingen daarop niet zullen achterblijven; zoo mondeling als schriftelijk zullen wij die gaarne en met dankbaarheid ontvangen.

Wij zijn verklaarde tegenstanders van eene plotselinge vrijgeving der negerslaven; in het Handelsblad en in de N. Rotterdamsche Courant hebben wij in der tijd dit reeds verkondigd; wij oordeelen het niet overtollig de daarin geplaatste beschouwingen hier te herhalen:

„De lezing van het werk van Dr. W. H. VAN HOËVELL, on„der den titel: *Slaven en Vrijen onder den Nederlandsche Wet*, „2 Deelen, dezer dagen in het licht verschenen, heeft mij den „ellendigen toestand van die ongelukkige schepsels en de schoone „kolonie, waarin ik bijna 19 jaren onafgebroken heb doorgebragt, „levendig herinnerd.

„Ik neem de pen niet op, om den lof van den schrijver voor

„zijne menschlievendheid uit te bazuinen, ik zou vermeenen zijne „liefde voor de zaak te kort te doen „Il n'y a pas d'occupation „plus douce, plus béatifiante que celle de faire le bonheur d'au- „trui." *La Harpe.* Veeleer zijn wij dankbaar, dat er toch eens „een man van zijn hoog standpunt is opgetreden, die de kordaat- „heid bezit, om dat ijzingwekkend publiek schandaal met kracht „aan te grijpen en aan het licht te brengen.

„Ik heb de pen niet opgenomen om de feiten te bevestigen, die „in het bovengenoemde werk vermeld staan; dat wordt door mij „als overtollig gerekend, daar zij als van bijna algemeene bekend- „heid kunnen beschouwd worden.

„Intusschen mag ik niet ontveinzen, dat, wanneer ik mij in de „plaats stel van mijne landgenooten, die slechts indirect of weinig „met dien goddeloozen toestand bekend zijn, het geloof van velen „aan de waarheid daarvan kan worden aan het wankelen gebragt. „Men zal onwillekeurig vragen: Lieve Hemel! hoe is het mo- „gelijk, dat zulke ontzettende gruwelen bij ons algemeen geroemd „godsdienstig zedelijk karakter bestaanbaar zijn, en hoe heeft die „toestand zóó lang kunnen voortduren onder het licht van het „schitterend voorbeeld, door onze naburen ten toon gespreid?

„Hoe is mogelijk, dat men, na de kennis er van te hebben ver- „kregen, één oogenblik heeft kunnen dralen, om de mensch en „God onteerende baldadigheden onmiddelijk te doen ophouden? „Eindelijk, hoe is het mogelijk, dat zulk een afschuwelijke toe- „stand, waardoor eene gansche natie bezoedeld wordt, éénen enkelen „dag kon geduld worden, zonder dat zij al de kracht en magt, „die zij beschikbaar heeft, in het werk stelde, om dien geheel te „vernietigen; een toestand, die alléén dient om, ten koste van het „zweet en bloed en het martelen van weerlooze evenmenschen, „eenige brutale, zelfzuchtige onmenschen het vette der aarde te „doen genieten, wier ijskoude zielen nooit een ander gevoel ge- „kend hebben dan winzucht en het grofste egoïsmus.

„Ik bid u, waarde landgenooten, wanneer ik de beantwoording „dezer vragen ontwijk, wel te willen gelooven, dat het niet ge- „schiedt, omdat ik mij daartoe niet bij magte gevoel, maar alléén „in het belang dier teedere zaak, en in het belang der mensch- „heid, heb ik het nuttig geoordeeld, voor alsnog het antwoord „schuldig te blijven. Ik hoop en wensch, ja ik vertrouw, het „eeuwig te zullen schuldig blijven, immers dan heeft de zaak die „wending verkregen, welke ieders goedkeuring zal wegdragen. Hij,

„die evenwel mogt twijfelen: Suriname is dáár! drie maanden „tijds, en een betrekkelijk klein sommetje kan voldoende worden „geacht, om zich in loco van de waarheid te overtuigen.

„De reden, die mij eigenlijk bewogen heeft, de pen op te vat- „ten, is daarin gelegen, dat ik met betrekking tot de wijze van „emanciperen met den geachten schrijver ganschelijk verschil; en „ik heb mij verpligt gevoeld, bepaaldelijk in het belang van de „slaven, tevens in het belang en den voorspoed van de kolonie „in het bijzonder, en in de welvaart van het algemeen, mijne „zienswijze bescheiden in het midden te brengen.

„Eene plotselinge vrijgeving der slaven is volstrekt en in alle „opzigten af te keuren. Overdreven en onberaden ijver voor de „goede zaak alléén kan dat denkbeeld aan de hand geven; op „menschkundig oordeel kan het niet gegrond zijn, en het zou ge- „mis aan naauwkeurige kennis van zaken verraden, met welke „kennis men toch bij de hervorming van eene gansche maatschappij „dient gewapend te zijn, ten einde haar doelmatig te kunnen in- „rigten. Het denkbeeld van plotselinge vrijgeving is niet vreemd, „ik heb het bij zeer velen en zelfs bij de meest verlichte mannen „van ons vaderland aangetroffen, maar het immer met al de be- „schikbare bewijsgronden bestreden.

„Ik wil niet ontveinzen, dat wanneer het tot het ergst is ge- „komen, en dat is het! elke verandering eene verbetering is. In- „dien men echter van het beginsel uitgaat, om het rampzalige lot „van die arme schepsels te verbeteren, moet die verandering geene „negative" maar „positive" verbetering zijn.

„Indien men met eene naauwkeurige kennis van de slaven is „toegerust en de omstandigheden in hare geringste vertakkingen „heeft leeren kennen, dan mag men vragen, of het doel, dat wij „op het oog hebben, zal worden bereikt, met de negers en an- „dere slaven plotseling aan zich zelve over te laten. Of die plot- „selinge overgang, die hen van het eene uiterste tot het andere „voert, zonder daartoe voorbereid en vatbaar gemaakt te zijn, „niet eene variatie van ongeluk mag genoemd worden? en of bij „een groot getal, namelijk bij degenen, die door hunne meesters „goed worden behandeld, het spreekwoord niet letterlijk van toe- „passing zoude zijn „van de wal in de sloot helpen?

„Het is door mij onderscheidene malen bijgewoond, dat negers „halsstarrig hunnen vrijdom weigerden, en dat zou bij een groot „deel het geval zijn, indien ze goed behandeld werden. De neger

„bekreunt zich minder om zijne vrijheid dan om eene goede be-
„handeling. Indien men de negers regtvaardig behandelt en men
„hun geeft wat hun toekomt, kan men alles met hen doen.”

„De plotselinge vrijgeving is eene zeer arme theorie, zeer ge-
„vaarlijk in de praktijk. De ongemakken en de ellende, die daar-
„van het gevolg zouden wezen, zijn onberekenbaar. Men neme
„de proef in onze maatschappij, door in de eene of andere der
„armste buurten eene plotseling standverwisseling daar te stellen,
„zullen de gevolgen twijfelachtig wezen? En zulks zou toch al-
„tijd maar een miniatuur proefje leveren, in vergelijking van de
„plotselinge hervorming van eene geheele maatschappij!

„De plotselinge vrijgeving zou bij een zeer groot gedeelte der
„slaven de uitwerking hebben, dat zij met zich zelven geen raad
„wisten. Buiten den last en de allerbitterste rampen, die door
„zulk eenen maatregel zouden worden voortgebragt, is de strek-
„king geheel onzedelijk en ongodsdienstig. Wanneer men wer-
„kelijk van het beginsel uitgaat, om het lot dier ongelukkige na-
„tuurgenooten te verbeteren, moet het in wezenlijkheid geschieden.
„En zou dit alléén bestaan door hen vrij te geven, zonder voor
„hunne bestemming te zorgen? Zou dit een voorzien zijn in
„hunne zedelijke en stoffelijke belangen? Zou men hen zoo on-
„voorbereid de wijde wereld inzenden, even als men het vee in
„het veld jaagt?

„Eindelijk heeft de plotselinge vrijgeving nog andere gevaren.
„Het kan toch niet worden verwacht, dat de slaven, die wij thans
„in hunnen toestand hebben leeren kennen, met hunne vrijheid
„ook te gelijk eene zelfbeheersching zullen verkrijgen, die men
„te vergeefs in de beschaafdste maatschappij zou zoeken. Is
„het niet te voorzien, dat bij een aantal hunner een moeijelijk te
„onderdrukken haat en wraakzucht blijft bestaan en over het al-
„gemeen een wantrouwen, eene schuwheid, tegen-ingenomenheid,
„vooral tegen een groot deel der zich thans in de kolonie bevin-
„dende blanken zal heerschen? Zal niet eene plotselinge vrijge-
„ving de gelegenheid openen, om aan dien lang verkropten wrok
„den lossen teugel te vieren? Moet dat niet tot onvermijdelijk
„gevolg hebben, dat er voortdurend botsingen zullen plaats heb-
„ben, waardoor de rust ieder oogenblik verstoord en de kloof,
„die nu tusschen de partijen bestaat, niet verminderd, maar veel
„meer vergroot zal worden? Nimmer zal eene goede harmonie
„kunnen bevestigd worden. Het beginsel is verwaarloosd en

„de herstelling later niet denkbaar! Voor altijd is de weg daartoe „afgesneden! Landbouw, industrie, de geheele welvaart van dat „land worden er door op het spel gezet, en de verwarring, de „bittere resultaten, die eene plotselinge vrijgeving onvermijdelijk „opleveren, zouden daarom nog meer te bejammeren zijn, omdat „zij grootendeels op het lot der arme slaven zelven zouden preju„diciëren, en gretig als een middel worden gebezigd, om hunne „ongeschiktheid voor den vrijen staat te bewijzen, terwijl de oor„zaak der teleurstelling alleen in verkeerde maatregelen gezocht „moeten worden.

„Neen, driewerf neen? geene plotselinge vrijgeving der slaven! „Ieder zaakkundige, die zijn evenmensch lief heeft, zal in het be„lang der slaven en in het belang van het algemeen eene plot„selinge vrijgeving bij nadere en bedaarde overweging volko„men afkeuren. Hoe men de zaak beschouwe, er is niets wat „daar voor pleiten kan. Ja, de slaven zijn dan vrij, maar kan „die vrijheid alleen voldoende genoemd worden?

„Eene emancipatie op tijd, namelijk, na eenige jaren, 6 tot 10, „levert tegenover het gevaarlijke stelsel van plotselinge vrijgeving „de bij uitnemendheid denkbare zedelijke en stoffelijke voordeelen „op. Gedurende dien tijd moet alles in het werk worden gesteld, „die tijd moet ten nutte gemaakt worden, om door eene gemoe„delijke, eerlijke, menschkundige behandeling, zoo als van onze „meerdere beschaving mag verwacht worden, het vertrouwen en „de achting te herwinnen, die wij door ons ondeugend gedrag „zoo schandelijk hebben verloren. Door eene goede leiding, vooral „ook door godsdienstig onderrigt, moeten zij geschikt gemaakt „worden, om tegen den bepaalden tijd van vrijgeving als nuttige, „zedelijke burgers in de beschaafde maatschappij hunne plaats in „te nemen. Zal men daarin met de gansche massa slagen? Zeer „mogelijk niet; maar gewis met een zeer groot gedeelte. Hoe „groot dat gedeelte wezen zal, is moeijelijk te bepalen, maar het „blijft altijd eene onomstootelijke waarheid, dat men met eene „emancipatie op tijd verantwoord is, hetwelk met eene plotselinge „vrijgeving nooit het geval zijn kan; even zoo min als men ver„antwoord zou wezen, wanneer men zijne kinderen onopgevoed „de wijde wereld inzond en aan hun lot overliet.

„Vele zeer gedistingueerde mannen hebben deze theorie onver„deeld toegejuicht, maar tevens aan de uitvoering gewanhoopt. „Men heeft gevraagd: wie toch zal met de uitvoering belast wor-

„den? wie zal over de goede uitvoering waken? Een diep gevoel van afschuw, dat bij ieder regtschapen mensch wordt gaande „gemaakt, jegens hen, die onze vroegere barbaarschheid weder in „het leven roepen en jegens hunne committenten, die er het laakbaarste voordeel en genot van hadden, gaf aanleiding tot deze „vragen, en deed de vrees ontstaan, dat het plan onuitvoerbaar „zou blijven. Men vermoedde, dat, in geval de uitvoering aan „ongeschikte handen werd toevertrouwd, de medewerking onvermijdelijk ingeroepen zou moeten worden van menschen, die zich „tot nog toe maar al te zeer schuldig maken aan eene harde behandeling der onder hun opzigt gestelde slaven.

„Indien dat vermoeden wezenlijk bevestigd werd, ja dan, blijft „er geen keus meer over, en eene plotselinge vrijgeving, onaangezien de verschrikkelijke gevolgen, die zij na zich zou slepen, „zou de voorkeur verdienen. Doch het een evenmin als het andere, kan bij eene ernstig gemeende emancipatie plaats vinden, „de twee uitersten moeten zorgvuldig vermeden worden. Zijn wij „goed onderrigt, dan kan alle twijfel dienaangaande worden ter „zijde gesteld. Z. Exc. de minister van kolonien moet, naauwkeurig ingelicht en bij uitnemendheid op de hoogte van de zaak, „en volkomen bij magte zijn, om de emancipatie der slaven op „zulk eene wijze uit te voeren, dat geene belangen worden benadeeld.

„Die emancipatie moet gepaard gaan met krachtige en werkdadige maatregelen, die de slaven volkomen beschermen, zoodat „geen haar van hun hoofd kan gekrenkt worden; maatregelen „door wetten, heilzame instellingen en voorschriften ondersteund, „die in alles voorzien, elke afwijking onmogelijk maken en door „eene contrôle gewaarborgd zijn, die niets te wenschen overlaat.

„Hoe zulks in verband kan worden gebragt met de bestaande „commissie, daarop zou ik gaarne het woord willen schuldig blijven, het doet er ook niets toe, van waar en door wien de „herstelling geschiedt, mits zij maar plaats hebbe.

„Het voorname punt, waarop alles berust, is, dat wij hopen, „dat Z. Exc. gelukkig moge zijn in de keuze van het personeel, „dat met de uitvoering zal belast worden. Mannen namelijk van „beproefde geestkracht, kunde en ervaring, die onbevooroordeeld, „belangloos, en met een warm hart de zaak der menschheid zijn „toegedaan. Landbouw en handel, de hefboomen van een degelijk volksbestaan zullen, ik ben er zeker van, zich onder het „schild der vrijheid, in een betrekkelijk zeer kort tijdsbestek, tot

„eene hoogte verheffen, die de stoutste verwachting zal overtref-„fen. Onze West-Indische bezittingen bevatten daartoe schatten, „die eeuwen lang op eene geschikte ontginning wachten, en den „staat ruimschoots zullen schadeloos stellen voor de moeite en „kosten daartoe aangewend. De emancipatie der slaven, daar-„mede in verband gebragt, zal dus een dubbel voordeel kunnen „geven, aanwinst van eene nijvere bevolking en voordeel voor „het moederland!"

„Leiden, 17 December 1854."

Naar aanleiding van het bovenstaande achten wij ons thans verpligt onze landgenooten mede te deelen, wat wij destijds hebben vermeend te moeten terughouden. Het rapport der Staatscommissie heeft niet aan onze billijke verwachting noch aan die van een enkel weldenkend mensch, en vooral niet aan onpartijdige deskundigen voldaan; het bevat in geenen deele wat het waarachtige belang der zaak vordert.

Al verder moeten wij bepaaldelijk doen opmerken, dat onze beginselen de kiem tevens bevatten van eene kolonisatie van blanken in Nederlandsch Guyana. Eene vermenging en verspreiding van blanken met de negers belooft toch de allernuttigste uitkomsten, ter bevordering van de zaak der emancipatie.

Wij hebben al gedaan wat in ons vermogen was om de goede zaak behulpzaam te zijn. Onze denkbeelden over een en ander waren bij den afgetreden minister en bij den President der Staatscommissie (zoo als wij reeds vroeger hebben gezegd) bekend.

Bij de teleurstelling, die wij van die zijde hebben ondervonden, zijn wij ondanks onszelven verpligt onze denkbeelden de wereld in te zenden, opdat er welligt toch iets goeds door moge worden verrigt.

Moge ons doel langs dezen weg beter worden bereikt, onze pogingen billijker worden beoordeeld, aan de vruchtbare ervaring gunstiger ontvangst te beurt vallen, dan tot hiertoe plaats had, dan achten wij ons ruim beloond!

HOOFDDENKBEELDEN

VOOR EEN PLAN VAN

EMANCIPATIE DER SLAVEN

IN DE

KOLONIE SURINAME.

HOOFDDENKBEELDEN

VOOR EEN PLAN VAN

EMANCIPATIE DER SLAVEN IN DE KOLONIE SURINAME.

1.

De volkomene vrijgeving der slaven moet niet plotseling maar van lieverlede geschieden; het aantal jaren daartoe vast te stellen is afhankelijk van omstandigheden, en wel vooral, van de meerdere of mindere waarde die aan de eigenaars tot compensatie zal worden verstrekt; minder dan *zes* jaren *moet* als ongenoegzaam worden beschouwd.

2.

Om die compensatie op een goeden voet te regelen, is eene klassificatie noodzakelijk, bijvb.:

Eerste klasse: werkende man-negers, ambachtslieden, vrouwen, kinderen, enz. *van suiker-plantaadjes.*

Tweede klasse: idem, id., id. *van koffij-, katoen-, tabak-, cacao-plantaadjes.*

Derde Klasse: idem, id., id., *van hout- en andere plantaadjes,* die minder productief zijn.

3.

Naar den maatstaf dezer compensatie zal aan ieder eigenaar de vrije keuze worden gelaten om zijne negers aan het Gouvernement af te staan, of ze in bezit te houden.

4.

Staat de eigenaar zijne slaven tegen de vastgestelde prijzen aan het Gouvernement af, dan kan de betaling geschieden met rentegevende obligatiën en jaarlijksche aflossing, enz.

5.

Behoudt de eigenaar zijne slaven, dan worde hem de verbin-

dende verpligting opgelegd: 1°. de nieuwe wetten en reglementen stiptelijk na te leven; 2°. na expiratie van den tot emancipatie bepaalden tijd onmiddelijk zijne slaven vrij te geven, als staande zulks in direct verband tot de algeheele vrijlating der slavenbevolking.

6.

De hieruit ontstaande nieuwe koloniale maatschappelijke toestand vordert noodwendig nieuwe wetten, reglementen enz., die met de meeste naauwgezetheid bepalen en voorzien, dat geen belangen worden gekrenkt, noch van de voor hunne vrijheid werkende negers, noch van de eigenaars of gezagvoerders.

7.

Van stonde aan zullen geen slaven meer worden verkocht of te koop geveild; bij sterfgeval van eigenaars zullen hunne slaven naar den, overeenkomstig de klassificatie vastgestelden prijs als compensatie aan anderen kunnen worden getransporteerd, met toestemming echter van de bevoegde autoriteiten; — het Gouvernement zal evenwel het regt van naasting bezitten.

8.

Als een eerste vereischte moet worden vastgesteld dat de slaven van stonde af, volkomen worden behandeld als vrije werklieden die voor loon arbeiden. Er moet ten strengste worden gewaakt dat zij hunne behoorlijke voeding, kleeding, ligging, huisvesting enz. ontvangen, wat nader bij reglementen zal worden bepaald.

9.

Als een natuurlijk gevolg van de bovenstaande instellingen moeten alle kastijdingen aan den lijve en alle dergelijke strafoefeningen onmiddelijk geheel ophouden; niemand zal, zooals tot hiertoe plaats vindt, willekeurig mogen straffen — een vergrijp tegen deze bepaling, benevens verzuim van de andere verpligtingen, zal strengelijk moeten gestraft worden door boeten, schadeloosstelling enz., bij eene wet te bepalen.

10.

Is het een volstrekt vereischte in iedere bestaande maatschappij

de goede orde te handhaven, dan moet ook hier in die behoefte worden voorzien door het vestigen eener politie, die ten deze bij uitnemendheid aan het doel moet beantwoorden.

11.

De straffen moeten van een gansch anderen aard zijn, dan die welke thans naar hartelust worden gebezigd en toegepast. Ieder slavenbezitter moet onbevoegd worden verklaard om regter in zijne eigene zaak te zijn; het politiewezen, de speciaal aan te stellen regters zullen alleen uitspraak kunnen doen over de strafbaarheid der misdrijven; deze alleen mogen straffen doen toepassen.

12.

Er worde dus een speciale regtbank gevestigd, waarvan de leden tevens belast zijn met het protectoraat der arbeidende negers.

13.

Ieder lid van gemelde regtbank zal belast zijn met de surveillance van eene hem aangewezen divisie of district, hetwelk minstens éénmaal per week door hem zal moeten worden bezocht (buiten dringende omstandigheden die aanleiding geven tot het requireren van zijne tegenwoordigheid). Tot hem zullen meesters, gezagvoerders, blanke, zwarte arbeiders enz. met hunne vermeende klagten of bezwaren zich moeten wenden; hij zal de magt hebben om geringere misdrijven, verzuim of misverstanden onmiddelijk af te doen; doch steeds zal hij gehouden zijn daarvan behoorlijke aanteekening te houden. Kastijdingen aan den lijve of majeure straffen mogen nimmer zonder gemotiveerd vonnis van gemeld geregtshof worden ten uitvoer gebragt.

14.

Er worde een *Gouvernements-plantaadje* aangelegd met den naam van *Straf-plantaadje*; daar zal van de negers, die door het Geregtshof veroordeeld zijn om daarheen te worden gezonden, meerder werks worden gevorderd dan hunne taak op de plantaadje was, van waar zij herkomstig zijn, en geene uitspanning noch versnaperingen enz. zullen hun worden toegestaan; — alles in verhouding naar het vergrijp of de misdaad waaraan zij zich hebben schuldig gemaakt. Het korter of langer verblijf aldaar worde hiervan tevens afhankelijk gemaakt — *Onverbeterlijke* boosdoeners

of rustverstoorders zullen daar, in het belang der algemeene orde, voor altoos kunnen blijven; ingeval zij ook dáár aan de rust en orde hinderlijk worden, en de middelen ontoereikende bevonden zijn om hen in toom te houden, zullen zij naar een of ander militair fort worden gezonden.

15.

Op alle plantaadjes zullen belooningen worden uitgereikt aan negers die zich eene geheele week goed hebben gedragen, b. v. extra versnaperingen, tabak, eet- en drinkwaren enz. Een neger op wiens gedrag gedurende eene maand niets valt aan te merken, zal bovendien, in verhouding naar de klasse waartoe hij behoort, *f* 1,—, 0,50 of 0,25 ontvangen; hij die zich een gansch jaar onberispelijk heeft gedragen, zal daarenboven op eene bijzondere wijze worden gedistingeerd.

16.

De vervroeging van den vrijdom zal een neger kunnen erlanlangen door een voortdurend goed gedrag, onder beding nogtans dat hij nog eenigen tijd op de plantaadje moet blijven werken tegen nader te bepalen conditiën; daarna zal het hem vrij staan voor eigene rekening te gaan arbeiden, waartoe hem de behulpzame hand zal worden geboden door hem van het noodzakelijkste te voorzien. Onafscheidelijk wordt hieraan verbonden dat hij een legaal huwelijk aanga, en het lidmaatschap van een of ander kerkgenootschap bezitte.

(Het mag op goede gronden verwacht worden, dat onder dusdanige nieuwe instelling zeer weinige negers hunne plantaadje zullen verlaten).

17.

Er zullen slechts vijf werkdagen voor de plantaadjes gevorderd worden, en wel van 9 uren daags: de zaturdag zal den slaaf toebehooren, onder strikte bepaling, dat hij dien dag bezige tot het bebouwen van het hem in eigendom geschonken stuk grond; dat hij door goed gedrag, getrouwe en vlijtige onderwerping aan het onderrigt tot beschaving en godsdienst (waartoe ook een gedeelte van dien dag zal worden gebezigd,) zich den in zijn belang toegekenden zaturdag waardig make.

18.

Er zal een voldoend aantal *onderwijzers* en *geestelijken* worden aangesteld, die onder de negerbevolking op de plantaadjes moeten worden verdeeld.

Hun getal zal niet karig mogen zijn, opdat het gemakkelijk zij de gansche slavenbevolking te onderwijzen en te beschaven, en niemand verhinderd zij, de zijnen door te verre afstanden naar de school of naar de kerk te zenden.

(Het mag voor de onderhavige zaak als noodzakelijk worden beschouwd, dat de onderwijzers en vooral geestelijken worden gekozen uit zoodanige personen die denzelfden ijver en die belangloosheid bezitten, als tot hiertoe de Hernhutters of Moravische Broeders en wijlen de Bisschop J. GROOF hebben betoond).

19.

Behalve kost en inwoning zal aan die geestelijken en onderwijzers een behoorlijk jaargeld worden gegeven.

20.

De zondag zal aan de godsdienst gewijd zijn; de voormiddag aan de gezamentlijke godsvereering, de namiddag, behalve aan de godsdienstoefening, ook nog aan het onderwijs, waarna eene geoorloofde uitspanning worde toegestaan, die echter nimmer tot in den nacht zal mogen voortduren — het nieuwjaarsfeest moet hiervan worden uitgezonderd. — Het gebruik van sterke dranken (de zoogenaamde tafia of dram) moet getemperd, zooveel doenlijk geweerd worden, en zoo mogelijk geheel afgeschaft.

21.

Mogt het gebeuren dat omstandigheden dringend vorderden over toegekende vrije dagen van de arbeiders te beschikken, dan moeten de negers daarvoor schadeloos worden gesteld.

22.

Er zullen speciaal strikte bepalingen gemaakt worden met betrekking tot de suiker-kultuur; opdat de productie niet worde overdreven boven de krachten der negers.

In de verhouding tot de behoeften zullen op de plantaadjes

werkdieren, met name muilezels, benevens de benoodigde karren worden verschaft.

(Dit is tot heden verwaarloosd: deze bepaling zou uitstekende resultaten opleveren, uitgaven bezuinigen, en den handenarbeid zeer tegemoet komen).

23.

Er zullen op de plantaadjes een zeker aantal blanken als ambachts- en werklieden worden geëngageerd, om zich ook met de manier van planten, suikerkoken enz. bekend te maken — *waardoor tevens de kiem wordt gelegd tot kolonisatie.*

Dezen zullen den neger tot voorbeeld strekken, en hun leeren, dat *vrij zijn* en *niet werken* niet mag geduld worden, dewijl daardoor de orde eener geregelde maatschappij wordt ondermijnd en verstoord. Die blanke werklieden zullen onder onmiddelijk opzigt van den directeur der plantaadje staan en aan diens bevelen onderworpen wezen.

24.

Plantaadjes aan het gouvernement overgegeven, waarvan de negermagten niet voldoende en op zichzelven niet productief genoeg zijn, zullen met elkander vereenigd en tot behoorlijke plantaadjes gevormd worden.

25.

De koffij- en andere plantaadjes die minder vermoeijend en werkzaam zijn, vooral buiten den koffij- en den katoenpluk — en tevens een onzekerder rendement geven dan die van suiker — zouden verpligt moeten zijn, genoegzame *kostgronden* aan te leggen en te onderhouden, om met haren overvloed te voorzien in de behoeften van de suikerplantaadjes, den zwaarderen arbeid dier plantaadjes daardoor te verligten en meer gelijk te doen drukken.

26.

In het algemeen zou in dezen nieuwen toestand van zaken een onderling verband moeten bestaan met alle plantaadjes, om elkander, waar de behoefte zich doet gevoelen, de behulpzame hand, te bieden; er zou als regel moeten gesteld worden, dat in het belang van het suikerproduct geen kostgronden mogen onderhouden worden op suiker-plantaadjes

(Het is echter aan geen twijfel onderhevig, dat na verloop van één à twee jaren de negers van alle plantaadjes in hunne eigene onderhoudsbehoeften kunnen voorzien, indien men zorg drage dat hun de zaturdag gelaten en door hen goed besteed wordt: in zooverre zoude de onderlinge hulp vervallen, uitgezonderd wanneer de oogst op sommige plantaadjes mogt falen. Dit doel bereikt zijnde kan er geen kwestie zijn dat de planter zich verpligt moet achten eene compensatie in geld aan de negers uit te keeren, berekend naar den marktprijs van de plantaardige voedings-producten.

Tot nog een ander einde wordt den negers een stuk gronds geschonken, namelijk; om hun te leeren in hun eigene onderhoud te voorzien en de noodzakelijkheid er van te doen bevroeden).

27.

Onmiddelijk nadat deze nieuwe instelling van zaken zal zijn vastgesteld, wordt zij aan de slaven medegedeeld en de voorwaarden zoo duidelijk mogelijk verstaanbaar gemaakt, met de plegtige verzekering van de algeheele en getrouwe nakoming er van; waarbij ook van hen worde gevorderd dat zij zich door een goed gedrag dien beteren toestand zullen waardig maken.

28.

Dadelijk bij het in werking brengen van dit plan zullen de slaven (zie art. 8) als vrije werklieden worden behandeld, — de zweepen der bastiaans in tegenwoordigheid der bevolking worden verbrand, en de naam van *bastiaan* door dien van *opzigter* (HÉDEMAN) vervangen; terwijl iedere opzigter van een distinctief teeken zal voorzien worden.

29.

In den regel moeten de zwarte opzigters gehuwd zijn; zij worden gekozen uit de bekwaamsten en geschiksten der slaven; hun gezag is van toezienden en vredelievenden aard. In geen geval is het hun geoorloofd straffen van welken aard ook op te leggen; zij geven dagelijks een naauwkeurig verslag van de gezindheid, het gedrag en de werkzaamheden hunner onderhoori-

gen; zij zorgen dat de bevelen van den directeur der plantaadje, met de kultuur belast, behoorlijk worden uitgevoerd, en doen ook hiervan hun verslag, zooals de bastiaans gewoon waren te doen.

30.

Alleen op last van den directeur zal de neger, die zich aan straf schuldig heeft gemaakt, naar het gebouw worden gebragt dat speciaal tot gevangenis is ingerigt, om aldaar af te wachten de uitspraak der straf, die door de bevoegde autoriteit zal worden opgelegd.

31.

Het zou wenschelijk zijn, dat op iedere plantaadje, vooral waar een groote slavenmagt vereenigd is, eene soort van politiebestuur wierde gevestigd, bestaande uit den *directeur*, den *geestelijke*, den *doctor*, den *onderwijzer* en een *blanke werkman* of kolonist benevens een *zwarten opzigter;* dit bestuur blijve echter, vooral wat majeure misdrijven betreft, geheel ondergeschikt aan het speciale geregtshof, en slechts (altijd onder verantwoording) tot zeer geringe straffen geregtigd; het moet de magt hebben tot het nemen van provisionele maatregelen in bijzonder dringende omstandigheden, zooals oproer en onvoorziene voorvallen, bij absentie van de bevoegde autoriteit.

32.

Eenmaal 's jaars zal er een feestdag gehouden worden, op welken de in art. 15 vermelde negers, die zich een geheel jaar onberispelijk hebben gedragen, zullen worden gedistingeerd en tot voorbeeld voor anderen gesteld.

33.

De strafbepalingen zouden kunnen zijn als volgt:

1°. Onthouding van versnaperingen en uitspanningen,

2°. Gevangenis,

3°. Kluisters aan handen en voeten,

4°. Onverbeterlijke boosdoeners en rustverstoorders zullen van de plantaadjes worden verwijderd.

34.

De voor de slaven bestemde woningen zullen in groepen van

± 20 op eene rei worden gebouwd, waaronder één iets grooter en eenigszins gedistingeerd, voor den opzigter.

35.

Er zullen speciaal gebouwen worden opgerigt voor kerken, en het geven van onderwijs.

36.

Kinderen beneden de 10 jaren zullen dagelijks van maandag tot zaturdag drie uren daags onderwijs ontvangen. Zij die ouder zijn, reeds deelnemen in het plantaadjewerk en niet kunnen lezen, schrijven en rekenen, zullen dagelijks één uur onderrigt worden.

Zij, die in de genoemde vakken genoegzame vorderingen hebben gemaakt, zullen des zaturdags een herhalingschool van 2 uren bezoeken.

Aan allen, die kunnen lezen, zullen de noodige godsdienstige boeken worden uitgereikt.

Ten einde beschaving en goede zeden te bevorderen, zal er eene kleine bibliotheek van geschikte werken bij den geestelijke voorhanden zijn.

37.

Zoo spoedig mogelijk zal de geestelijke zich met het doen ophouden van alle onechtelijke zamenleving bezig houden; bij de oplossing daarvan in een wettig huwelijk zal te dier gelegenheid eene buitengewone toelage aan de gehuwden worden uitgereikt.

38.

Op gelijke voorwaarden als de geestelijken en onderwijzers zullen er genees- en heelmeesters worden aangesteld, (die met de pharmacie en botanie bekend zijn, zullen de voorkeur verdienen). Ook hun getal zal niet karig mogen zijn.

39.

Er zullen hospitalen en verblijven voor gebrekkige en afgeleefde slaven worden opgerigt. — Gewone en besmettelijke zieken van de beide seksen, zullen daarin van elkander gescheiden worden gehouden.

40.

Op de voeding der negers zal naauwkeurig worden gelet, en de qualiteit en quantiteit striktelijk worden gesurveilleerd; de geneeskundigen zijn met het toezigt daarover belast.

41.

Er zal naauwkeurig worden zorg gedragen, dat de slaven goed zijn gehuisvest in ruime, drooge, digte woningen, van het noodige voorzien; iedere familie logere zooveel mogelijk afzonderlijk, de overigen naar gelang van de localiteit 4 à 6 bijeen en van dezelfde kunne; ieder hebbe een stel kleeren, een deken, een matras, keukengereedschappen enz.

42.

Na verloop van den tijd, die tot emancipatie zal worden vastgesteld (zes jaren) te rekenen van den dag der invoering van de nieuwe orde van zaken, zullen den negers hunne vrijbrieven worden uitgereikt. Op dat tijdstip zullen allen vrij moeten zijn; alle slavernij houdt op; alle onwettelijke zamenleving moet in legale huwelijken zijn opgelost; ieder behoort tot een erkend kerkgenootschap enz. enz.

De dag der vrijverklaring van alle slaven zal met buitengewone plegtigheid gevierd worden.

43.

Zij, die hunnen vrijdom zullen hebben verkregen en genegen zijn hunne werkzaamheden op dezelfde plantaadje voorttezetten, blijven hunne gewone voorregten behouden, die zij tot dusverre genoten; bovendien zal aan volwassen negers wekelijks een zoogenaamd zakgeld worden geschonken, tenzij dat zij zouden verkiezen voor een vast loon in geld te arbeiden, in dit geval zouden zij geheel in hunne eigene behoeften moeten voorzien.

44.

De huisbedienden of zoogenaamde Stads-Paramaribo-slaven zullen met betrekking tot het bekomen hunner vrijheid, in dezelfde cathegorie vallen als de plantaadjenegers, en met dezelfde belooningen en straffen geregeerd worden.

45.

Hunne schadeloosstelling zal mede aan eene klassificatie onderworpen zijn, als: van ambachtslieden, koks, wasch- en huismeiden, bedienden (voete boijs), jongens, meisjes enz.

46.

Het zal aan ieder eigenaar vrijstaan hen te behouden of tegen de (volgens de klasse waartoe zij behooren) vastgestelde prijzen aan het Gouvernement af te staan.

47.

In het eerste geval zal de eigenaar verpligt zijn zijne slaven bij de algemeene vrijverklaring vrij te geven. In het laatste geval ontvangt hij de schadeloosstelling en vervalt in eene *belasting* op de dienstboden, die door het gouvernement zal worden ingevoerd, en waaraan een ieder zal onderworpen zijn na de algemeene vrijverklaring.

48.

Het Gouvernement zal uitsluitend verhuurder van dienstboden zijn; een huurder zal onbevoegd wezen om zijne dienstboden aan een ander over te doen, zonder toestemming van het gouvernement.

49.

Het mag wenschelijk worden geacht, dat negers van beiderlei kunne (zoo afzonderlijk als familiën) die aan plantaadjes toebehooren en zich te Paramaribo bevinden, aan die plantaadjes worden teruggezonden. — Er kunnen echter eenige uitzonderingen plaats hebben met toestemming van en onderlinge overeenkomst met de protectors of bevoegde autoriteit van de arbeidende negerbevolking.

50.

De slaven die zich thans bevinden in den toestand van het zoogenaamde piki njam, dat wil zeggen: die bij hun meester voor hunnen vrijdom werken en een gedeelte van hunne verdiensten afstaan tot zoolang de som is betaald, die zij onderling met hun meester hebben bedongen — zullen onmiddelijk kosteloos worden vrijgegeven, en den eigenaren zal de prijs, die voor

hunne klasse is vastgesteld waartoe zij zullen behooren, worden uitgekeerd, na aftrek van de som, die de slaaf reeds mogt hebben voldaan. Aan die onmiddelijke vrijgeving is echter de voorwaarde verbonden, dat zij lidmaat van een erkend kerkgenootschap worden, en wanneer zij onwettig zamenleven eene legale echtverbindtenis aangaan.

51.

Aan de negers, die thans aan zichzelven toebehooren, wàkka piki njam, d. i.: die zich reeds hebben vrijgewerkt en hun losprijs reeds hebben voldaan, maar de onkosten ter verkrijging van hun vrijbrief niet bij magte zijn geweest te verdienen, zullen door het Gouvernement onmiddelijk kosteloos hunne vrijbrieven worden uitgereikt; onder dezelfde voorwaarde echter als in bovenstaand artikel vermeld. Indien zij aan geene bepaalde werkzaamheden verbonden zijn, zal het Gouvernement behulpzaam zijn om hun werk te verschaffen.

52.

Er zal een grond buiten Paramaribo of een verlaten plantaadje worden aangekocht, voorzien van de noodige gebouwen, enz. enz. speciaal worden ingerigt voor de gebrekkige en afgewerkte slaven ter hunner huisvesting en verpleging.

53.

De plaats bestemd voor de in Suriname heerschende besmettelijke ziekte (de zoogenaamde Boässie-grond) zal met de meeste zorg worden gehandhaafd, beschermd, ondersteund en in al hare behoeften worde voorzien.

54.

Er zullen contrôleurs worden aangesteld voor de aan het Gouvernement in eigendom gekomen plantaadjes, die speciaal met de administratie daarvan moeten worden belast, aan wie de directeurs — wat het materiële betreft — verantwoordelijk zullen zijn. Alle uitgaven en benoodigdheden zullen door deze contrôleurs worden behandeld, tevens zullen alle producten van Gouvernements-plantaadjes aan hen ter beschikking worden gesteld. Ieder directeur zal verpligt zijn de zoogenaamde maandlijsten aan den contrôleur 's maandelijks in te leveren, zoo als zulks

thans geschiedt bij de administrateurs van plantaadjes; gemelde contrôleurs zullen hunne verantwoording aan den gevestigden administrateur van Finantiën verschuldigd zijn.

55.

Het moet als doelmatig worden beschouwd, dat de betrekking van contrôleurs door de tegenwoordige administrateurs van plantaadjes worden vervuld.

56.

Het is wenschelijk, dat met betrekking tot de directeurs, die met de cultuur op de Gouvernements-plantaadjes belast zijn, alleen de verplaatsing aan den contrôleur of contrôleurs worden overgelaten. Ingeval van afzetting om wangedrag, onbekwaamheid enz., zal zulks alleen kunnen geschieden met gezamentlijk overleg van de speciale regtbank, na alvorens den betrokken directeur in zijn belang te hebben gehoord.

De waarde van dit plan is naar onze bescheiden meening gelegen in de volgende hoofdpunten.

1°. Dat de slaven „onmiddelijk" in een toestand worden gebragt waarmede zij volkomen zullen tevreden zijn; zóó tevreden dat, zoo niet allen, verreweg de meesten daaraan de voorkeur zullen moeten geven boven hun vrijdom, en zéér zeker boven eene plotselingen vrijgeving, die hen radeloos op eens aan zich zelven zou overlaten.

Langs dezen weg worden zij in staat gesteld en voorbereid in hun eigen belang om later hunne vrijheid te kunnen waarderen, hetgeen door eene plotselinge vrijgeving geheel en onherstelbaar zou verloren gaan: en wat voor henzelven en voor de maatschappij de noodlottigste gevolgen zou na zich slepen.

2°. Bij eene plotselinge vrijgeving zouden millioenen schats nutteloos worden verspild — volgens ons plan zullen er wel is waar ± een paar milioen benoodigd zijn, om de eerste onkosten te bestrijden; maar deze zullen door de productie van den arbeid zeer spoedig weder in 's lands kas terugvloeijen.

3°. Naauwkeurig bekend, als wij zijn, met de Surinaamsche ne-

gers, verwachten wij op goede gronden dat, na de algemeene emancipatie, de negers met onverminderden ijver onder de nieuwe inrigting van zaken, zullen blijven arbeiden. De planters zullen wel niet de groote winsten van vroegere dagen genieten, dewijl de meerdere morele en stoffelijke zorgen onder de nieuwe instellingen eenige opoffering van hen zullen vorderen, maar zij zullen steeds de voordeelen blijven genieten, die de meest winstgevende fabriek in Europa zou kunnen afwerpen; dit is zóó waar, dat een planter die zijne gevestigde plantaadje tegen compensatie aan het gouvernement zou willen overdoen, daardoor toonen zou dat hij noch de negers, noch zijne belangen en vooruitzigten kende; want met zijne plantaadje te behouden zou hij: 1o. meer winnen vóór dat de termijn van vrijgeving is verstreken, dan de compensatie bedragen kan, en 2o. hij zou in het bezit van zijne plantaadje blijvende, ook daarna het vooruitzigt hebben, dat de negers op denzelfden voet bij hem zullen blijven arbeiden, zoo hij slechts zorgt hen goed te blijven behandelen en hen niet te verwaarloozen; zoodat het er voor mag worden gehouden, dat het instand blijven van de plantaadje, na de vrijgeving der slaven, direct afhankelijk is van de goede behandeling des meesters.

EEN WOORD AAN DEN HEER J. C. BAUD.

Pourquoi personne ne confesse-t'il ses vices? C'est qu'ils sont encore audedans de nous." *Qui raconte ses songes est éveillé.* (Senec. épist. 53.)

Wij betreuren het innig, Hoog Edel Gestr. heer, dat gij ons de gelegenheid hebt benomen, om al wat wij hier openlijk onzen landgenooten aanbieden, u in het bijzonder mede te deelen. Opregt als wij zijn, moeten wij bekennen, dat het ons bitter leed doet, al onze pogingen daartoe, ondersteund door hooggeplaatste mannen, door u te hebben zien verijdeld. Ware zulks niet geschied „uw" rapport zou er waarschijnlijk eene andere gedaante door hebben verkregen, en omdat wij ons niet ten tweedenmale wilden blootstellen aan uw verzuim, van een en ander in de retroacta mentie te maken, zoo als met onze *Wenken betrekkelijk de kolonisatie in Rio Saramacca* heeft plaats gehad, hebben wij gemeend zelven aan onze toelichtingen, in het belang der zaak, publiciteit te moeten geven.

Uwe afwijzingen zouden geheel zijn vergoelijkt wanneer „uw" rapport de blijken droeg, dat uwe eigene kennis, geholpen door de archieven, de onderhandsche informatien enz., voldoende ware geweest; immers wij hadden ons dan die afwijzing getroost, en onze bemoeijingen als ijdel of vermetel beschouwd, dáár — waar zulk een overvloed van schitterende lichten gecentraliseerd waren.

Wij behoeven echter naar de oorzaken onzer afwijzing niet te zoeken; vooreerst was onze ervaring nimmer met uwe denkbeelden vereenigbaar, — en zeer verstandig wildet gij niet beproeven of de eerste door de laatste konde vernietigd worden. Ten tweede, zijt gij steeds op ons vertoornd, omdat wij ons eens genoodzaakt zagen u op eene zuivere schaal te wegen en u de eenvoudige waarheid te zeggen.

Maar een groot man wordt daarover niet verstoord, hij heeft

toch geleerd zich te spiegelen in de voorbeelden van andere groote mannen, die ook dan nog hunne vergevensgezindheid deden blijken, wanneer zij onverdiend werden beschuldigd: hiervan gaf onder anderen wijlen de heer FALCK zeer treffende bewijzen.

Maar aangenomen, dat er werkelijk regt bestond om vertoornd te wezen, wie toch zou er meer redenen toe hebben? een mishandelde, of iemand die de mishandeling heeft helpen homologeren, en alzoo medepligtig geworden is?

In het belang der zaak, hebben wij echter ons zelven geheel vergeten. Wij hebben niets anders als eene doeltreffende emancipatie dier ongelukkige negerslaven op het oog gehad; hoeveel te gemakkelijker kon zulks ook aan u gevallen zijn, die geroezijt het knellende juk dier weerlooze evenmenschen dragelijk te maken.

Dat evenwel onze denkbeelden, die wij den afgetreden minister hebben overhandigd, om ze u partikulier ter inzage te geven, niet van alle belang ontbloot waren, is gebleken; want eenige daarvan hebben wij in „uw" rapport teruggevonden. Trouwens, hiertoe hadt gij het regt, daarvoor hadden wij het u gegeven, doch altijd in de veronderstelling, dat er goed gebruik van zou gemaakt zijn. Dat zulks niet is geschied, is u echter te vergeven, want eene doeltreffende aanwending er van door u zelven, zonder onze toelichtingen, was eene onmogelijkheid! — dat onze toelichtingen niet gewild worden, blijkt almede daaruit, dat de meerderheid der Commissie heeft geweigerd, ons in de zaak der emancipatie te hooren. Ook hierover zijn wij niet verstoord, volstrekt niet. Wij deelen die afwijzing met de heeren Dr. VAN HOËVEL en den heer NETSCHER van Demerary. Bovendien heeft de Commissie tegen eerstgenoemden zich zeer onbescheiden gedragen. Hij toch had zijn werk „Slaven en Vrijen enz," aan haar opgedragen, zonder dat er door de Commissie de minste notitie van is genomen.

Is zulk een gedrag verdedigbaar? Zoudt gij dén moed bezitten om de redenen daarvan zuiver bloot te leggen? Geef u echter daartoe geene moeite. Zij worden in „uw" rapport voor'shands gevonden.

Het kon u toch wel niet twijfelachtig zijn, welke ontvangst „uwe" denkbeelden bij die heeren, zoowel als bij ons, te wachten hadden. Het was u niet te doen om te leeren kennen, wat er van de zaak was, maar wel om uw eigendunkelijk project door

te drijven, zoodat alleen dezulken konden worden ontboden en gehoord, die niet veel daaraan hinderlijk konden zijn, en die den moed niet bezaten, om met zulke denkbeelden den spot te drijven, of die door bijzondere belangen worden gedreven, om zoo wat bij den wind te zeilen.

Wij hopen niet dat wij, door u op nieuw waarheden te schrijven, uwen toorn zullen verhoogen. Wij hopen niet dat die toorn u zoo ver zal voeren, dat gij door uwen invloed het ons toegeworpen gedeeltelijke inkomen ons zult doen ontnemen. Indien u echter geen ander middel overblijft om u over onze waarheidliefde te wreken, die wij in het belang der menschheid ten beste trachten aan te wenden en die gij steeds halstarrig hebt geweigerd aan te nemen, ten koste der zaak; welnu, met gelatenheid zullen wij afwachten in hoe verre dit zoete wraakgenot zal verzadigd worden. De waarheid zal er evenwel niet door lijden; deze kan niet vernietigd worden, integendeel zij zal er met hoogeren glans door uitkomen, en het zal op nieuw blijken, dat gij steeds uwe eigen dwalingen in anderen hebt willen straffen.

Wij streven niet naar toejuiching, bewondering, rijkdom en magt; wij verfoeijen nog meer ieder ongeoorloofd middel daartoe gebezigd, en met hand en tand vastgehouden om er toe te geraken: een goed Christen heeft de nederigheid tot kenmerk; hij beschouwt de wereld niet als een brandpunt van regtvaardigheid, maar van leering. Ook wij hebben er de ondervinding van gekregen; doch het was voor ons verkieslijker, dan medepligtig te zijn aan onmenschlijkheid en onregtvaardigheden:

»*S'il faut opter, si, dans ce tourbillon,*
»*Il faut choisir d'être dupe ou fripon,*
»*Mon choix est fait, je bénis mon partage:*
»*Ciel! rends-moi dupe, et rends-moi juste et sage.*"

Hoe verre onze menschenkennis zich uitstrekt, dit kunnen wij zelven niet bepalen; maar oordeelende naar de kennis, die wij van het algemeen, en in het bijzonder van u hebben, H. Ed. G. Heer! mogen wij besluiten dat ons geschrijf u niet bevalt, zonder dat gij daarbij een oogenblik in overweging neemt, of gij, of wij er de schuld van zijn. Het is mogelijk, dat gij die schuld op ons laadt, wij durven echter gerust de uitspraak aan onpartijdige mannen van erkende probiteit over te laten.

Ten slotte. Om een levendig bewijs te geven dat bij ons geen

schijn van wrevel, ook zelfs in de verte niet, tegen u bestaat, en dat al wat wij schreven, ter goeder trouw, en wel vooral in het belang van de zaak der menschheid, geschiedt, willen wij u een voorstel doen, namelijk: Gij hebt u eens naar Oost-Indië willen begeven, om daar den toestand van zaken te gaan onderzoeken. Bij de discussiën over het gemaal in der tijd, hebt gij eene wandeling buiten 's *Hage* gedaan, om u te verzekeren, dat men het volk geen knollen voor citroenen zoude verkoopen. Thans stellen wij u voor met ons een uitstapje naar Suriname te doen; maar *met ons*, want däär verstaat men bij uitnemendheid de kunst van knollen voor citroenen te verkoopen; hij die er vreemd is, wordt daar stellig verschalkt, al ware hij ook de bekwaamste in die kunst. „Er is altijd meester boven meester." Geloof ons, H. Ed. G. Heer! men zou u daar alleenlijk het fraaije laten zien en het ongunstige verbergen; zoodat gij natuurlijk een eenzijdig oordeel zoudt moeten vellen. Daarom drukken wij er op, dat *wij* met u mede moeten gaan, *wij* zullen u *alles* met de meeste naauwkeurigheid aanwijzen. Vervolgens zullen wij onze beginselen van emancipatie tot proeve op de landsplantaadje „Sophia Katharina" in praktijk brengen. Wij zijn er zeker van, dat het bij de uitvoering van ons plan in het begin wel een weinig zal haperen. Welke zaak is in den beginne daarvan vrij? Maar even zeker zijn wij er van, dat, nadat gij zult hebben gezien en geleerd wat er eigenlijk van de zaak is, gij „uw" rapport in het vuur zult werpen!

En waarlijk de hoogste dienst, die gij aan de teedere en gewigtige zaak hadt kunnen bewijzen, zou geweest zijn: dat gij er u nooit meê had bemoeid. Waarom de kostbare tijd van eenige jaren aan die weerloozen schepsels zoo noodeloos en onmeedoogend ontfutseld, en hunne ellende al dien tijd verlengd? Dit gaat ons begrip te boven; het is voor ons gevoel onverklaarbaar. „De kenner der harten" moge daarover het oordeel vellen!

Denk toch niet, H. Ed. G. Heer! datwij dit hier zoo maar klakkeloos neêrschrijven; stellig niet. Wij doen u dit voorstel in gemoede, met de meest denkbare opregtheid, en wel na ons zelven naauwgezet te hebben onderzocht, of wij het plan zuiver en eerlijk konden in praktijk brengen: wij zijn er volkomen in geslaagd. Wij wanhopen echter aan zulk eene zelfsoverwinning, hoezeer gij aan u zelven zoudt verschuldigd zijn ons voorstel aan te nemen!

Wij geven u intusschen de plegtige verzekering, dat wij alléén de zaak der menschheid op het oog hebben, en dat daarvoor ons geene opoffering te zwaar valt; dat gij niet alleen volkomen over al onze bewegingen en handelingen te vreden zult zijn, maar dat wij ons zóó zullen gedragen, dat gij ondanks u zelven gedwongen zult worden, het meesterschap van uwe driften, op te heffen, en dat wij de eersten zullen worden, waarvoor gij in uw leven eene zuivere affectie zult verkregen hebben.

„La plus belle généalogie est une suite des services, rendus à „son pays, à l'humanité." Frederik de Groote.

